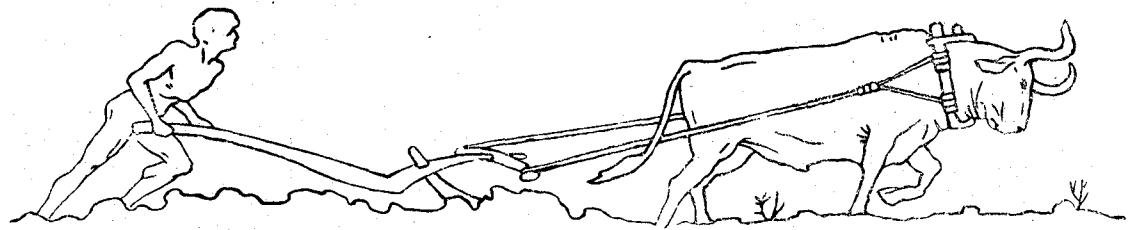

ΚΑΖΑΝΗΣ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΥΔΡΟΜΟΝ ΘΩΡΗΚΤΟΝ "ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΒΕΡΩΦ,, — ΣΚΙΤΣΟ Ε. Ι.

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15-30 ΣΕ-
ΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1911

Η ΑΠΑΤΗΜΕΝΗ

Γλυκοκοιμήσου, ώρα θάλασσα! Στ' ολάνοιχτο άκρογιάλι
δύναμης μου λέει πώς εύρηκες έρωτεμένου άγκαλη.
Είναι καὶ ή μάγαπη μου βαθειά, μεγάλη σὰν έσένα,
άλλ' άχ! παρόμοιο άγκαλιασμα γυρεύω στὰ χαμένα.

Φεγγάρι, ποὺ μὲ δύναμη ξεθωριασμένου μάγου,
άπο ψηλὰ τὰ κύματα φουσκώνεις τοῦ πελάγου,
χάρισε δύναμη σ' ἐμὲ τρανότερη ἀπ' αὐτήνε,
γιὰ νὰ σαλέψω μιὰ καρδιά, ποὺ ξέμακρα δὲν εἶναι.

Μὲς ἀπὸ τὸ ἄστρα ώς ἀγγελος δύπνος κατεβαίνει,
καὶ τὰ φτερά του ἀπλώνοντας παντοῦ στὴν οἰκουμένη,
σὰν ἔνα βάλσαμο τερπνὸ σὲ κάθε στῆθος βρέχει,
γιὰ μέ, γιὰ μὲ τὴν ἄχαρη στάλα καμία δὲν ἔχει.

Τώρα ποὺ ἡ γῆ πρασίνισε καὶ τὸ κλαρὸν φουντώνει,
γιατί νὰ σέρνη ἀδιάκοπα θλύψης λαλιὰ τὸ ἀηδόνι;
Μήπως τὸ ταῖρι του γιοργά δὲν ἔτρεξε σιμά του;
"Ας κλάψω ἐγώ, ποὺ εἰμὶ ἀφτερο καὶ ἔρμο πουλὶ ἐδῶ κάτου.

"Έχω στὴ μνήμη ζωντανὴ τὸ ἄπιστου νέου τὴν χάρη
μνήμη γλυκύτατη, ἀγκαλὰ στὸν ἄδη μὲ πάρη
πῶς δὰ τὴ σβύσῃ δύναντος ὅταν στὸ νοῦ μου βάνω
βραχνὰ φωνάζω κλαίοντας δὲ θέλω νὰ πεθάνω.

ΕΡΓΑΣΙΑ

Ξημερώνει. Αὔγη δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο της πουλὶ
λέει καὶ κράζει τὸν ἔργατη
στὴν φιλόπονη ζωή.

Πρὸιν ἀχνίσῃ κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιὰ
νέοι μισόκοποι καὶ γέροι
τρέξετ' οἵοι στὴ δουλειά.

Πέρα ἐκείθενε οἱ φροντίδες
ἀς πετάξουνε, καθὼς
ξαφνισμένες νυχτερίδες,
ὅποὺ ἀγνάντεψαν τὸ φῶς.

Μὴ σᾶς εἶναι δὲ ξένος πλοῦτος
ἐν' ἀγκάθι στὴν καρδιά·
πέστε ἀζήλευτα εἶναι τοῦτος
ἔργασίας κληρονομιά.

Σηκωθῆτε ἡ γῆ χαρᾶς εἰ
μόνον ἄφθονο καρπό,
ἄν διόπος τὴν ποτίζει
μ' ἔναν ἰδρωτα συγχνό.

Σὰν ἐσᾶς, ἀδέλφια, ἵδρωνει
καὶ δοσοφός, ποὺ μὲ τὸ νοῦ
κάμπους ἀμετρους δργώνει,
γιὰ θροφή τοῦ λογισμοῦ.

Δίχως ἀνεση καὶ σχόλη
πάντα, ως ὅξιος δουλευτής,
τὸ ἀνθρόπο του περιβόλι
σκάφτει, σπέρνει δὲ ποιητής.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμιου κόπου
οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
νά ναι οἱ μόνοι, ποὺ τὸ ἀνθρώπου
σῶμα θρέφουν καὶ ψυχή.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΣΗΜ. Τὰ δύο ἀνέκδοτα ποιήματα μᾶς ἐστάλησαν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ ποιητοῦ.
Τὰ «Παναθήναια» τοὺς εὐχαριστοῦν θερμῶς.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

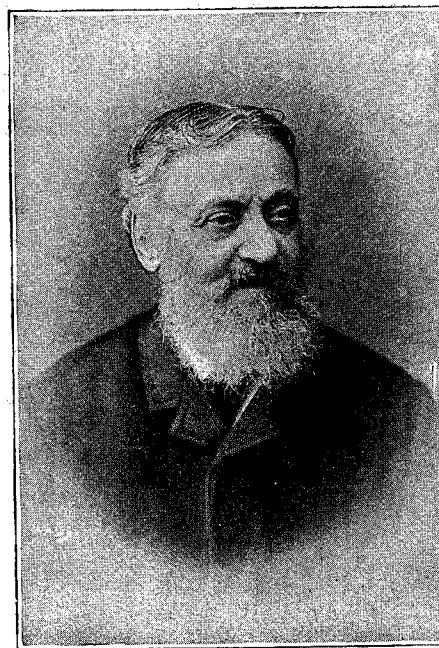
Α πέθανε πρὸς ἔνδος μηνὸς δὲ ποιητῆς τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς πίστεως. Διὰ τὸ ποιητικὸν ἔργον τοῦ Μαρκορᾶ αἱ λέξεις αὐταὶ εἶνε ἔνας ἀτάραχος κόσμος, εἰς τὸ μέσον τοῦ διόποιον δὲ μῶμος πρεσβύτης στέκει θαυμάσια ἴσορροπημένος. Αὐτὸν τὸ πτωχὸν καὶ τὸ ἀβέβαιον, τὸ διωγμένον καὶ ἀδύνατον, τὸ διόποιον δυναμάζομεν ἀγαθότητα, τὸ ἀνεπαρκὲς διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ παρηγορηθῶμεν, ὑπῆρξε διὰ τὸν Μαρκορᾶν μία θαυμαστὴ ἐπάρκεια. Ἐξησε μὲ πλήρη ἀγνοιαν τοῦ Κακοῦ. Ἡ δύναμις αὐτὴ δὲ διοιά εἰς τὴν ἐποχήν του εἶχε πλέον γίνει στοιχεῖον ποιητικῆς ὁραιότητος, ἀγαπητὴ ἀλλως τε εἰς τὸν Σολωμὸν καὶ φρικτὰ ἐλισσομένη ὡς ἔκλαμπρον φίδι εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἀριστουργηματιῶν δικαστίχων τοῦ «Λάμπρου», δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν Μαρκορᾶν. Τὸ ἔργον του τὴν ἀποφεύγει διαφορῶς, ὡς νὰ τὸ εἶχε σκοπὸν καὶ εἶνε δλα ἔνα τραγούδι μακρὸν ἀπὸ τὸ πράγματα, εἰς μίαν γωνίαν κυανοῦ καὶ εἰρήνης. Οἱ κυνηγοὶ θαυμάζουν μερικὰ πουλιὰ διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν διόποιον τοὺς ἀπέφυγαν, φωληάζοντα εἰς τὴν φύσιαν ἀπληστῶν φυτῶν, βινθισμένων εἰς τὸ νερό, εἰς τρόπον ὥστε ἡ φωληά των εἶνε ἀδύνατον νὰ βρεθῇ. Αὐτὴ ἡ κιτουκλα φαίνεται στενόχωρος, καὶ τὰ ὅντα ἐκεῖνα νομίζεις διὰ ἐκέρδισαν τὴν ἡσυχίαν τῆς ζωῆς μὲ μεγάλας ἀπωλείας τῆς ἐλευθερίας. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ πιστεύσωμεν διὰ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ κρυψῶνος των βλέποντων τὸν οὐρανὸν ποὺ θέλουν καὶ διὰ τὴν νύκτα τίποτε

δὲν ἐμποδίζει τὸ πυκνὸν αὐτὸν κλαρὸν νὰ πιάνῃ δλα τὰ ἀστρα. Ἡ τέχνη δὲν εἶνε ὑποχρεωμένη εἰς τίποτε ἀλλο εἰμὴ εἰς τὸ νὰ εἶνε τέχνη. Ἐνῷ ἀφέθη εἰς τὸ παντοδύναμον φεῦμα τῶν νέων ἐντύπωσεων, τῆς νέας καταπάσεως, τῆς νέας κοινωνίας, τῆς νέας ἡθικῆς καὶ πηγάνει μὲ ἐλαφρὸν καὶ ἀσυναίσθητον ταξεῖδι δποι τὴν φέρουν, αἴφνης μὲ τὸ δυνατὸν ἔνστικτον τῆς ἐλευθερίας τῆς, ξυπνᾶ, ἀνθίσταται καὶ ἐπιστρέφει ἐκεὶ δποι ἡτο πρίν, χωρὶς οὔτε νὰ στρέψῃ πίσω νὰ ἰδῇ τὰ εὐτυχισμένα ταξεῖδια τῶν ἀλλων οὔτε νὰ λυπηθῇ διὰ δὲν τὸν ἡκολούθησεν. Ο Μαρκορᾶς ἡτο ἀπὸ τοὺς ποιητάς ποὺ ἐπότιμησαν νὰ μείνουν εἰς τὴν «ἡθικὴν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων». Γνωρίζομεν διὰ αὐτὸν ἐλέχθη γιὰ ἔνα Λαμαρτίνον. Τὸν διόποιον εἰς τὴν ἐποχήν του ἀκόμη, ἀν καὶ τὸν ἀθαύμαζαν, τὸν ἔβλεπαν μὲ κάποιαν θλίψιν νὰ εἶνε δὲ ποιητῆς «δλων», δὲν κανοποιῶν τοὺς ταπεινοὺς καὶ τὸν ἀδυνάτους, δὲκεπάσος μὲ τὰ μεγάλα φτερούγια του τὴν ἀπλῆν σκέψιν καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ χριστιανικοῦ πλήθους. «Ἡ ἡθικὴ του εἶνε ἐκείνη ποὺ ξεύφουμεν....» Η ποίησίς του εἶνε αὐτὴ ποὺ ἡχεῖ εἰς τὴν καρδιὰ τῶν γυναικῶν, τῶν κοριτσιῶν, τῶν γερόντων, τῶν χριστιανῶν....» Ἀσφαλῶς αὐτὴ εἶνε, εἰς τὴν ἰδιαίτην τῆς ἔκφρασιν, καὶ ἡ ποίησις τοῦ Μαρκορᾶ. Εἶνε δὲν τούτοις μεγάλη πρωτοτυπία δπως εἶπε καὶ ποιοὶ εἰς διόποιαν περιστασιν, νὰ κατορθώνης νὰ ζωγραφίζῃς τὸν θάνατον «δπως ἡ γυναίκα ποὺ προσεύχεται». Νὰ

προκαλῆς νέα δάκρυα γιὰ Ἰδανικὰ αἰώνων, ποὺ ἔκαμαν πλέον τὸν δρόμον των, ποὺ ἐκούρασαν καὶ ἐκούρασμένος. Εἶνε μία μεγάλη πρωτοτυπία, ἀκόμη εἰς τὴν ἐποχήν μας, τὴν στιγμὴν αὐτήν, τὸ ἔργον τοῦ Max Elskamp, τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς χριστιανικῆς ἀπλότητος, τὸ ἀπροχώρητον τῆς ποιητικῆς ἀφιλοσοφίας. Τέλος ἡτο πρᾶξις εἰλικρινείας καὶ δικαιούντης νὰ μείνῃ χριστιανὸς καὶ ἀπερίπλοκος ἡθελιστής δὲ Γεράσιμος Μαρκορᾶς, ἀφοῦ ἡτο ἀδύνατον νὰ συιβῇ ἀλλο τίποτε. Διότι αὐτὸς ἡτο δὲν θρωπος. Καὶ δὲν θρωπος ἡμπορεῖ νὰ καυχηθῇ, αὐτὸς εἶνε τὸ σπουδαιόν, διὰ εἰς τὸν μακρυνόν αὐτὸν δρόμον ποὺ διέτρεξαν μὲ τὸν ποιητήν, διαβάζοντες μαζὶ τὸ ἔδιο μικρὸν ἔγχειριδιον ἥθι-
κης, ἔδωκαν δὲν εἰς τὸν ἀλλον θησαυρούς.

«Ἡ ἀγαθότης εἰς ἀρκετὰ μέρη τοῦ ἔργου τοῦ Μαρκορᾶ ἔχει ἐκδηλωθεῖ ὡς ἀδιναμία. Ὁ ποιητής παρουσιάζει τὰ φαινόμενα ἔνδος ἐρασιτέχνου, δὲ διοιάς ἀπέρφυγε τὰς μυσίας καὶ τὸν ἔγωισμὸν τοῦ ἐπαγγέλματος. Εἶνε διὰ πολλοὺς περιέργον διὰ εἶνας τέτοιος ἐκλεκτὸς ἀφῆκε τὸν ποιητικὸν του πύργον τόσον μεγαλοδώρως ἀνικατόν ὥστε γυναικες, κορίτσια, βρέφη, γαμήλια ζεύγη νὰ μπαίνουν ἐκεὶ καὶ νὰ παίρνουν σωρείαν τεραστίχων διὰ τὰ λευκόματά των. Ἡ εὐτυχία αὐτῆς τῶν ἀλλων, ἐπληρώθη φυσικά μὲ ζημιάν τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Μαρκορᾶ, διότι κανεὶς δὲν θὰ ἔννοιηση ποτὲ πῶς εἰς τὸν δύο τόμους του διου ἐτυπώθησαν στροφαὶ ἀπὸ τὰς λαμπροτέρας τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως, εὑρῆκαν θέσιν τὰ μικρὰ ἀσήμαντα καὶ λογοπαικιὰ ἐκεῖνα πράγματα. Ἄλλος αἱ ἀδυναμίαι πρέπει νὰ εἶνε συγχωρημέναι, καὶ ποτὲ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν τέχνην, διὰ ταν χύνονται ἀπὸ μίαν μεγάλην πηγὴν ἀγαθότητος. Ιδίως διὰ ταν εἶνε ἀδιναμίαι ποὺ ἔκαμαν ἀλλούς εὐτυχεῖς.

«Ἡ ἀριθμόνια μὲ τὴν διόποιαν ἔδωσεν ἔνα τετράστιχον πρὸς δλοὺς δσους συνέπαθησεν, εἶνε ἔνα κούρσευμα συγκινητικόν, καθὼς τὸ κρέμασμα καρποβούθιον δένδρου ἔξω ἀπὸ τὸν τοίχον τῆς ιδιοκτησίας, εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὸν διαβάτας, καθὼς δλα τὰ κινήματα τῆς ἀγαθότητος. Τὸν μεγαλόσωμον εὐγενὴ τῆς Κερκύρας, μὲ τὸ ὠραῖον πορτραΐτο, τὸν φανταξόμεθα, καθὼς περνοῦσεν

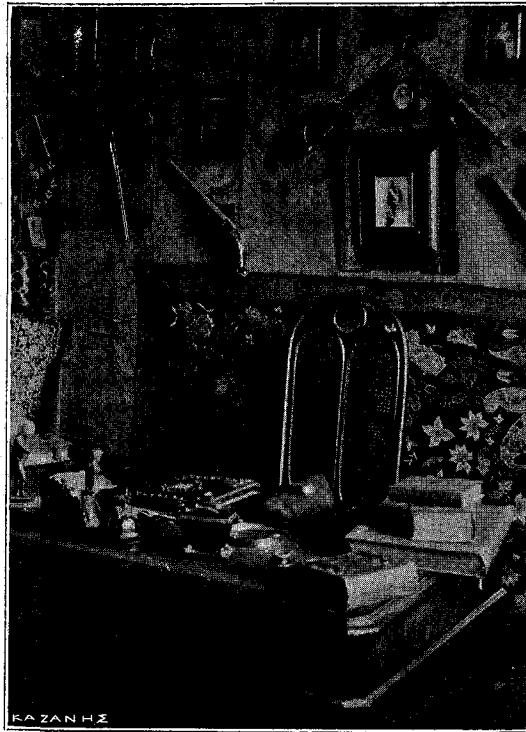
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

απὸ ἔνα κύκλον θαυμαστῶν — ἀπαράλλακτα δπως εἰς τὸν «κύκλον» τῶν βασικῶν παρουσιάσεων — νὰ δωρῇ πρὸς τὸν ἔνα καὶ πρὸς τὸν ἔλλον τὸ μειδίαμά του. Οι στίχοι αὐτοί, οἱ δποιοὶ εἶνε τὰ κοινωνικὰ μειδιάματα τοῦ Μαρκορᾶ, δὲν πρέπει ἐν τούτοις νὰ θεωρηθοῦν ἐντελῶς τύποι, ἀφοῦ αἱ ἀφορμαὶ του πηγάδιουν ἀπὸ τὴν φυσιολογίαν τῆς ἡθικῆς του. Διὲνα συντηρητικὸν καθὼς αὐτός, πιστεύοντα εἰς τὴν οἰκογένειαν, κύπτοντα εἰς τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, τρέμοντα ἐμπρόδεις εἰς τὴν λευκήν αὐγὴν τῆς ἔμφανίσεως μιᾶς κόρης, δλαι αὐταὶ αἱ μικραὶ κοινωνικαὶ σκηναὶ ἥσαν στιγμαὶ ποὺ τὸν ἀπασχολοῦσαν, καὶ τὸ γεγονός διὰ τὰ εὐλαβῆ αὐτὰ φύλλα ἐκόπησαν ἀπὸ τὸ μεγάλο δένδρον τῆς ποιητικῆς, ἔδωκαν δὲν εἶνας εἰς τὸν ἀλλον θησαυρούς.

«Ἡ ἀγαθότης εἰς ἀρκετὰ μέρη τοῦ ἔργου τοῦ Μαρκορᾶ ἔχει ἐκδηλωθεῖ ὡς ἀδιναμία. Ὁ ποιητής παρουσιάζει τὰ φαινόμενα ἔνδος ἐρασιτέχνου, δὲ διοιάς ἀπέρφυγε τὰς μυσίας καὶ τὸν ἔγωισμὸν τοῦ ἐπαγγέλματος. Εἶνε διὰ πολλοὺς περιέργον διὰ εἶνας τέτοιος ἐκλεκτὸς ἀφῆκε τὸν ποιητικὸν του πύργον τόσον μεγαλοδώρως ἀνικατόν ὥστε γυναικες, κορίτσια, βρέφη, γαμήλια ζεύγη νὰ μπαίνουν ἐκεὶ διὰ τὴν δόξαν, δὲν ἔδίστασε νὰ τὰ δημοσιεύσῃ, διὰ τὸν διόποιον πρός την νεότητα του.

«Οι διηγήθημεν πρὸς δλίγου φαίνεται ὡς δηνειδον. Διότι αἱ φύρως δὲν δηναρχεῖ μεταξύ μας. Αἱ δέσποιναι καὶ τὰ κορίτσια τῆς Κερκύρας, ποὺ τὸν ἔπαιρναν πρὸς δλίγου τετράστιχα διὰ τὸ λευκόματά των καὶ μιλοῦσαν μὲ τὸ σηνη οἰκειότητα μαζί του, ματαίως τὸν ἀναζητοῦν. Εξηφανίσθη. Εἶνε μακράν. Εταξείδευσεν εἰς μεγάλα ψῆψη, ἀπὸ τὰ δποια μόλις δλίγους αἱ τραγούδη την μακραίαν ἀπολογίαν τοῦ ποιητοῦ. Ο Μαρκορᾶς γράφει τὴν «Αμουσίαν» του:

Σοφέ, ποὺ πᾶς μερόνυχτα ζητῶντας τὴν ἀλήθεια,
Δὲν ἀφήκεις καμμιὰ φορά
Ναῦρουν ἀνάσαση γλυκειά
Τὰ κουρασμένα στήδια;
Ποτέ, σὲ κόπου δείλιασμα, δὲν ἔτυχε τραγοῦδη,
Μὲ οὐράνια δύναμη θεομή,
Νὰ σοῦ σηκώσῃ τὴν ψυχή
Σὰν αὐγινὸ λουλούδι;

Τὸ γραφεῖον τοῦ ποιητοῦ. — Φωτογρ. Μ. Πιέρει

Στοῦ ποιητὴ τὰ πλάσματα μὴ ρίχνῃς βλέψαι κρόνο.

Φύλο τὸν ἔχεις καὶ ἀδελφό.

Ναί τῆς ἡμέρας τὸ Θεό

Λατρεύετε κι' οἱ δύο.

Ψηλά, προτοῦ στὰ πνεύματα σοφίας αὐγὴ προ-

Στὸν ἥλιο ἀντίκρῳ ἐπῆγε αὐτὸς [βάλῃ,

— Αθάνατος κορυδαλός —

Βρύση ἀρμονίας νὰ βγάλῃ.

Σκόρπιο ποπάδι ἀνθρώπινο κατὰ τὸν ἥχο ἐπήδα,

Κι' ἐνῷ τὸν ἔπινε ως δροσιά,

Στ' ἄφωτα κι' ἔρμα λογικά

Χρυσὴ θωροῦσε ἀχτίδα.

Τερπνὸ παρόμοιο πότισμα γιὰ σὲ θὲ νᾶναι ἀκόμα,

Γιατί, ἀνὴ μέρα εἶναι ψηλή,

Σύγνεφα μαῦρα ἐδῶ κι' ἐκεὶ

Κούρουν τὸ οὐράνιο χρῶμα.

Τὸν κάκου τὰ στολίδια τῆς ἥ γη δὲν ἔχει δώσῃ:

Μὴ τὰ πατήσῃς, καὶ θὰ ἴδῃς

Μὲ πόσα οὖδα ὁ ποιητὴς

Κρεββάτι θὰ σου στρώσῃ.

Μόνος αὐτός, ἀνοίγοντας τὰ πυρωμένα χεῖλη,

Ευπνάει τοὺς ἥχους, κι' ἡμπορεῖ

Σὲ μακρυσμένην ἐποχὴ

Φήμη θνητοῦ νὰ στείλῃ.

Χίλια σοφὰ συστήματα παλεύουν μὲ ἄλλα τόσα,
Καὶ ἀπὸ τοῦ κάμπου τὴν βοὴ.
Μᾶς πάει σ' ἀτάραχη κορφὴ
Τῆς ἀρμονίας ἡ γλῶσσα.

Συχνά, σὰν ἥλιος φαίνεται, σκορποῦν τὰ πρῶτα
Μόν' ἡ θεόπλαστη λαλιὰ [δῶς χιόνια·
Γ' ἀνθρώπου ἀνάβει τὴν καρδιὰ
Τώρα χιλιάδαις χρόνια.

Νά! — σὲ στεριάτις καὶ θάλασσαίς φωνὴ ἀντηγάει
Μέσ' ἀπὸ ἀγνώριστους καιρούς [τριγύρου,
Πόσο μαγεύει! — τὴν ἀκοῦς;
Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ Ὁμήρου.

Μὲ αὐτὴν τὴν Ἱερὰν ἀντίληψιν τοῦ ποιητικοῦ
ἔργου ἀποφασίζει νὰ δώσῃ τὴν λύραν του εἰς
τὸ ἔθνος, ὑμνῶντας τὸ Ἀρκάδι τῆς Κορήτης καὶ
γράφει τὸν «Ορχον». Ἡ ἡρεμία καὶ ἡ δια-
νοητικότης αὐτοῦ τοῦ ἔπους, ἡσαν στοιχεῖα διὰ
νὰ μὴ γείνῃ ποτὲ γνωστὸν εἰς πολλοὺς ἔξω τῆς
Ἐπτανήσου καὶ νὰ μὴ κιηρυχθῇ ἐθνικόν. Μετὰ
τὰ μεγάλα ταξείδια τοῦ Σολωμοῦ καὶ τὸν πιν-
δαρισμοὺς τοῦ Κάλβου, δὲ «Ορκος» εἶναι ἡ τρίτη
ἀνύψωσις τῶν ἐθνικῶν μας γεγονότων εἰς τὰς
σφαίρας τῆς τέχνης. Τὸ λυρικὸν αὐτὸν ἔπος, δὲν
πλησιάζει τὸν δαιμόνιον παροξυσμὸν καὶ τὸν
ριγιηλὸν ρεαλισμὸν τῶν κομματιῶν τοῦ Σολω-
μοῦ ἀλλὰ εἶνε μία μακρὰ διήγησις, ὡς θλιψμέ-
νον ποτάμι, μὲ μονόχον ρόχθον, ἀπὸ τὴν κού-
ρασιν τοῦ ὅποιου μᾶς ἀπόζημιώνου ωραῖαν
πονετικαὶ στροφαὶ. Στοιχεῖα του εἶνε δὲ Ἑρως
ἡ Οἰκογένεια, ἡ Θρησκεία καὶ ἡ Πατρίς. Εάν
ἡ σκηνοθεσία του δὲν ἔχῃ τὴν σοφίαν ἑκείνην
τῶν Ἐλευθέρων Πολιορκημένων, τὸ κεντρικόν
του δμως κομμάτι, ἡ διήγησις τῆς θυσίας τοῦ
Ἀρκαδίου τὴν δρούνταν κάμνει τὸ φάντασμα τοῦ
Μάνθου εἰς τὴν Εύδοκίαν, εἶνε ἀξία ἀληθινοῦ
ποιητοῦ. Ἡ κόρη Εύδοκία ἐπιστρέφοντα μὲ τὰ
γυναικόπαιδα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν ἐρημω-
μένην Κρήτην, δὲν ενδίσκει πλέον κανέναν ἀπὸ
τοὺς ἰδιούς της. Ο Μάνθος, δὲ ἀρραβωνιαστι-
κός της, ἔπεσεν εἰς τὴν τρομεράνθυσίαν τοῦ
μοναστηριοῦ. Καὶ καθὼς αὐτὴ πλανᾶται εἰς τὰ
ἔρεπτα τῆς μονῆς, ἐμφανίζεται δὲ Μάνθος, τὸ
φάντασμά του, τὸ ὅποιον τῆς διηγεῖται τὴν
τραγῳδίαν τοῦ Ἀρκαδίου, καθὼς οἱ ἀρχαῖοι
φαϊφδοί. Εἰς τὴν διήγησιν αὐτὴν δὲ ίδεαλιστὴς
ποιητὴς κάμνει τὴν ἀπολογίαν τῆς ἀνδρείας,
μετεωρίζων διὰ μίαν στιγμὴν τὸν ἔτοιμον νὰ
ἀνατινάξῃ τὴν μονὴν καλόγηρον εἰς τὰς οὐρα-
νίας σφαίρας, δύον θὰ μετέβαινε μετ' ὀλίγον,
καὶ ἐμψυχώντων αὐτὸν μὲ τὸ θέαμα τοῦ ἐνδόξου
μέλλοντος τοῦ ὅποιου τοῦ προετοιμάζεται ἐὰν
ἀποθάνῃ ὅπως πρέπει ν' ἀποθάνῃ. Διότι πρὸ
τοῦ μετεωρισμοῦ αὐτοῦ δὲ καλόγηρος διστάζει.
Καὶ δὲν εἶνε δειλία δισταγμός του, ἀλλὰ δισταγ-

μὸς ἄλλος, ἀληθινὸς σπουδαῖος, διὰ τὸν ὅποιον
πρέπει νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸν Μαρκορᾶν εἰς τὸ
δραματικῶταν τοῦτο καὶ ὑψηλὸν μέρος τοῦ
ποιήματος. Εἶνε δὲ δισταγμός ἐὰν πρέπει νὰ
συμπαραστήσῃ εἰς τὴν καταστροφὴν τόσα γυναι-
κόπαιδα, τὴν ζωὴν τόσων ἀθώων ὄντων, τὰ
ὅποια ἵσως ἔπρεπε νὰ ζήσουν, διότι ἡ ἴδεα τῆς
ὑστεροφρημίας, ἡ κινοῦσα τοὺς ὀλίγους ἥρωας,
δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν αὐτά, ὡραιότερον δὲ πάσης
θυσίας καὶ ιερώτερον δι' αὐτὰ θὰ ζητοῦνται
παραμείνουν εἰς τὸ φῶς τοῦ ἥλιου. Μήπως
πλανῶμαι; Συλλογίζεται δὲ ἡγούμενος. Μήπως
κάμνω ἔγκλημα; Πρέπει νὰ καταστρέψω τόσα
ὄντα διὰ τὸν ἡρωϊσμόν; Διὰ τὸ καθῆκον; Τί
εἶνε καθῆκον;

Εἰς τὴν κοίσιμον αὐτὴν στιγμὴν τοῦ μεγάλου
προβλήματος, δύναμις θεία τὸν ἀρπάζει καὶ τὸν
τοποθετεῖ εἰς τὴν οὐρανίαν σκοπιὰν ἀπὸ τὴν
δρούνταν νὰ ζῇ τὸ Μέλλον καὶ τὴν κρίσιν
τῶν πράξεών του.

Ομορφαῖς κόραις ἀνθηραῖς, παιδιά χαριτωμένα,
Εἴχαν ἔκει τὰ μάτια τους μὲ ἀγάπη γυναικεία,
Κ' ἔγω ἀναμέρησα κρυφά σὲ χωρισμένην ἀκρη,
Στὰ μάγουλά μου ἀκούοντας δάκρυν νὰ φέν σε δάκρυν.

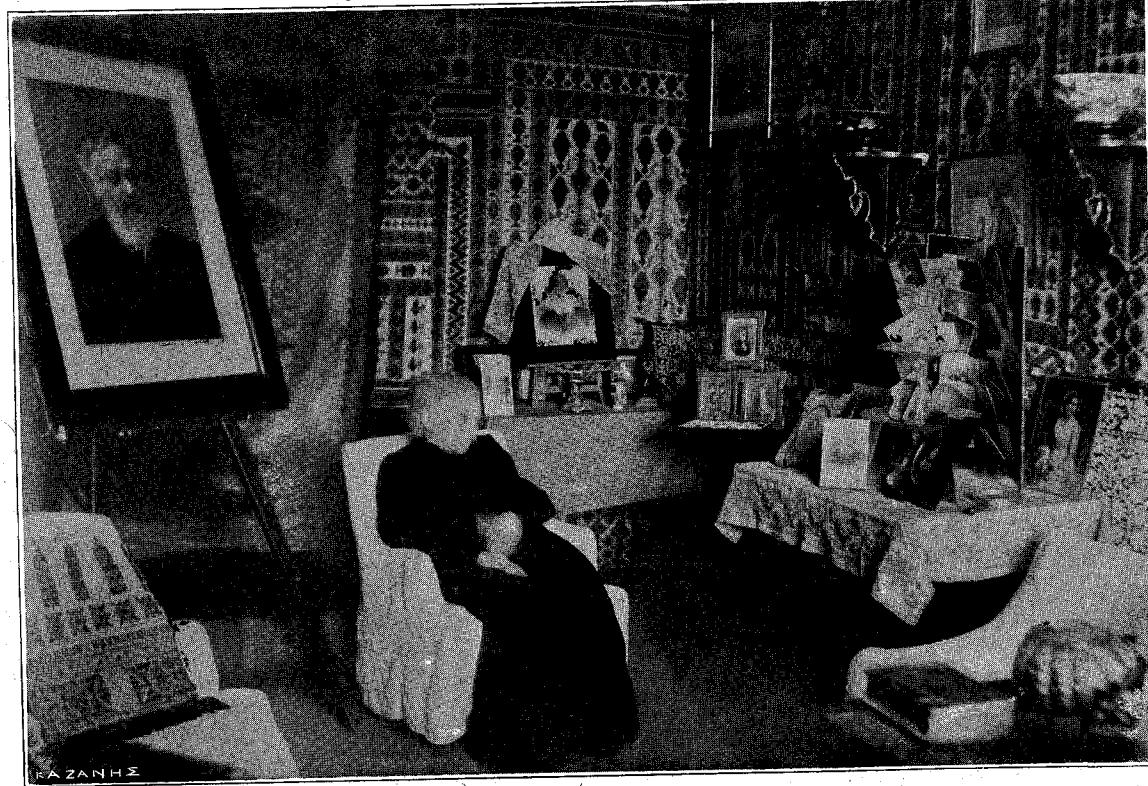
Αχ! γιὰ τὰ μαῦρα πλάσματα τόσο ἡ ψυχή μου ἐπόνα,
Σὲ τόσο αὐτά μὲ ἐβάλανε σφραγίδαν ὅγχα,
Οπού δὲ θλιψμένος λογισμὸς ἀρχίνα ν' ἀμφιβάλλῃ
Ἄν ἡ Πατρίδα ἐγνύεται τέτοιο θυσία μεγάλη.
Κ' εἶχα τρομάρα δυνατή μη τῆς προσφέρω μία,
Γιὰ πειρασμοὺς φιλόδοξους, ἀνώφελη θυσία.
Άλλ' ίσως πόθι κοσμικοὶ μὲ εἶχαν ποτὲ νικήσῃ,
Δὲν βλάβει τοῦτο ἐγνώριζα τι 'ναι ἡ φθαρτή μας

[φύση],
Κ' εἶδα τὸ κρῆμα, ποὺ συχνά, προτοῦ θυμὸν νὰ πάρῃ,
Στὰ φυλλοκάρδια κρύβεται, σὰ φίδι στὸ χορτάρι.
Βαρεία ὑποψία μοῦ τάραζε τόσο πολὺ τὰ στήθια
Ποὺ ἔμε τὸν ἴδιο ἐρώτωντα: Χριστέ! καὶ νᾶναι ἀλῆ-

[θεία];
Σὰν ἐδιαλάλει δὲ Μουσταφᾶς ἀπὸ τὴν ἔξω θέσι
Ποὺ, ἀνίσως προσκυνήσαμε, κεφάλι δὲ θὰ πέσῃ,
Ἐγὼ ἀποκρύνοντας μὲ θυμὸν τὴν πρότασι του ἐκείνη,
Ποὺν ἀλλη γνώμη νὰ δοθῇ, προτοῦ κανένας κρίνῃ,
Μήν ἐποδύνα μονοχά, χωρὶς νὰ τὸ νοήσω,

[φύση],
Στὸν ἔμοι κόσμο ἀθάνατη φήμη λαμπρὴ ν' ἀφῆσω,
Ἐγει τοὺς μὲ ηὔρεις κ' ἡμουνα γυνός, γονατισμένος,
Ἐτρεξε, ὡς τρέχει, τέκνο μου, στὴ βρύση διψού,
Καὶ σύδ τ' ὀρκίζομαι, οὐρανέ, ποὺ, ἀνίσως καὶ γύνω-

[θεία],
Πῶς πάσω σὲ λίγο ἀνώφελα τόσαις πνοαῖς νὰ σβύσω,

Τὸ σαλόνι τοῦ ποιητοῦ. Εἰς τὸ μέσον ἡ διδελφή του Κα Δούσμανη

Φωτογρ. Μ. Πιέρει

Στά πόδια πέφτοντας τοῦ ἔχθροῦ, θέλει φωνάξω
[άποψε: Ἔγὼ μονάχος ἔφταιξα· μόνον ἐμένα κόψε!

Πόσοι εἶναι, Μάνθο, ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς μεγάλη!

Ως ἀπὸ μία σ' ἄλλη μεριά, καὶ πάλε ἔσφρον σ' ἄλλη
Περνάει κανεὶς διόγογγα στὴν ὑπνοφαντασία του,

Μὲ μῖας ἐνδρέθηκα κ' ἔγὼ τὰ ψῆλοις ἐδόθηε κάτου·

Καὶ μοῦ φανιότουν ποῦ τῆς γῆς εἰχα διαβῆ μ' ἀέρι,

Ποῦ βυθιζόμουν κ' ἐπλεια σ' ἔννα καὶ σ' ἄλλο ἀστέρι.

Ἐκεῖθε ἀπάνου, σὰν ἀτέος, δοῦι τὸν ἥλιο σμύγει

Καὶ τῇ φωλιά του ἔστερον μὲ ματιὰ ἔσανίγει,

Μόλις θυμήθηκα τοῦ Ἀδάμ τὸν δίνυχο πλανήτη,

Ἀγάπης βλέμμα ἔγνισα νὰ ἔσανάδη τὴν Κρήτη.

Μὲ δίχως φόβο ἀπὸ μακρού βλάβη σ' ἔμε νὰ κάμῃ,

Ἐθύρεια κ' ἀκούα τοῦ Καιροῦ τὸ ἀκάθαρτο ποτάμι,

Οποὺ βροντάει, πηγάζοντας ὅθε γεννιέται ἡμέρα,

Καὶ συνεῖ τ' ἀφράτο κύμα τον μακρού στὴ Δύση πέρα·

Τρανό ποτάμι, ποῦ στιγμὴ ἔσανάρεμα δὲν ἔχει,

Ποὺ σέρνει κώδαις καὶ βουνά σ' ἄγριου βυθοῦ μαν-

[οίλα,
Ποὺ ἀνθρώπους κ' ἔθνη διόκληρα μὲ δομὴ τροφάει

[σὰ φύλλα,
Ως ἔνα κύμα του ψηλὰ νὰ μ' εἴχε αὐτοῦ πετάξῃ,

Τὸ στοχασμό μου κάνοντας ἔστελειμένη πράξη,

Ἐστεκ' ἀνήσυχος νὰ ίδω τί στὰ νερά τους κλειούσαν

Ἄλλα πολλὰ ποῦ ἔζυγοναν κ' ἔκεινο ἀκολουθούσαν.

Δὲν είλην πέρα ἔνα νησί, καμμιά στεριά τὰ ἔνα,

Πέλασ ορχό, κατάβαθμο δὲν εἴχανε κανένα,

Ποὺ ζάλη νὰ μὴν ἔδειχνε καὶ θαυμασμοῦ σημάδι

Γιὰ τὴ θαυμάσμη βροντή, ποὺ ἔβηγκε ἀπὸ τ' Ἀρκάδι,

Στὴ μάχη, ποὺ θερμότερη μὲ τέτοιον ἥχο ἀνέβει,

Γυροῦνε διλούσθε ταὶς καρδιαὶς ἔλευθεροι καὶ σκλάβοι.

Ριφθέντα μεταξὺ τόσων μικρῶν στιχουργημάτων του, παραπλανηθέντα ἔκει τὰ ἐκλεκτὰ ποιήματα τοῦ Μαρκορᾶ χάνονται ἵσως διὰ μίαν στιγμήν, ἀλλ' ὅταν τ' ἀναζητήσῃ κανεὶς μ' ὀλίγην καλὴν θέλησιν ἀνακαλύπτει ἀστρα λυρισμοῦ. Ἡ ἐλεγεία του είνε κάτι τὸ θαυμαστὸν διὰ τὴν διατύπωσιν. Τί μελῳδία, τί ἡσυχία θείου δειλινοῦ είνε αὐτοὶ αἱ στροφαὶ ποὺ ἀνακαλύπτομεν ἔσφυλλίζοντες τοὺς δύο τον τόμους, παραμερίζοντες τὰς ἀφελείας καὶ τὰς καλωσύνας τοῦ ποιητοῦ, διὰ νὰ εὔρωμεν τὸν πλοῦτον του τὸν δοποῖον νομίζει ὅτι ἐπίτηδες ἔκρυψε. Ὅπερατάτη λυρικὴ ἔκφρασις πόνου, ἀνυπέρβλητος καὶ δριστικὴ δημιουργία, ἀριστούργημα διανομένης ἀπλότητος τὸ «Παράπονο τῆς Πειθαμένης» περιτριγυρίζεται ἐν τούτοις ἀπὸ πολλὰ ἄλλα ὅμοια, μέσα εἰς τὴν θαυμαστὴν διαύγειαν τῶν δοποίων ἡ τραγικότης δυναμώνει τρομακτικά, δύοις ὁ ἀνθρώπινος πόνος εἰς μίαν διαυγῆ καὶ ἀτάραχον ἥμεραν.

Μεγάλη ἔληά, τὸν ἵσκιο σου γιὰ λίγο ἀκόμια

Ἄχ, θάρρη γρήγορα ἡ στιγμὴ [δός μου

Ποὺ δ' ἀναπάψω τὸ κορμί.

Στὸν ἵσκιο τ' ἄλλου κόσμου.

Παρακαλῶ σε, ἀνθρώπινη πάρε φωνὴ καὶ πές μου

Σὰν πόσοι κάθησαν ἐδῶ

Ποὺ λυπημένα τραγουδῶ

Καλοὶ προπάτορές μου;

Παρακαλῶ σε, ἀνθρώπινη πάρε φωνὴ καὶ πές μου

Σὰν πόσοι κάθησαν ἐδῶ

Ποὺ λυπημένα τραγουδῶ

Καλοὶ προπάτορές μου;

Πές ὅταν κλείσω ἀξύπνητα τὸ κουρασμένο μάτι
[άποψε: Ὄταν μ' ἐκείνους πάω μαζὶ

Ἄπο τὸ εἶνε μου νὰ ζῆ

Θ' ἀκολουθήσῃ κάτι;

Ἄλλοια! μὲ τὰ ἔρδοφυλλα ποὺ κάθε τόσο ἀφίνεις

Καὶ πέφτονταν χάμου ἀπὸ τὸ κλαρί

Μιὰν ἄφωνη καὶ θλιβερή

Ἄποκριση μοῦ δίνεις.

Τὴν τρομερὰν αὐτὴν εἰκόνα τοῦ τελευταίου

τετραστίχου, τόσον κοινήν, θὰ ἔλεγε κανεὶς ἐκ

πρώτης ὄψεως, τόσον σπανίαν ὅμως πράγματι,

μίονταν τὰ ἔλαφρά σχεδιάσματα τοῦ Μαρκορᾶ

ἥμπορούσαν νὰ μᾶς τὴν δώσουν. Εἴμεθα ἀνύ-

ποπτοὶ καθὼς μᾶς τραγουδεῖ — καὶ αἴφνης βλέ-

πομεν ἐμπρός μας τὰ μεγάλα δράματα τῆς Ζωῆς

καὶ τοῦ Θανάτου. Ἀλλὰ δ' ἀπλοὺς αὐτὸς σπιρι-

τουναλιστής, μὲ τὴν ὑποταγήν του εἰς τὸ ἀπώτε-

ρον θέλημα, φροντίζει πάντοτε νὰ μᾶς παρηγορῇ.

Ἐκεῖ ποὺ νόμοι ἀπόκρυφοι

Μᾶς ἔρριξαν μία μέρα

Πρέπει, ἄκριβέ, νὰ σχίσωμε

Τὸ μονοπάτι ὃς πέρα·

Στὸ δρόμο, ἥ βάτους εῦρωμε

Ἡ μαλακὸ γρασίδι,

Ν' ἀλλάξωμε ταξεῖδι

Δὲν είνε δυνατό.

Υμνησε τὸν Σολωμὸν μὲ τρόπον περίτεχνον.

Τὸν βλέπει πανθεῖστικῶς χυμένον εἰς τὴν Ζά-

νυνθον καὶ τὸ ἔλαχιστον φύσημα τῆς αὔρας

διηγεῖται, δι' αὐτὸν, τὸ ἔργον τοῦ Ποιητοῦ.

Χαῖρε! ἀναπνέω τὴς αὔρες σου

Βαλσαμώμενη χώρα,

Ὀποὺ τὰ πρῶτα δέχτηκες

Τῆς φαντασίας του δῶρα.

Ἐδῶ ν' ἀκούσω στοχαζομαί,

Σὰ φέγγη, σὰ βραδυνάζῃ

Πῶς τὴν παιδοῦλα κρᾶσει

Τ' δροφανεμένο ἀρνί.

Παντέχω, ἀν ἄγρια κύματα

Χτυπᾶν τὸ περιγιάλι

Πῶς τὴν πνιμένη ἀγάπη του

Ο Κρητικὸς θὰ βγάλῃ·

Πῶς δὴν τὴ θεία τους χάρη

Ζητᾷ ἡ Μαρία νὰ πάρῃ

Μίαν αὔραι δροσερή.

Ἐδῶ μὲ φόβο, ἀκούοντας

Νεκρώσιμη καμπάνα

Ρωτοῦν τ' ἀθλῶ παιδόπουλα:

— Μὴν είνε ἡ τρελλὴ μάννα;

Ἡ τὸ γιαλὸ ἀγναντεύοντας
Θαρροῦν ποὺ ἐδῶθε πέρα

Μισεύει ὡς περιστέρα

Μ' ἀσπρα πανιὰ ἡ Ξανθή.

Τί τραγουδᾶτε ἀνάβραδα

Ενδιάσθητοι νησιώταις;

Μιὰ νέα, τὸν ἔδη ἀφίνοντας

Αναγαλλιάζει ὡς τότες

Ποὺ τὸ λευκό της ἔλαιμψε

Τῆς παρθενίας λουλούδι

Στὸ μοναχὸ τραγοῦδι

Οποῦ δὲν είπε αὐτή.

Καὶ ἀκούαν ἐκεῖθε, διόγυρα στὴ Δύση,
Τοὺς ἥχους, ποῦ καὶ αὐτόνε είχαν ξυπνήσῃ.

Κυτάζοντας ἀπάνου, ὅθε στ' αὐτιά του

Ἐρρεε γλυκὰ τῆς ἀρμονίας τὸ κῦμα,

Εἶδε λύρα λαμπρή, καὶ παρακάτου

Ἐν' ἄλλο φῶς, διόποῦ ἀνθρώπου σχῆμα·

Ἐδειχνει τοῦτο ἀργὸ τ' ἀνέβασμά του,

Σὰν ἔνας ποὺ κινάει, καὶ κάθε βῆμα

Νὰ ίδῃ γυρίζει ἀνίσως καὶ ξανίγει

Τὸ φίλο, ποὺ μαζὶ του είπε νὰ φύγῃ.

Ἐνῷ τοῦ γέρου ἐπροξενοῦσαν ζάλη

Τέτοια λαμπρὰ παράδοξα σημεῖα,

Μορφή, ποὺ ἀστραποφόρα ἔδειχνε κάλλη,

Τοῦ ἔδιαβη διπρός μὲ περιστέρας βία·

Δὲν ἀργησε νὰ πά πάρα κοντά στὴν ἄλλη·

Δὲν ἀργησαν ἥ δυδὸ νὰ γίνουν μία,

Καθὼς δὲν είχε ἥ Λύρα τότε ἀργήση

Τερπνότερη ἀρμονία γύρω νὰ κύσῃ.

Δίχως νὰ πνέη στὸ λάλημα της αὔρα,

Δίχως κουπιὰ τὰ κόμιατα νὰ σχίζουν,

Στὴ μέση ἔκει, ποὺ ἀτάραχα καὶ μαῦρα

Ηταν ὡς τότε, ἀνησυχοῦσαν καὶ ἀφρίζουν.

Μέγα κορμί, θανάτου ἀκούοντας λάβρα,

Τὰ δέοντει μὲ τὰ μέλη ὅπου λαχτίζουν,

Ως ποὺ νεκρὸ τ' ἄθλιο κουφάρι μένει,

Καὶ μία τέταρτη λάμψη ἔκειθε βγαίνει.

Μέσο ἀπὸ τότε εἰς τὸ οὐρανοῦ τὰ μέρη

Ἄστο εἰν' ἥ Λύρα, εἰν' ἀστρο τὸ Δελφίνι.

Καὶ τοῦ Ἀρίονα λαμπρὰ φέγγει τ' ἀστέρι,

Γιατὶ κι' ἥ Ελένη ἀχτίδα ὥραία τοῦ δίνει.

Ἀν κάμη αὐτὴ τὸ οὐρανικό της ταῖρι

Λίγη σ' ἔμε νὰ δεῖξῃ καλοσύνη.

Μία κάποιαν ἀρμονία θέλει ἐπιτύχω.

Νὰ κλείσω πάντα εἰς τὸν ἀπλό μου στίχο.

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΓΝΩΜΑΙ ΠΕΡΙ ΜΑΡΚΟΡΑ

Εξηγήσαμεν τὴν γνώμιην μερικῶν ποιητῶν καὶ λογογράφων διὰ τὸ ἔργον τοῦ Μαρκορᾶ. Τός δημοσίευμεν κατὰ τὴν σειράν ποὺ μᾶς ἐστάλησαν.

Ο. Κωστής Παλαμᾶς:

Μοῦ κάνει κόπο νὰ ξαναγυρίσω σταματῶντας μπροστά στὴν εἰκόνα τοῦ σεβάσμιου ποιητῆ ποὺ μᾶς ἀφησε, ὕστερο ἀπὸ τὴν κάπως φροντισμένη ἀνάλυση τῆς τέχνης του ποὺ τυπώθηκ ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια στὴ φιλολογικὴ «Ἐστία» καὶ ὕστερο ἀπὸ τὸ προχειρότερο ξανακοίταμα τοῦ ἔργου του ποὺ δοκίμασα τώρα τελευταῖα στὸ «Νουμᾶ». Μὰ ταιριάζει ἐδῶ νὰ ξαναβάλω τὰ λόγια ποὺ τελειώναν τὴν παλιὰ κριτική μου τῆς «Ἐστίας» :

«Παρετηρήθη δτι εἰς τὰ ἔργα ἑξόχων ποιητῶν ἡ λέξις ἡ καλλιον χαρακτηρίζουσα τὴν τέχνην των ἀπαντᾶται συχνότερον πάσης ἀλλης. Εἰς τὸν στίχους τοῦ Μαρκορᾶ μίαν λέξιν συναντᾶτε πολὺ συχνά: εἶναι ἡ λέξις ὁραῖος, ὁραία, ὁραῖο. Καὶ πιστεύω εἰς τὴν ὅρθοτητα τῆς παρατηρήσεως. Ο γράφως τὰ «Ποιητικὰ ἔργα», τελειώτερον ἄλλων,

Ωραῖο νὰ δώκῃ εὐτύχησε στὰ δινέρατά του σῶμα. Καὶ εἰς τὸ εὐτύχημα τοῦτο ἔγκειται ἡ ὑπερτάτη ἀμοιβὴ ποιητοῦ καὶ καλλιτέχνου ως ὁ Μαρκορᾶς».

Ο. Ι. Ν. Γρυπάρης:

Η Ἐπτανησιακὴ ποίησις, ποὺ ἀρχιγόν καὶ πορυφήν ἔχει τὸν Σολωμὸν καὶ τελευταῖον Ἰωάς ἀντιρόσωπον τὸν σεβάσμιον νεκρὸν τῆς χθές, τὸν Γεράσιμον Μαρκορᾶν, κατὰ τοῦτο ξεχωρίζει ὅρθα καὶ κοφτὰ ἀπὸ τὴν ἀλληλην, τὴν Ἑλλαδικὴν νὰ τὴν εἰποῦμεν, ποίησίν μας, δτι παρουσιάζεται ἐντοπισμένη τέλεια εἰς τὸ περιβάλλον ἀπὸ τὸ δόπιον ἀνεπτύχθη. Ἀπὸ μίαν πηγὴν καὶ μὲ μίαν κατεύθυνσιν γειτίζει ἀνετα καὶ ἀβίαστα τὴν περιοχὴν ποὺ τῆς ἐδόθηκε νὰ γειμίσῃ καὶ, ὅπως κάθε ὑγιὴς δργανισμός, ἥρχισε νὰ ἀποσύρεται δταν ἥρχισαν νὰ ὑποχωροῦν καὶ οἱ δροὶ ποὺ ἀπετέλεσαν τὴν αἰτίαν τοῦ εἶναι της. Ἐὰν ἑξαρέση κανεὶς ἀκόμη σήμερα τὸν μιοναδικὸν Μαβίλλην, κάθε ἄλλος ἐπτανησιος ποιητῆς θὰ εἶναι πολὺ πλησιέστερος πρὸς τὸν Παλαμᾶν καὶ ἐμᾶς τοὺς ἄλλους τοὺς ροέτας minores, ποὺ μηρυκάζουμεν γύρῳ του, παρὰ πρὸς τὸν Σολωμόν.

Δὲν θὰ ἡμποροῦσα ἐγὼ ἔτοι πρόχειρα τώρα νὰ διατυπώσω τὰ ἐσωτεριώτερα γνωρίσματα, ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν οὐσίαν τῆς τέχνης τοῦ Μαρκορᾶ: ἄλλα γενικῶς θὰ είχε κανεὶς νὰ εἴπῃ, δτι εἶναι τέχνη τελείως ὑγιὴς καὶ εὔφωνη, χωρὶς ματαίας καὶ σπασμαδικὰς προσπαθείας πέραν

τῶν δυνάμεών της καὶ τῶν ἀναγκῶν της: τέχνη μὲ τὰ εὐγενέστερα ἐλατήρια πού, μὲ δσα καὶ ἀνέγουν, θὰ δονοῦν πάντοτε τὴν καλυτέραν μερίδα τῆς ψυχῆς μας· τέχνη μὲν ἔνα λόγον τέτοια, δπως θὰ ἔχειαίζετο διὰ νὰ παιδαγωγήσῃ ἔνα ἔθνος, μὲ συνείδησιν ἀνωτέρου προορισμοῦ, πολὺ καλύτερα ἀπὸ κάθε αἰσθητικὸν ραφφινισμόν, εἰς τὸν δόπιον θυσιάζουμεν τόσον πρόδυμα σήμερα διότι χωρὶς νὰ παραγγωρίσῃ κανεὶς τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν σημασίαν κάθε ἀλλῆς τεχνοτροπίας, ἡμπορεῖ ἀδιστάκτως νὰ ισχυρισθῇ, δτι ἐπιβάλλεται εἰς τὴν τέχνην μας ἡ ἐπιστροφὴ πρὸς ἔνα νεοϊδανισμὸν σκοπιμάτερον, δηλαδὴ συμφωνότερον πρὸς τὰ ἔθνικά μας ἵδεωδη: τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῆς ἀπὸ τοὺς ἀσφαλεστέρους ὁδηγοὺς θὰ ἦτο δίχως ἄλλο ὁ Μαρκορᾶς.

Καὶ δχι μόνον τοῦτο ἄλλὰ καὶ τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς τέχνης του, ποὺ προβάλλονται πτυχητὰ εἰς δλον τὸν ἔργον καὶ ξεχωριστὰ εἰς τὸν «Ορκον» τὸν ὑποδεικνύοντας τοιοῦτον ἡ λατρεία τοῦ στίχου καὶ γενικώτερα τῆς μορφῆς, ἡ τελεία ἀντίληψις τῆς συμμετρίας καὶ δικόμη περισσότερον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κατασκευῆς τοῦ ποιήματος, θὰ ἔκαμναν τὸν Μαρκορᾶν τὸν τελειότερον διδάσκαλον διὰ τοὺς νέους μας ποιητάς, ἀν δυστυχῶς δὲν ἔγενικεντο δλοένα καὶ ἀπελπιστικάτερον ἡ τάσις νὰ θεωροῦνται τὰ προσόντα αὐτά, δχι μόνον δευτερεύοντα καὶ ἀσήμαντα, ἄλλα καὶ ἀντιποιητικά ἀκόμη.

Ο. Σήμος Μενάρδος:

Εἰς ἔνα διάλειμμα τοῦ «Πανοράματος» μᾶς εἰπε:

Νομίζω δτι τὸν Μαρκορᾶν ξεχωρίζει κάποια πραγματικῶς ἀριστοκρατικὴ εὐγένεια. Ο «Ορκος» του δὲν εἶναι βεβαίως ἔπος, δπως λ. χ. δ «Φωτεινός» τοῦ Βαλαρωτῆ. Καὶ δμως ἔχει πολλοὺς στίχους — δπως ἔκεινο τὸ προσκύνημα τοῦ χώματος τῆς Κρήτης — ποὺ ἔπρεπε νὰ τοὺς ξεύρουν ἀπέξω δλα τὰ παιδιά. Ο Μαρκορᾶς ἰτο μιθητῆς τοῦ Σολωμοῦ εἶς τὴν ὑψηλοτέραν ποιητικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἀντίληψιν, καὶ κατώδιωσε νὰ πάρῃ τὴν τέχνην τοῦ διδασκάλου εἰς τὸ νὰ εὑρίσκῃ πάντα τὸ κατάλληλον διὰ τὴν ἴδεαν μέτρον. Καὶ εἰς τὰ σατυρικὰ του σολωμίζει, ἄλλα κάποτε καθὼς εἰς τὸ «Μοιρολόγι τοῦ Χάρου», εἰν' ἔξοχος. Ἀπὸ τὸν δεύτερον του τόμου, τὰ «Μικρὰ Ταξείδια» δὲν ἔνθυμοῦμαι τώρα παρὰ τὰ τέσσερα σονέττα εἰς τὸν θάνατον τῆς «Ἀλεξάνδρας». Ἐκεῖ πράγματι τὸ ποιητικὸν αἴσθημα τελείως ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν εύμορφιαν τῆς βασιλοπούλας.

ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

ΣΚΙΤΣΟ Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ο ι. Γρ. Σενόπουλος:

Έως είκοσι χρόνων, δ Μαρκοράς είς τὰς Ἀθήνας ἥτο σχεδὸν ἀγνωστος. Μία μελέτη τοῦ κ. Βελλιανῆτα τὸν ἐγγνώρισεν εἰς τοὺς νέους κι' ἔκαμε τοὺς παλιοὺς νὰ τὸν θυμηθοῦν. Ἀμέσως σχεδὸν ἀπολούθησεν ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ «Ορκου» μαζὶ μὲ ἄλλα ποιήματα («Ποιητικὴ Εργα»). Νεώτατος τότε κ' ἐγὼ ἔγραψα μίαν ἐνθουσιώδη προτικήν. Τὴν ξαναδιαβάζω σήμερα, γελῶ μὲ δλας μου ἐκείνας τὰς παιδαριωδίας ἀλλὰ βλέπω συγχρόνως ὅτι, εἰς τὴν οὐσίαν, πολὺ δλίγα πράγματα θάγραφα. Ο Μαρκοράς μένει ἀκόμη εἰς τὴν συνείδησίν μου δπως τὸν ἑξενρα: Ό λεπτός, δ ἀβρός, δ περίτεχνος, δ καλλιτέχνης ποιητής, δ ἀριστοκράτης τῆς φρόμας, δ ζωγράφος τοῦ στίχου. Κανεὶς δὲν θὰ μποροῦσε ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀπ' εὐθείας μαθητὰς τοῦ Σολωμοῦ ἐστάθη δ καλλίτερος. Ποσος καθ' αὐτὸ μεγάλος ποιητής νὰ μὴν εἴνε παφὰ γιὰ τὴν ἐποχή του. Δὲν ὑψώνεται πολύ, εἰνε ὑπερβολικὰ μετρημένος καὶ κάποιν κάποιν κεπέρφετε σὲ πεζή μικρολογία. Εἰς τὸ ἔργον του δμως ἀμφοῦντα τραχιστούργηματάκια σὰν τὸ «Παράπονο τῆς Πεθαμένης», μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι αὐτὰ τὰ μικρά,

καθὼς καὶ μερικὰ κομμάτια τοῦ «Ορκου» είνε ἀρκετὰ γιὰ νὰ τὸν δώσουν τὴν ἀθανασία.

Ο ι. Παῦλος Νιφάνας:

Ἄγαπῶ περισσότερο τὸν Μαρκορά στὰ μικρὰ λυρικά τοῦ κομμάτια, παρὰ στὸν «Ορκο». Ἀπ' τοὺς στίχους, ποὺ τὸν ὑπαγόρευσε ἔνας θάνατος, μιὰ χαρά, ἔνας χωρισμός, τὰ χίλια μικρὰ παθητικὰ περιστατικά τῆς ζωῆς τῆς δικῆς του καὶ τῆς ζωῆς τῶν δικῶν του, βγαίνει ἔνας λυρικὸς ποιητής, ἔχωριστὸς γιὰ τὴν εὐγένεια τῆς ἐμπνεύσεώς του, τὸ ἀγγό του πάθιος καὶ τὴν ἀνυψωμένη ποιητική του ἔκφραση. Ο λυρισμός του, ἀριστοκρατικὸς καὶ συγκρατημένος, θυμίζει καπτοτε τοὺς Ἑλληνας λυρικούς. Μακρινὰ ἀπὸ ἀγῶνες σχολῶν καὶ προσπάθειες νεωτερισμῶν, ταύριασε τὴν τέχνη του μὲ τὴ ζωή τοι, ἀπλές κι' ἀθρόυβες καὶ τὶς δύο. Ἐτσι ἀπομένει στὸ στερεόμα τῶν Ἐπτανησίων ποιητῶν, ἔνα ἀπὸ τὸ λαμπρότερα καὶ πιὸ γλυκόφωτο ἀστέρια. Φτασιμένος σὲ πατριαρχικὰ χρόνια ζωῆς, ἀξιώθηκε νὰ μὴν ἐπιζήσῃ ἀπ' τὸ ἔργο του, χάρισμα ζηλευτὸ καὶ μοῖρα τῶν δλίγων. Πεθαμένος τώρα, φαίνεται νεώτερος!

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΡΑ

Η ζωὴ τοῦ Μαρκορᾶ ἐπέριασεν ἥσυχη, γειμάτη πόνον ἀπὸ τὸν θάνατον ἀγαπημένων τοῦ ὑπάρχεντον, καὶ ἀγάπην διὰ τοὺς φίλους του καὶ τὴν ποίησιν.

Τὸ κύριον χραστηριστικὸν τῆς νεότητός του, ἀλλὰ καὶ δλης του τῆς ζωῆς, ἥτον δ ἐνθουσιασμὸς καὶ δ πατιωτισμός του δ σεμνός καὶ βαθύς. Τὴν γενικήν τοῦ ἥλικαν τὴν χραστηρίζουσαν ὥραια τὰ δλίγα λόγια, ποὺ Κερκυραῖος λόγιος ἔγραψε πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν «Παναθηναίων» μὲ τὸν θάνατον τοῦ ποιητοῦ:

«Πάει λοιπὸν κι' αὐτός, ὑστερό ἀπομεινάρι μιᾶς γενεᾶς λογίων πού, ἀφοῦ στὰ χρόνια τῆς νεότης τους ἐνθουσιάστηκαν μὲ τοὺς γενναίους ἄγωνας τῶν ὀδελφῶν Ἰταλῶν καὶ ἀκουσαν ἀπὸ τὸ στόμα τῶν προσφύγων τῆς Ἰταλίας λόγια σοφίας καὶ θερμοῦ πατριωτισμοῦ, ἀγωνίσθηκαν καὶ οἱ ἴδιοι, δταν ἔγιναν ἄνδρες, μὲ δλην τὴν δύναμη τῆς ψυχῆς τους γιὰ τὴν ἐθνική μας ἀπακατάσταση».

Τὴν κατοπινὴν ἥσυχη ζωὴ του τὴν ἐξωγράφισεν ἕδιος δ Μαρκορᾶς θαυμάσια μέσα σ' ἔνα γράμμα του, ποὺ ἐδῶ κι' εἶκοσι σχεδὸν χρόνια ἐστείλε σε Ἀθηναῖον λόγιον:

«Δὲν εὑρηκα στὸν τρόπο τῆς ζωῆς μου κανένα διειπαραστήρητο πολύγμα. Είμαι μικρὸς ἰδιοκτήτης ἀλλὰ ἥ φροντιδες τῆς ἔξοχικῆς μου περιουσίας μοῦ πάργουν σχεδὸν δλο μου τὸν καιρό. Δὲν συχνάζω εἰς λέσχαις, χρόνις καὶ μεγάλαις συναναστροφαῖς διαβάζω κανένα βίβλοι ετ voilà tout. Σᾶς φαίνεται δὲ ὅτι δεῖξει δ κόπτος νὰ γίνη λόγιος γιὰ πράματα τόσο κοινά;»

Ο Μαρκοράς εῦθικε μεγάλην εὐθανάστησιν εἰς τοὺς κύκλους τῶν φίλων του οἰκογενείων κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, μᾶς ἔλεγε πρὸ δλίγων ἥμερων ἥ Κερκυραία λογία κυρία Εἰρήνη Δενδρίνου: «Χωρὶς νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἥ κίνησις ἥ πολλὴ καὶ δ ὑφόρθιος, ἥτον ἀρκετά

monday. Ήχωριστείτο πολὺ νὰ συναναστρέφεται τὰς φυλικάς του οἰκογενείας καὶ νὰ περνᾷ τὰς ὥρας του εἰς συνομιλίας μὲ τοὺς φίλους του καὶ πρὸ πάντων μὲ κυρίας, πρὸς τὰς δποιάς ἥτο περιποιητικώτατος.

«Οταν δὲν είλην ὅρειν διὰ συνομιλίας, ἔνοοῦσε ν' ἀπολαύσῃ τὸ ἀγαπημένον του παιγνίδι: τὸ μάους τὸ δποιὸν ἐπροτιμοῦσεν ίδιαιτέρως.

«Οσον ἥθελε νὰ ζῆ φιλολογικῶς ἀφανῆς καὶ χωρὶς δόρυβον, τόσον δὲν ἀπέφευγε τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπροτιμοῦσε γαλήνια, μέσα σ' ἔνα κύκλον διαλεκτῶν φίλων, δπον ἥ παρουσία του ἐπροκαλοῦσε τὸ πλούσιον φανέρωμα τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἱεροῦ σεβασμοῦ».

Ἐπέθανεν δπως καὶ ἔζησεν: ἥσυχα καὶ μὲ τὴν συναίσθησιν δτι ἥγαπάτο ἀληθινὰ ἀπὸ δλους ἐκείνους, ποὺ τὸ συνανεστρέφοντο καὶ τὸν ἐσέβοντο. Ἀκόμη καὶ ἥ κηδεία του ἥτο κάτι σὰν συνέχεια τῶν τέτοιων δρῶν τῆς ζωῆς του. Ο φίλος τῶν «Παναθηναίων» Κερκυραῖος λόγιος τὴν περιγράφει μὲ αὐτὰ τὰ λόγια:

«Η κηδεία του ἔγινε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν του σεμνὴ καὶ ἀθρόυβος, δπως ἐπέρασε καὶ ἥ ζωή του τώρα στὰ στρεπταῖς τῆς χρόνια. Είλη παραγγείλει νὰ μὴ τοῦ ἀποδοθοῦν οἱ τιμές τῶν παραστήμων του καὶ νὰ μὴ καλέσουν τές μουνικές. Τὸ οὖμα δμως τῆς παλαιᾶς Φιλαρμονικῆς, ποὺ ἥταν αὐτὸς ἔνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ἰδρυτές της, ἥθελησε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν κηδεία. Οι μουσικοὶ ἀπολούθησαν μὲ τὴ μεγάλη στολή τους καὶ τὰ δργανά τους τὰ μουσικά πένθιμα σκεπασμένα, ἀλλὰ δὲν ἐπαιξαν καθόλου».

«Οποιος δ ποιητής, τέτοιος καὶ δ ἀνθρωπος. Σεμνὸς καὶ ἀθρόυβος. Καὶ δ ὑφόρθιος. Καὶ δ κόπτος

H. P. B

ΜΥΡΟΛΟΪ

Στὸν θάνατο τοῦ μικροῦ Καλομοίη

«Ανοιγοκλείσαν τὰ παράθυρα σὰν δλοσκότεινες φτεροῦγες καὶ τρομασμένο ἐγοργοφάνηκε
ἕνα κεφάλι νὰ κυττάζῃ ἐκεῖδη πέρα,—
ποὺ ἐστένευε κι' ἐχάνονταν στὴ σκόνη δ δρόμος.
«Ασπρα καὶ καστανόχρυσα ἥτανε τὰ μαλλιά της,
μιὰ καταιγίδα ἔδειχναν ποὺ ἔσπαι λίγο-λίγο—
κι' δ τελευταῖος δ καημὸς
ἴσκιον πυκνὸν εἶχε ἀπλῶσῃ στὸ πρόσωπό της,
καὶ ἡ ἀσπράδα του ἡ γλυκειά
καὶ ἡ τριανταφυλλιές του ἀχτίδες
διαλύθηκαν κι' ἐχάμηκαν στὴν προσταγὴ τοῦ Πόνου.
Τὰ μάτια πένθος φόρεσαν
καὶ πρὸς τὴ γῆ ἐκρεμάσαν
τὰ μάγουλά της,—
πτυχὲς-πτυχές, σὰν χαλαστῆ
νὰ τάσκαψαν ὁξίνες.
Βραδυάζει, καὶ τὸ ἀπομεινάρι φῶς
σὲ μὰ σταλαγματὰ μαζεύεται
τριγύρω ἀπὸ τὸν κόσμον δλο,
σταλαγματὰ ποὺ ἔκλεινε κάθε καημὸ τῆς ὥρας,
καὶ στὸ κεφάλι τὸ ξανθό, τὸ ἀναμαλλιασμένο,
ἀργοκυλᾶ καὶ στάζει
μὲ τραγικὴ ἡρεμία,—
κυφὰ-κρυφὰ ἀπὸ τὸ κάθε μάτι.
Κι' δλο τραβᾶν οἱ ἀνθρωποι
μαῦροι, σκυφτοὶ κι' ὀκνοὶ
σὰν ἀθελα καὶ πόχωδες,
κι' ἀνάμεσά τους κρῖνος,
ἐξωτικὸς ἀπ' τὴ μεγάλη ἀσπράδα,
γύρω ἀπὸ κεφαλάκι ακίνητο κι' ἀγγελικὸ
τὰ φύλλα του θαρρεῖς τεντώνει.
Κι' δλο τραβᾶν οἱ ἀνθρωποι ἀργά,
κρατῶντας μὲ εὐλάβεια τὸν ἀσπρό κρῖνο,
ποὺ λές κι' ἀέρινος ἔμοιαζε.
Ανοιγοκλείσαν τὰ παράθυρα σὰν δλοσκότεινες φτεροῦγες
κι' ἔνας λυγμὸς ἀκούσθηκε
ποὺ ἐτρόμαξεν δ κόσμος δλος.
Στὸ πάτωμα ἐγκρεμίσθηκε ἥ γυναικα
τὸ ἀδειανό, τὸ κρύο, μὲ τὰ σπαρμένα τὰ δρόφυλλα,
κι' ἐνύχτωσε, κι' ἐφώτισε,
κι' ἀκόμα ἔτσι ἀπομένει.

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΔ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

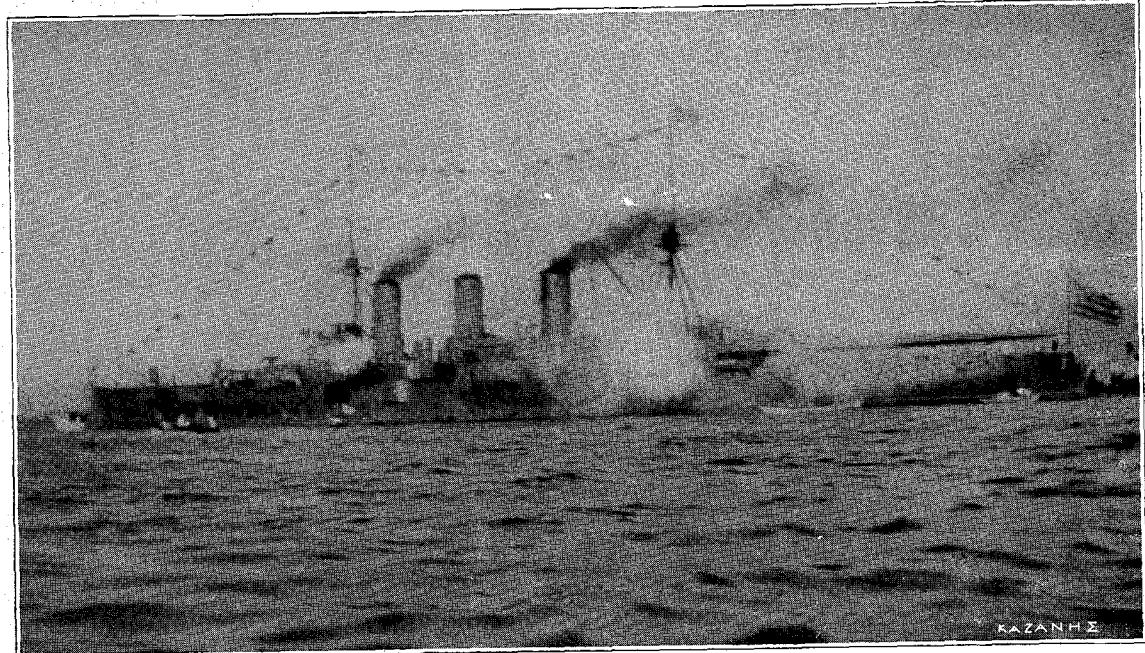
ΑΙ ΚΩΝΟΤΗΤΕΣ

Υπὸ τὴν μελέτην τῆς μεγάλης κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς εὑρίσκεται τὸ νομοσχέδιον τῆς Κυβερνήσεως περὶ διοικήσεως καὶ συστάσεως τῶν δήμων. Ἡ ἐπιτροπὴ συντόνως ἔργαζομένη, διασκευάζει τὸ νομοσχέδιον ἐν ταῖς λεπτομερείαις, τῆς Κυβερνήσεως ἀποκρουσάσης πᾶσαν τροποποίησιν τῆς βάσεως αὐτοῦ, περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ ἐπομένου μηνὸς Ὁκτωβρίου θὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν Βουλὴν τὸ πόρισμα τῆς ἔργασίας. Παρὰ πάντων ἀνεγνωρίσθη, ὅτι ὁ σημερινὸς δῆμος, ἡ κατωτάτη αὐτῆς βαθμὶς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, παρεξέκλινε τελείως τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, οὕτω δὲ τοῦτο μὲν ὑπεδουλώθη τελείως εἰς τὸ Κράτος, ἀπορροφοῦν ἄπαντας σχεδὸν τοὺς πόρους τῶν μέσων· καὶ τῶν μηκροτέρων δήμων διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς στοιχειώδους ἐκπαταδεύσεως, τοῦτο δὲ ἐγένετο, ἔνεκα τῆς τελείως ἔξαρτήσεως αὐτοῦ καὶ ἐν ταῖς ἐλαχίσταις λεπτομερείαις ἀπὸ τῶν Νομαρχῶν, δργανον τῆς Κυβερνήσεως καὶ, ἔνεκα τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν Δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ ἴδιως τῶν Δημάρχων, τὸ ἐπιφοβάτερον δργανον τῆς φατρίας· ἐπὶ πλέον δὲ ἡ διαίρεσις τοῦ Κράτους εἰς ὑπερτετρακοσίους δήμους, γενομένη ἀνευ ἐρεύνης τῶν ἴδιαιτέρων τοπικῶν συνδηκῶν καὶ ἡ διάτης ἔξελέξεως μεταλλαγὴ τῶν ὅρων τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἐπαρκείας τῶν διαφόρων δήμων καθίστα ἀναπόδραστον τὴν νέαν διαίρεσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς δήμους πληροῦντας τοὺς ὅρους τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἥτοι εἰς δήμους, τῶν ὅποιων οἱ κάτοικοι νὰ συνδέωνται διὰ κοινῶν τοπικῶν ἀναγκῶν καὶ αἰσθημάτων.

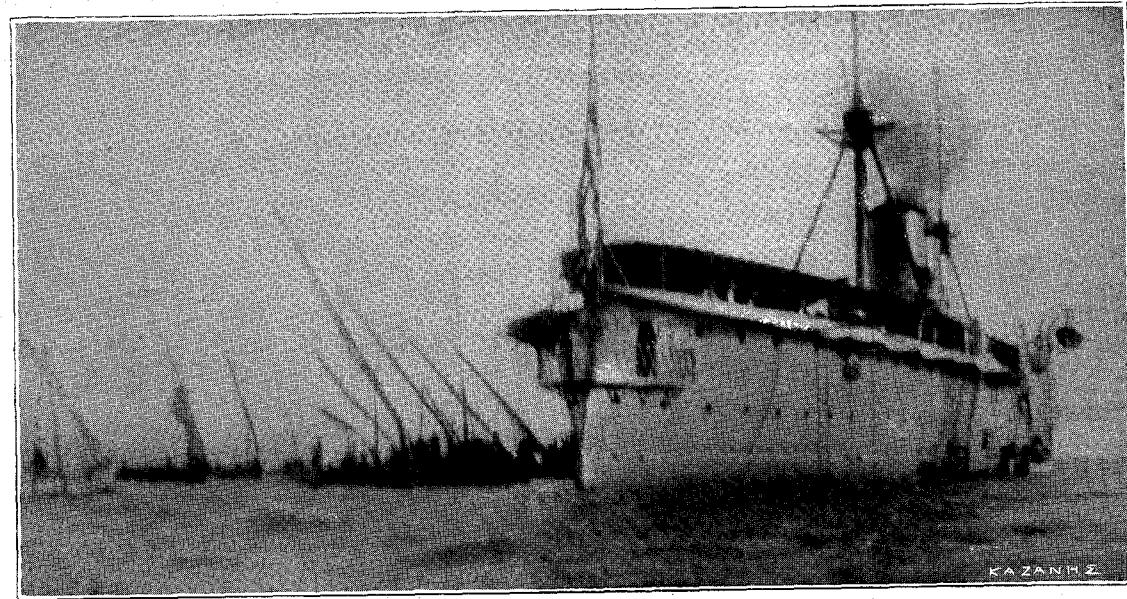
Τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον, τεῦνον νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ τελευταῖον ἀτοπὸν τῆς πλημμελοῦς κατονομῆς καὶ ἐκτάσεως τῶν δήμων, ἀναγράφει ὅτι πάς συνοικισμὸς, ἀριθμῶν 300 τοῦλάχιστον κατοίκους καὶ ἔχων σχολεῖον τῆς στοιχειώδους ἐκπαταδεύσεως, ἀποτελεῖ δῆμον ἀνεξάρτητον ἀνατίθεται δὲ εἰς τὸν δῆμον τοῦτον ἡ αὐτὴ διοίκησις, τὰ αὐτὰ ἔργα καὶ δίδοται αὐτῷ ὁ αὐτὸς προορισμός, ὅστις ἐνυπάρχει εἰς τὸν ὑφιστάμενον ἥδη δῆμον. Κατὰ ταῦτα ἡ Ἑλλὰς θὰ διαιρεθῇ εἰς 2700 περίπου δήμους, διότι τοσοῦτοι εἰσὶν οἱ συνοικισμοί, οἱ ἔχοντες σχολεῖον καὶ πληθυσμὸν ἀνω τῶν 300 κατοίκων. Καὶ ἐν τούτῳ εὑρίται τὸ ἀσθενὲς σῆμεῖον τοῦ Κυβερνητικοῦ νομοσχεδίου, διότι χίλιοι πεντακόσιοι περίπου δῆμοι, ἔχοντες πληθυσμὸν ἐπέκεινα τῶν 300 κατοίκων θὰ εὑρίσκωνται ἐν τελείᾳ ἀνεπαρκείᾳ, ἀφ' οὐ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν ἔξ αἱμεσῶν φόρων δὲν θὰ ἐπαρκῶσιν ὅπως καλύψωσιν οὐδὲ τὰ πρῶτα ἔξοδα τῆς διοικήσεως των. Λαμ-

βανομένης δὲ ὑπὸ ὅψιν τῆς βαρείας ἀμέσου φροντογίας, ἣν ἐπιβάλλει τὸ Δημόσιον διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, καὶ τῆς προσθέτου, ἣν κατ' ἀνάγκην θὰ ἐπιβάλῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς στοιχειώδους ἐκπαταδεύσεως, ἵνε τὴν δαπάνην ὀνέλαβε τὸ Κράτος· διὰ τῆς γνωστῆς συνταγματικῆς διατάξεως, εἴναι ὑδυσχερὲς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ μηκαὶ καὶ ἀποροὶ κοινότητες, ἡ δῆμοι, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτοὺς τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον, θὰ ἐντείνωσι μέχρι τοιούτου σημείου τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀμέσων φόρων, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ χρῆμα ἐπαρκὲς ὅπως καλύπτῃ τὰς δαπάνας τῆς διοικήσεως καὶ ἀπομένῃ περίσσευμα πρὸς πλήρωσιν τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν, τῶν δοποίων τὴν θεραπείαν ἐπιδιώκει τὸ νομοσχέδιον διὰ τῆς ἕδρυσεως ἀνεξαρτήτων καὶ κυριαρχῶν δήμων. Τούτου ἔνεκα ὑπάρχει ὁ εὐλογὸς φόρβος, ὅτι αἱ οἰκονομικῶς ἀνεπαρκεῖς κοινότητες, μὴ δυνάμεναι νὰ διοικηθῶσιν ἔνεκα ἐλλείψεως πόρων, θὰ ἐκτραπῶσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν καὶ θὰ χρησιμεύσωσιν ἀπλῶς μόνον ὡς ἀφορμὴ δημιουργίας τοπικῶν φατριῶν, ἀφ' οὗ ἡ ἀνεπάρκεια αὐτῶν θὰ ἀπέτρεψεν πάντα δινάμενον ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς τὴν τοπικὴν διοίκησιν. Θὰ ἥτο εὐχῆς ἔργον ἀν αἱ ἔνεκα τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν πόρων αὐτῶν ἀνεπαρκεῖς κοινότητες, διατηροῦσαι τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν ὡς κοινότητες μετά τίνος φροντογίας ἀνεξαρτησίας μὴ ἀπετέλουν δῆμον, ἀλλὰ προσεκολλῶντο εἰς ἔτερον ἐπαρκέστερον δῆμον, οὕτω δὲ οὐ μόνον δὲν θὰ ἐπεβαρύνοντο διὰ τῶν ἔξόδων τῆς διοικήσεως ἀλλὰ προσέτι θὰ ἀπελάμβανον τῆς προστασίας τοῦ μεγαλειτέρου συνοικισμοῦ, δυναμένου νὰ συνεισφέρῃ πλείονα διὰ τὰς ἀνάγκας, αἵτινες δημιουργοῦνται ἔξ ἀναγκαίων ἔργων ἴδιως τῆς τοπικῆς ὁδοποιίας, χρησίμων ὡς ἐκ τῆς τρύσεως αὐτῶν, εἰς πλείονας κοινότητας.

Ἐξ ἀλλού πρέπει ἴδιαιτέρως νὰ ἔξαρθῇ ὅτι οἱ ἔτεροι σκοποί, οὓς προέθετο τὸ Κυβερνητικὸν νομοσχέδιον, τελείως πληροῦσι τὰς ὑφιστάμενας ἀνάγκας, ἡ ψήφισις δὲ τοῦ νομοσχεδίου τούτου θὰ εἴναι ἡ ἀπαρχὴ δημιουργίας ἀληθοῦς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως. Μέχρι οήμερον τοὺς δῆμους διηγήσουν ὁ Νομάρχης, ἀφ' οὗ οὕτος οὐ μόνον ἥδυνατο νὰ ἀπορρίψῃ πᾶσαν ἀπόφασιν τοῦ Δήμου, ἐν τῷ ἀνεξελέγκτῳ δικαιώματι αὐτοῦ τῆς ἐγκρίσεως, ἀλλὰ συγχρόνως ἥδυνατο νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ πρὸς ληψιν οἰκονομικῶν καὶ ἀλλων μέτρων, τὸ δημοτικὸν δὲ συμβούλιον καὶ ὁ Δήμαρχος ἥσαν δργανα καὶ τευρόσπαστα τοῦ Νομάρχου, ὅστις ἐκ τοῦ κέντρου, ἀνευ ἴδιαιτέρας γνώσεως τῶν τοπικῶν

Ο "ΑΒΕΡΦ", ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΛΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΝΕΟΝ ΦΑΛΗΡΟΝ — ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΟΥ

Ο "ΑΒΕΡΦ", ΤΡΙΓΥΡΙΣΜΕΝΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΑΡΚΕΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΟΛΠΟΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ — ΦΩΤΟΓΡ. Μ.

ἀναγκῶν καὶ κρίνων αὐθαιρέτως διώκει τοὺς δῆμους ὑπείκων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κρατοῦντος κόμματος, οὕτινος ἦτο δργανον. Κατὰ τὸ κυβερνητικὸν νομοσχέδιον οἵ ἀποφάσεις τῶν δῆμων, σχέδον πᾶσαι, εἰς οὐδεμίαν ὑποκεινται ἔγκρισιν τῆς προσταμένης ὁρχῆς. Οἱ δῆμοι ἀποκτῶσιν αὐτοτέλειαν ἐνεργείας, αἱ δὲ προστάμεναι ὁρχαὶ καλοῦνται μόνον δπως ἐλέγχωσι τοὺς Δῆμους ἀν ἐνεργῶσι ἐντὸς τῶν δρῶν τῶν νόμων ἀλλ ἐντὸς τῶν δρῶν τούτων, ἀτινα οὐδεμία ἀρχὴ δύναται νὰ ὑπερβῇ, οἱ δῆμοι ἔχουσι πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν ἐνεργείας.

Διὰ τῆς ἑέρας βάσεως αὐτοῦ τὸ νομοσχέδιον καθιστᾶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Δημάρχου, ἡ ὡς ἀποκαλεῖ αὐτόν, τοῦ Προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου, τὴν ἐκλογὴν δηλαδὴ τῆς ἐκτελεστικῆς ἔξουσίας τοῦ Δῆμου ἔμμεσον. Οἱ δῆμαρχοι δὲν θὰ ἐκλέγωνται πλέον ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν δημοτῶν, ἀλλὰ θὰ ὑποδεικνύωνται ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου. Οὕτω καταλύεται ἡ ἔξουσία τοῦ Δημάρχου, ἡτις ἦτο ἀπεριόριστος μέχρι σήμερον, συγχρόνως δὲ τὰ Δημοτικὰ συμβούλια, τὰ δποια ἥσαν ἀπλῆ σκιὰ συνήθως, ὑπείκουσα εἰς τὰ νεύματα τοῦ Δημάρχου, τοῦ περιβεβλημένου δλην τὴν δύναμιν τῆς ἀμέσου παρὰ τῶν δημοτῶν ἐκλογῆς, θὰ ἀνακτήσωσι τὴν ἴσχυν, ἡ δποια πρέπει νὰ ἐνυπάρχῃ εἰς τὰ συμβούλια, τὰ ἀντιπροσωπεύοντα τὴν λαϊκὴν θέλησιν, θὰ καταλυθῇ οὕτως ἡ ὑπέρμετρος δύναμις τοῦ δημάρχου ἐκτρεπομένη συνήθως εἰς πολιτικὴν δύναμιν συντελέσασα δὲ μέχρι

Δ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΙΘΗΚΟΥ*

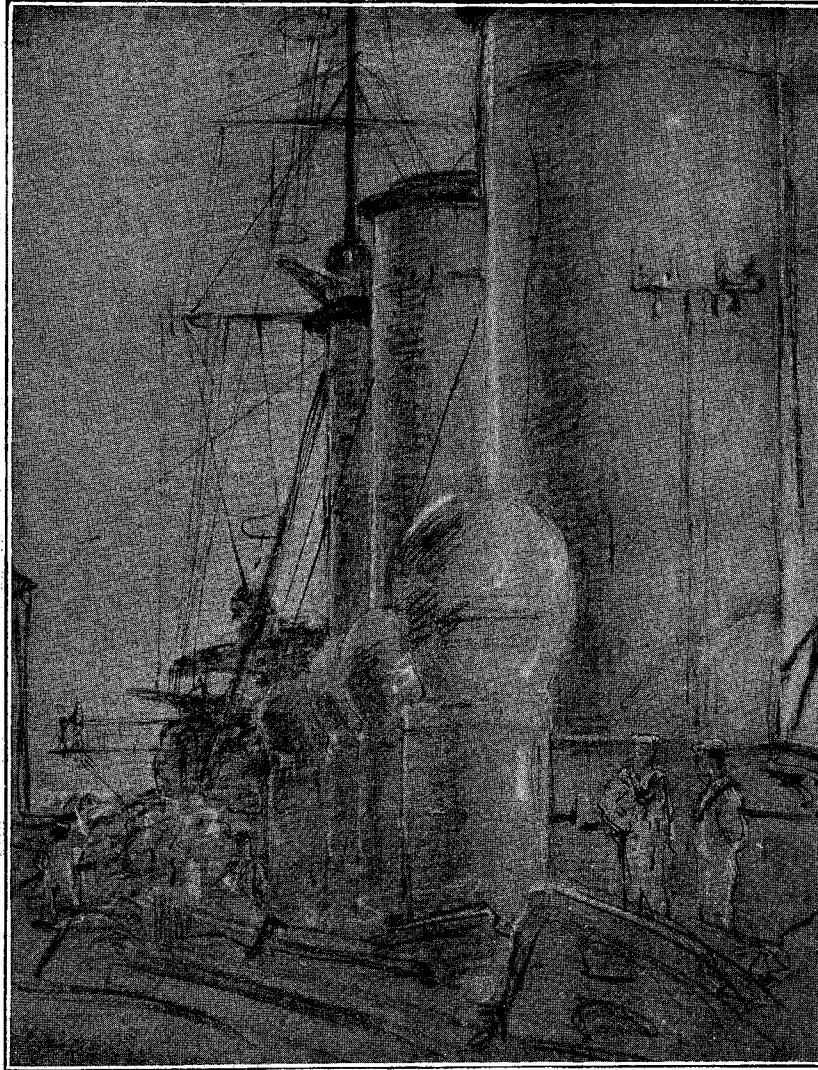
Πῶς συμβαίνει, ἀφοῦ ἀσπρίσωμεν νὰ ἐνθυμώμεθα, ὡς νὰ ἥσαν χθεσινά, πράγματα τὰ δποια πρὸιν ἀλλάζωμεν τοὺς γαλαθηνούς, κατὰ τὸ ἐπίθετον τοῦ κ. Κόντον, ὅδόντας μας, πολὺ δὲ ὀλιγάτερον νὰ ἐνθυμώμεθα δσα ἡκολούθησαν ἀφοῦ ἀπεκτήσαμεν φρονιμίτας, τοῦτο εἶνε ψυχολογικὸν φαινόμενον, περὶ τοῦ δποιού ἔγραψαν οἱ σοφοὶ τόσα πολλά, ὡςτε ἐπόμενον εἶνε νὰ μένῃ ἀκόμη σκοτεινόν. Δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ ἐπιχειρήσω τὴν λύσιν του, ἀλλὰ μόνον νὰ εἴπω δτι δὲν ἡμπορῷ μὲν νὰ ὅρισω ἀκριβῶς τὴν χρονολογίαν τῶν δσα ἔχω νὰ διηγήθω, ἀλλ ἀφοῦ τὰ ἐνθυμοῦμαι καλὰ πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ εἶνε παλαιά.

* Απὸ τὰ «Διηγήματα» τοῦ Ἐμμ. Ροΐδη τόμος Β' ἐκδιδόμενα προσεχῶς εἰς τὴν Λογοτεχνικὴν Βιβλιοθήκην Γ. Φέξη.

τοῦδε εἰς διημιουργίαν προσωπικῶν κομμάτων.

Ἐν τῷ προγράμματι τῆς πολιτικῆς ὀναγέννησεως ἔγκειται ἡ κατάλυσις αὗτη τῆς ἔξουσίας τῶν δημάρχων, τῆς δποιας συντελουμένης, τὸ πολιτικὸν φρόνημα τῆς χώρας ἔσται ἐντελῶς ἀνεπτρέαστον ἐκ προσωπικῶν παθῶν καὶ ἐπιρροῶν, ὑπάρχει δὲ ἐλπίς, δτι ἡ ἔμμεσος ἐκλογὴ τοῦ δημάρχου θὰ εἰσαχθῇ καὶ διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ νομοσχέδιον καλουμένους ἀστικοὺς δῆμοις, δηλαδὴ διὰ τὰς πρωτευούσας τῶν νομῶν καὶ τὰς πόλεις, τὰς ἔχουσας πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰς δέκα χιλιάδας κατοίκων. Υπὲρ τούτου ἀπεφάνθη δμοφώνως ἡ ἐπιτροπή, ὑπάρχει δὲ βάσιμος ἐλπίς δτι καὶ ἡ Κυβέρνησις θέλει ἀποδεχθῆ τὴν τοιάτην πρότασιν τῆς ἐπιτροπῆς, μὴ ἀντιτιθεμένην, ἀλλὰ τουναντίον συνάρδουσαν πρὸς τὴν βάσιν τοῦ κυβερνητικοῦ νομοσχέδιον.

Ἡ φήμισις τοῦ νομοσχέδιον τούτου, συμπληρουμένου διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν νομῶν ὡς νομικῶν προσώπων μετὰ συμβουλίων εὑρυτέρας τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, ἔσται, μετὰ τὴν συντελεσθεῖσαν ἀποκέντρωσιν τῶν διαφόρων δημοσίων ὑπηρεσιῶν, τὸ μέγιστον καὶ ἀναφαίρετον κτῆμα τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ἔν τη Βουλῇ συζήτησιν ἡ Κυβέρνησις ἀκούοντα καὶ τὰς γνώμας τῶν εἰδημόνων, δεχθῆ τροποποιήσεις εὑρυτέρας ἐκείνων, ἀς ὑπέδειξε τῇ ἐπιτροπῇ, μὴ ἀντιτιθεμένας δμως εἰς τὴν βάσιν τοῦ νομοσχέδιον, ὑπάρχει ἡ ἐλπίς, δτι ἡ διοικητικὴ ἀναγέννησις τῆς Ἑλλάδος ἔσται πλήρης, θὰ χρησιμεύσῃ δὲ ὡς ἀσφαλῆς βάσις πάσης μεταγενεστέρας μεταρρυθμίσεως.

ΕΠΑΝΩ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΦΥΡΑΝ ΤΟΥ «ΑΒΕΡΩΦ».

ΣΚΙΤΣΟ Ε. 1.

ὅηδεις πίθηκος κρυολόγημα, ἐκάλεσε τὸν πρῶτον τῆς Ἰταλίας ἱατρὸν Μπουφαλίνην διὰ νὰ ποτίσῃ τὴν μαϊμοῦ τὸν χαμόμηλα, θηριακὴν καὶ θεριμὸν οἰνον. Πλὴν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πίθηκον ἐνυπῆρχε πιθανῶς εἰς τούτον καὶ τις κλίσις, οὐχὶ ἀκοιβῶς πρὸς ἐπίδειξιν ἀλλὰ πρὸς ἀπόδειξιν δτι δηδύνατο διὰ τῶν ἐκατομμυρίων του νὰ καταβιβάσῃ μέχρι τοῦ πιθήκου του τὰς κορυφὰς τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Ο πίθηκος ἐκεῖνος τοῦ εἶδοντος Chimpragi ἦτο μεσαίου μεγέθους καὶ ὁμοίαζεν ἐν συνόλῳ φύσης τοὺς πιθήκους. Φαίνεται ἐν τούτοις δτι ἡ ὄψις του εἰχε τὸ ἀριστοκρατικόν, ἀφοῦ ἐκ τῶν θαυμαστῶν τῆς εἰκόνος ἀλλος ισχυρίζετο δτι ὁ πίθηκος ὑπὸ τοῦ πρώτου τῆς Ἰταλίας ζωγράφου, ἀπαραλλάκτως καθὼς καὶ δτον ἔπαθεν δ

κόμησαν Βαλστόκραν, καὶ τρίτος πρὸς τὴν ἔξοχον ποιῆτριαν κόμησαν Βαρθολόμην κατὰ μὲν τοὺς ἀντιπολιτευομένους ἦτο. ἡ εἰκὼν τοῦ ἀσχημοτάτου πρωθυπουργοῦ, κατὰ δὲ τοὺς κυβερνητικοὺς τοῦ δημαρχοῦ Ματζούσα.

Ἐνῷ ἔκαστος ἐπειρᾶτο νὰ πιθηκοποιήσῃ δσους δὲν ἥγαπα, ἀντίχησεν αἴφνης πλησίον τοῦ δμίου φωνὴ βαθυφώνου, τόσον δμιας βαθεῖα, ὡστε ἐφαίνετο ἐκπορευομένη ἐκ τῶν ἔγκατων τῆς γῆς.

— Ο πίθηκος αὐτός, κύριοι, ἔλεγεν ἡ φωνὴ ἡ ἀνήκουσα εἰς αὐτὸν τὸν τραπεζίτην καὶ κτήτορα τοῦ ζφου Κοῦστε, δὲν δμοιάζει μὲ κανένα παρά μόνον μὲ τὸν ἔαυτόν του. Ἀν τὸν ενδρίσκετε αὐτὸν ἀνάξιον νὰ ζωγραφίζεται ἀπὸ τὸν Ἰζολαν καὶ νὰ ιατρεύεται ἀπὸ τὸν Μπουφαλίνην, σᾶς προσκαλῶ νὰ ἔλθετε τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν μου νὰ τὸν ἔδετε καὶ ἐλπίζω ν' ἀλλάξετε γνώμην. Τὸν λέγουν Θωμᾶν καὶ εἶνε σήμερον ἡ έօρτή του. Θὰ ἀδειάσωμεν μερικὰς φιάλας σαμπάνιαν εἰς τὴν ὑγείαν του.

Πλὴν τῆς κενώσεως φιάλῶν καμπανίτου εἰς τὴν πιθηκούς οὐδὲν εἰχε τὸ ἀλλόκοτον ἢ τὸ πρόσκλησις οὐδὲν εἰχε τὸ ἀλλόκοτον ἢ τὸ πρόσκλησις. Τὸ Λιβόρον εἶνε ἡ τούλαχιστον ἦτο μικρὸς τόπος καὶ ὅλοι ἔγνωρίζοντο ὡς καλόγηροι τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου.

Περιττὸν νομίζω νὰ περιγράψω τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ Κουστείου μεγάρου τὸ κυριώτατον αὐτοῦ κόσμημα ἥσαν καλλονὰ ἐλληνορωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἀκράγαντος καὶ τῶν Συρακουσῶν, καὶ ίδιως τὸ νομισματικὸν μούσεον. Ἡ διπλὴ αὕτη ίδιοτης τραπεζίτου καὶ ἀρχαιολόγου δὲν θέλει φανῆ, ὡς πιστεύω, ἀσυμβίβαστος εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἥμῶν, ἀφοῦ ἔχομεν καὶ ἐν Ἀθήναις ἀξιόλογον τοιούτον ἐπόμενον ἀλλως εἰνε οἱ ἀγαπῶντες τὰ γομίσματα

ν' ἀγαπῶσιν ἔκτὸς τῶν νέων καὶ τὰ ἀρχαῖα.
Πλὴν δῆμος ἀρχαιολογικοῦ ἦτο εἰς τὸ μέγαρον
ἔκεινο καὶ ζωολογικὸν μουσεῖον, ἥ μᾶλλον ἀλη-
θῆς κιβωτὸς τοῦ Νῶε, διότι τὰ ζῷα ἤσαν ζων-
τανά. Εἶχεν εἰκοσιεπτά σκύλους παντὸς εἴδους
καὶ μεγέθους, ἀπὸ τοῦ ποιμενικοῦ μολοσσοῦ
τῶν Ἀπεννίνων μέχρι τοῦ κυναρίου τῆς Μάλ-
τας καὶ τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας
Καρόλου, καὶ γάτας ἀναριθμήτους, τῆς Ἀγκύ-
ρας, τῆς Τάρομας, τριχορόους τῆς Ισπανίας καὶ
χρυσότριχας τῆς Περοίας. Ὁ Κοῦστε δύναται
νὰ θεωρηθῇ Ἰωάννης δι πρόδρομος τῆς σήμερον
ἀκμαζούσης γατοφιλίας. Ἀλλὰ τὸ πρὸ πάντων
ἄξιοθαύμαστον ἦτο ἡ ἐντὸς παραφτήματος τοῦ
ναλοφράκτου θερμοκηπίου μοναδικὴ συλλογὴ
παντοίων ὑπερποντίων πτηνῶν ἀπὸ δύο μεγα-
λοπρεπῶν στρουθοκαμήλων μέχρι τῶν θαυμούν-
των τὴν δρασιν μικροσκοπικῶν κοιλυρίων, τὰ
ὅποια ἥδυνατο τις νὰ παρομοιάσῃ πρὸς πετῶν-
τας σμαραγδους καὶ σαπφείρους.

Ολὸν τὸ πτερωτόν, τὸ πτιλωτὸν καὶ τοιχωτὸν τοῦτο γένος ἐτρέφετο καὶ ὑπηρετεῖτο δαπάνῃ Ἰδιαιτέρου προϋπολογισμοῦ, ἀνερχομένου εἰς ἵκανας χιλιάδας λιρῶν, τὸν δποιὸν παρουσίασε κατὰ μῆνα Ἰδιαίτερος ὑπάλληλος, φέρων τὸν τίτλον Ἐπιμελητοῦ τῶν ζῴων, εἰς τὴν αὗτοῦ ἔξοχότητα τὸν βαρώνον Κούστε.

Πάθηκον δῆμως εἶχε μόνον ἔνα, τὸν Θωμᾶν, ὃστις οὐδὲν εἶχε κοινὸν πέρος τὰ τοῦ ζῴου, ἀλλὰ συνεκατοίκει, συνέτρωγε καὶ συνδιεσκέδαζε μετὰ τοῦ κυρίου του, τὸ δὲ περιεργότερον εἴνε. ὅτι καὶ συνειργάζετο μετ' αὐτοῦ ἐκτελῶν καθήκοντα βιβλιοθηκαρίου, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω. Εἰς τὴν Ἱταλίαν ἀπενέμετο ἔνιστε η θέσις τοῦ βιβλιοθηκαρίου εἰς οἰκιακοὺς ὑπηρέτας, μόνον δῆμως τῶν ἱδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν, ἐνῷ διὰ τὰς δημοσίας ἐθεωρεῖτο τὸ ἀξιώματα ὡς μᾶλλον ὁρμόζον εἰς τοὺς λογίους. Ἐνδέχεται νὰ μετέβαλε κ' ἔκει τὰ πράγματα ὁ θρίαμβος τῶν κοινούσυν-λευτικῶν ἐθίμων. Ὅταν τὸ ἑσπέριας μετέβημεν εἰς τὸ Κούστειον μέγαρον, ἐσπεινε τὸν τοῦ οἰκοδεσπότου νὰ δεξιῶθῇ ἡμᾶς καὶ διὰ πίθηκος Θωμᾶς τείνων κατὰ μίμησιν τοῦ κυρίου του εἰς ἔκαστον ἡμῶν τὴν χεῖρα. Διὰ τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας εἶχεν ἐνδυμῆτη τὴν στολὴν τοῦ ἀξιώματός του, φράκον ἀπὸ κυανοῦν βελοῦνδον, ἐρυθρὸν βρακίον καὶ λαιμοδέτην ἐκ τριχάπτου καὶ καμέλιαν εἰς τὴν κομβιόδοχην. Ο Θωμᾶς ὠμοίαζε πολὺ μὲ τὴν εἰκόνα του καὶ ἦτο δόσον εὔμορφος δύναται νὰ εἴνε πίθηκος. Ἀν δὲν ἐφρούσην νὰ μὴ θεωρηθῶ ἀντιφάσκων, θὰ ἔλεγα ὅτι ἦτο εὔμορφος ἀσχημομούρης.

Καὶ τοιαῦτα μὲν ἡσαν τὰ ἔξωτερικά, τὰ δὲ ἥπικὰ καὶ πνευματικά προσόντα τοῦ Θωμᾶ ἦσαν πολὺ ἀνώτερα τούτων.

³Αφοῦ μᾶς διηγήθη ὁ αὐθέντης του πῶς

ἔτυχε νά τὸν εὑρη χειμερινήν τενα νύκτα εἰς τὸν δρόμον ἀστεγον καὶ πειναλέον, ἀπετάθη ἔπειτα πρὸς αὐτὸν: Θωμᾶ, εἶπε, διηγήσου εἰς τοὺς κυρίους τίς ἦτο ὁ πρῶτος σου αὐθέντης καὶ διατί σ' ἔρθιψεν εἰς τὸν δρόμιον.

Ο πίθηκος ἔφερε σκαμνίον ἀντικρὺ τοῦ τοίχου, ἐκάθισεν ἐπὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν διπισθίων του, ἥρχισε νὰ περιστρέψῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν κροσ-κεκλημένων, ὡς νὰ ἥθελε νὰ τοὺς ἐπιθεωρήσῃ ὅλους, καὶ ἐπὶ τέλους προσήλωσεν αὐτὸν ἐπὶ τινα, τὴν ὁδοιοτέραν τῆς δημηγυρέως κυρίαν· ἀφοῦ τὴν ἐκύτταξεν ἐπὶ τινας στιγμάς, ἔλαβε τὴν ἄκραν τῆς οὐρᾶς του μεταξὺ τῶν δακτύλων καὶ ἥρχισε νὰ περιφέρῃ αὐτὴν ἐπάνω εἰς τὸν τοίχον καὶ ἐπὶ τινὰ ὕδαν ἐξηκολούθησε νὰ κυττάζῃ ἐναλλάξ τὸ πρότυπόν του καὶ νὰ μεταχειρίζεται ὡς χω-στῆρα τὴν οὐράν του.

— Ως βλέπετε, κύριοι, εἶπεν ὁ βαρδῶνος, ὁ πρῶτος τοῦ Θωμᾶ αὐθέντης ἦτο ζωγράφος. Και ἐκερδίζει πολλά; ἡρώτησε τὸν πίθηκον.

Ο ἔρωτά μουνόνα, ηρωτεύει τον πειθαρχό.
Ο ἔρωτά μουνόνα, ηρωτεύει τον πειθαρχό.
Ο ἔρωτά μουνόνα, ηρωτεύει τον πειθαρχό.
Ο ἔρωτά μουνόνα, ηρωτεύει τον πειθαρχό.

— Θέλει νὰ μᾶς εἰπῆ, ήριμηνευσεν δικίοις του, διτι δι πρώην αὐθέντης του ἐδέχετο πολλὰς ἐπισκεψίεις.

Ο πιθηκος τότε ήρχισε νὰ παρθεῖ τὰς κινήσεις δανειστοῦ ζητοῦντος χρήματα παρὰ μὴ ἔχοντος καὶ δργίζομένου διτὶ δὲν τὸν πληρώνουν. Μετ' ὀλίγον ἔξῆλθε τῆς αἰδούσης καὶ ἀμέως ἐπέστρεψε φέρων ἐπὶ τῶν παρδαλῶν ἐνδυμάτων του μαῦρον ἐπανωφόριον, δύματοῦάλια εἰς τοὺς ὄφθαλμούς του καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του πῦλον τρικαντώ. Ἡ φυσιογνωμία καὶ ἡ συμπεριφορά του εἶχε μεταβληθῆ ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον. Ἐκράτει εἰς τὴν ἀριστερὰν φύλλον χάρτου καὶ ἐσάλευε τὴν οὐράν του ὡς γραφίδα. Ἐν τοιαύτῃ περιβολῇ περιῆλθε τὴν αἴθονσαν σταματῶν πρὸ ἑκάστου τῶν ἐπίπλων, τῶν ἀνακλίντων, ἐρμαρίων, καθορεπτῶν, λαμπτήρων καὶ τῶν ἄλλων, τὰ ἔξηταζε δὲ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ὡς θέλων νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀγοραίαν τιμήν των, τὴν δποίαν ἐσπενδεῖν ἔπειτα ὥσει νὰ σημειώσῃ ἐπὶ τοῦ γάρτου. Ἡ μίμησις δικαστικοῦ

αλητήρος ἐνεργοῦντος ἀπογραφήν καὶ κατάσχεσιν ἡτο τελεία καὶ κωμικῶς σοβαρά, ὥστε πάντες, μὴ ἔξαιρουμένους καὶ τοῦ παρισταμένου προέδρου τῶν Ἐφετῶν, ἔξεκαρδίζοντο διὰ τὴν

ἐκφραστικωτέραν καὶ τῆς τοῦ περιωνύμου μίμου
Σκέτη παντούμαν τοῦ πιθήκου.

Πίστεύω, αὐτοὶ, εἴπεν ὁ βαρῶνος, ὅτι εἶνε περιττὸν νὰ σᾶς ἐρμηνεύσω δόσα σᾶς ἔξεθεσεν ὁ πίθηκός μου, πῶς δηλαδὴ κατεσχέθησαν καὶ ἐπωλήθησαν τὰ σκεύη τοῦ ζωγράφου καὶ ενδέθη οὗτω εἰς τὸν δρόμον ὁ πίθηκός μου ἀστεγος καὶ πειναλέος.

“Η ἐσπερίς ἐτελείωσε δι’ ἀφθόνου καταλύσεως
ὅχι μόνον βανανῶν καὶ ἀνανάδων, ἀλλὰ καὶ
κερασίων, τῶν δποίων ἡ παράθεσις κατὰ τὴν
ἔορτὴν τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ ἥδυνατο νὰ θεωρηθῇ
ώς τὸ ἄκρον ἀντον πολυτελείας καὶ ἡγεμονικό-
τητος καισαρικῆς. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀπαράμιλ-
λοι ἦσαν τοῦ γυναικαρέσκου πιθήκου αἱ φιλο-
φρονήσεις πρὸς τὰς κυρίας, ἡ καθαριότης καὶ ἡ
χάρις μὲ τὴν δποίαν ἔξειφλοιδύζει καὶ ἐπρόσφε-
ρεν εἰς αὐτὰς τὰς βανάνας ἢ ἐκρέμα εἰς τὰ
αὐτιά των δίδυμα κεράσια ἀντὶ ἐνωτίων ἢ τὰς
ἐπροκάλει νὰ βρέξωσι τὰ δόδινα χεῖλη των εἰς
τὸ νέκταρ τοῦ Βεζουβίου, τὸ δποίον ἐπωνομά-
σθη δάκρυ τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν ἥδυτητα τῆς
γεύσεως καὶ τοῦ ἀρώματος. Πολλαὶ δὲ ἐκεν-
θησαν καὶ φιάλαι μαλβασίας καὶ καμπανίτου
εἰς ὑγείαν τοῦ Θωμᾶ, δστις ῥυχαρίστει ὑποκλι-
νόμενος καὶ ἀντέπινε σουμάδαν, τὴν δποίαν εἶχε
τὴν ἀδυναμίαν νὰ προτιμᾷ παντὸς ἀλλού ποτοῦ.

Κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀνάχωρήσεως ἐπρόπεμψε
μέχρι τῆς κλίμακος πάντας τοὺς τιμῆσαντας τὴν
ἔισιτήν, σφίξεις τὴν χειρὰ τῶν κυρίων ὡς ἄγγλος
εὐπατούόντης καὶ ἀσπασθεὶς τὴν τῶν δεσποινῶν
ὡς γάλλος ἵπποτης. Οὐδὲ παρέλειψε τὸ τελευ-
ταῖον τοῦτο δυσάρεστον καθῆκον, διὰ τὸν λόγον
ὅτι ὁ βαρῶνος Κοῦστε διεκρίνετο ὡς δεινότατος
τῆς Τοσκανίας ἐραστῆς, ἐκτιμητῆς ὅχι μόνον
μαρμάρων καὶ νομισμάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ζώσης
γυναικείας καλλονῆς. Ὁπως ὁ Πυθαγόρας, ὁ
Θαλῆς, δὲν ἐνδυμοῦμαι, εἶχεν ἐπιγράψῃ ἐπὶ τῇ
εἰσόδου τῆς σχολῆς αὐτοῦ: «Οὐδεὶς ἀγεωμέτρη-
τος εἰσίτω», οὗτω καὶ ὁ βαρῶνος ἀπέκλειε τῇ
αἰθούσης του πᾶσαν ἀσχημομούραν, ἔστω καὶ
ἄν ἦτο ἀπόγονος τῶν Μεδίκων.

Καὶ τοιαῦται μὲν ἡσαν τοῦ Θωμᾶ αἱ διασκεδάσεις, ἡ δὲ ἐργασία του ἦτο, ὡς ἡδη εἴπουμεν, ἡ ἀκριβῆς ἔκτελεσις τῶν καθηκόντων τοῦ βιβλιοφύλακος. Ὁσάκις δὲ βαρδώνος ἐκλείετο εἰς τὸ σπουδαστήριόν του διὰ νὰ ἐργασθῇ, δὲ Θωμᾶς ἐγνωμονεύετο ἐπὶ τῶν γνωντιάσιν τόμων τῆς νὰ σώσῃ, διὰ βιαίου κλονισμοῦ, τὸν πάσχοντα ἀπὸ ἀφεύκτου ἐπικειμένου θανάτου, ἢ συνείδησίς του. δῆμος τοῦ ἐπέβαλλε νὰ δηλώσῃ διτινῆρος τις μικρὸς κίνδυνος μὴ δὲν δυνηθῇ ν' ἀνθέξῃ δὲ ἀσθενής εἰς τοῦ κλονισμοῦ τούτου τὰς συνεπείας.

εγκατισθείτο επι των γηγενείων την πόλην
ἀρχαιολογίας τοῦ Βισκόντι καὶ δὲν ἐπέτρεψε τὴν
εἰσοδον παρὰ εἰς μόνους τοὺς συναδέλφους τούς
κυρίουν του ἐν ἀρχαιολογίᾳ. Οσάκις ἤκουε κρούσιο
μενον τὸν κώδωνα τῆς αὐλείου θύρας, ἔτρεχε
εἰς τὸ παράθυρον νὰ ἴδῃ τίς ἥλθε, καὶ ἔπειτ
ἔπανερχόμενος, τόσον πιστῶς ἀπεμιμεῖτο τοῦ
ἐπισκέπτου τὴν στάσιν καὶ τὰς κινήσεις, ὅπει
κύριος αὐτοῦ, μαντεύων ἀσφαλῶς τίς εἴνε.

ἐπισκέπτης, ἥδυνατο ἐγκαίρως νά εἴτη εἰς τὸν
θαλαμηπόλον του νά τὸν εἰσοδεῖη ἢ νά τὸν ἀπο-
κλείσῃ. Τὰ ἔρμαρια τῶν βιβλίων ἐφθανατον μέχρι

τῆς ὁροφῆς, ἀλλ᾽ ὁ Θωμᾶς σπουδάσας πιστανως κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν τὴν ἀναρρηγητικὴν τέχνην εἰς τοὺς ἔκατον ταπήχεις κορομοὺς τῶν φοινίκων, τῶν ἀρτοκάρπων καὶ τῶν κοκκοδένδρων τῶν παρθένων δασῶν τῆς πατρίδος του, οὐδὲμίαν ἥσθιαντο δυσκολίαν ν' ἀναρριχητῇ μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς βιβλιοθήκης, νὰ λάβῃ τὸ ζητούμενον βιβλίον καὶ νὰ τὸ προσφέρῃ εἰς τὸν μελετῶντα, ἀφοῦ προηγουμένως ἐφύσα ἐπ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἐτίνασσε πρός ἀπόσεισιν τοῦ κονιορτοῦ.
Ἐν ὁρῷ ἔπειτεν ὁ αὐθέντης νὰ τοῦ δεικνύῃ διὰ τῆς ἄκρας καλαμίου τίνα τόμον θέλει, κατόπιν ὅμως συνηθίσας ὃ πίθηκος νὰ συνδυάζῃ τὸ ἀκουσμα τοῦ δεῖνος φωνῆματος πρός τοῦτον ἦ ἐκεῖνον, τὸν μεγάλον ἢ τὸν μικρόν, τὸν δεμένον ἢ τὸν ἀδετον, τὸν ὑψηλὰ ἢ χαμηλά, τὸν πράσινον ἢ τὸν κόκκινον τόμον, οὐδέποτε ἐκόμιζεν ἄλλο σύγγραμμα ἐκτὸς τοῦ ζητηθέντος ἢ ἐτοποθέτει αὐτὸν εἰς ἄλλην πλὴν τῆς οἰκείας θέσιν μετὰ τὴν κορησίν¹. Πρόσγυματι ἢ ταχύτης τῆς προσαγωγῆς τοῦ βιβλίου καὶ ἢ ἀπόσεισις τοῦ κονιορτοῦ καὶ τοῦ θορύβου πατημάτων εἴνε τὰ πρῶτα καὶ ἀπαραίτητα πρός μελέτην ἐφόδια, προκαλῶ δὲ τὸν "Ἐφορον τῆς Λαυρεωτικῆς νὰ μοῦ ἐπιδεῖξῃ ἵνα μόνον βιβλιοφύλακα δυνάμενον νὰ συγκοινωνῇ μὲ τὸν ἴδικόν μου.

Ἐξ δὲων ὅμως τῶν ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας ἀπέδωκεν εἰς τὸν αὐθέντην του ὁ Θωμᾶς, ἡ μεγίστη βεβαιώσει εἶνε ὅτι τοῦ ἔσωσε τὴν ζωήν. Ὁ βαρδῶνος, καίτοι ἀπὸ πολλοῦ δὲν ἦτο νέος, ἔξηκολούθει ν' ἀγαπᾷ τὰς εὐδύμους ἀγρυπνίας, τὸ δάκρυ τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἀνανάδες, τοὺς φασιανοὺς καὶ τὰς καραβίδας. Ἐκ τούτων συνέβη νὰ ἔξυπνήσῃ τὴν ἐπιοῦσαν καλοῦ δείπτου ἀνίκανος νὰ τὰ χωνεύσῃ, ἡ δὲ ἀνικανότης του ἀνθίστατο ἀπὸ τριῶν ἥδη ἡμερῶν εἰς ὅλα τὰ ιατρικά. Ὁ τελευταῖος προσκληθεὶς Ἀσκηπιάδης ἐνεφανίσθη κρατῶν εἰς τὰς χειράς του φιάλην τοῦ πασιγνώστον δραστικοῦ, τὸ δόποιον μόνον ἥδυνατο νὰ σώσῃ, διὰ βιαίου κλονισμοῦ, τὸν πάσχοντα ἀπὸ ἀφεύκτου ἐπικειμένου θανάτου, ἡ συνείδησίς του ὅμως τοῦ ἐπέβαλλε νὰ δηλώσῃ ὅτι ὑπῆρχε τις μικρὸς κίνδυνος μηδὲ δὲν δυνηθῆ ν' ἀνθέηῃ ὁ ἀσθενῆς εἰς τοῦ κλονισμοῦ τούτου τὰς συνεπείας.

Ο βαρῶνος ἔδισταζε ν' ἀναρρίψῃ τὸν κύβον
καὶ ὁ ἵστρος παρέτασσε ἐπιχειρήματα διὰ προ-
τιμοτέρᾳ βεβαιῶν θανάτου ἵτο ή μεγίστη πιθα-

¹ Ό τοιοῦτος συνδυασμὸς ὡρισμένου τινὸς ἥχου πρὸς ὡρισμένον ἀντικείμενον δὲν ὑπερβαίνει τὴν νοητούνην οἰκοσίτων τινῶν ζώων κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Δαρβίνου αλλ.

νότης νὰ σωθῇ, δταν ὁ πίθηκος ήσπασε ἀπὸ τῆς τραπέζης τὸ ἵατρικόν, ἀνέβη ἐπὶ ἔδμαρίου καὶ ἤχισε νὰ παρατηρῇ αὐτὸ μετὰ προσοχῆς, νὰ τὸ δσφράινεται καὶ ἔπειτα ν' ἀποστρέφῃ τὸ πρόσωπον μετ' ἀηδίας, νὰ κυττάῃ τὸν ἀσθενῆ καὶ νὰ σείγη τὴν κεφαλὴν ὡς συμβουλεύων αὐτὸν νὰ μὴ λάβῃ τὸ δύσοσμον ἵατρικόν. Ἐπὶ τέλους, ἤχισε νὰ κινῇ τὴν φιάλην ἄνω καὶ κάτω, ὡς ἂν εἶχεν ἀναγνῶση ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς τὸ στερεότυπον: «Ἀνακίνησον πρὸν ἥλαβῃς».

Ἡ παντομίμα ἥτο εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐκφραστικὴ καὶ ὑπερφυῶς κωμική, ὡστε δύο ἐκ τῶν παρισταμένων φίλων τοῦ ἀσθενοῦς κατελήφθησαν ὑπὸ γέλωτος ἀκρατήτου καὶ σπασμωδικοῦ. Ὁ γέλως οὗτος ἔξερογάγη ὡς βόμβα, μετεδόθη ὡς πυρκαϊά, κατέλαβε τοὺς προσελθόντας ὑπηρέτας καὶ ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸν τὸν ἐπιθανάτιον βαρῶνον, τόσον ἀκρατητος καὶ σφοδρός, ὡστε ἥρκεσε γὰ προκαλέσῃ τὸν ἐπιδιωκόμενον διὰ τοῦ δραστικοῦ πλονισμοῦ καὶ νὰ σώσῃ τὸν ἀσθενῆ.

Ο βαρῶνος ἔζησεν ἀκόμη χάρις εἰς τὸν Θωμᾶν πέντε ἔτη καὶ ἐπόμενον ἥτο νὰ μὴ τὸν λησμονήσῃ εἰς τὴν διαθήκην του. Ἐκληροδότησεν αὐτὸν εἰς τὸν φίλον του Καρπέτην διευθυντὴν τοῦ Ζφολογικοῦ κήπου, μετὰ τρισκυλίων φράγκων εἰσοδήματος πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἔζη, καὶ περιπλέον διακοσίας χιλιάδας πρὸς πλουτισμὸν τοῦ κήπου. Ἡ πρὸς τὸν Θωμᾶν στοργὴ καὶ μητρικὴ πρόνοια τοῦ μακαρίου ἥτο τοιαύτη, ὡστε δὲν ἔξεχασε νὰ σημειώσῃ εἰς τὴν διαθήκην του καὶ μέχρι τίνος βαθ-

λυμά του, καὶ τίνα νὰ παρατίθενται εἰς αὐτὸν φαγητά, μὴ λησμονήσας οὐδὲ τὴν σουμάδαν.

ΕΜΜ. ΡΟΪΔΗΣ

ΤΟ “ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ,, ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

— ΜΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΘΡΕΣΤΕΙΑΣ —

Ο τὸ θέατρον ὑπῆρξε πάντοτε ἔνας κλάδος τέχνης μὲ ίδιας συνθήκας καὶ ἀπαιτήσεις ἔχωριστας εἶναι μία πραγματικότης εἰς τὴν δοπίαν ἐσκόνταψαν πολλοὶ ποιηταί, ἀκόμη καὶ μεγάλοι δημιουργοί, εἴτε διότι δὲν ἔτυχε νὰ

κυριαρχῇ τὴν ἔμπνευσίν των ἡ δραματικὴ ίδιοφυΐα, εἴτε διότι δὲν ἥθελησαν ν' ἀναγνωρίσουν τὰ ίδιαιτερα ἀπαραίτητα μέσα, μὲ τὰ δόποια δύναται μόνον νὰ δοθῇ μία πλήρης αἰσθητικὴ συγκίνησις ἀπὸ τὴν σκηνήν. Ὁ λόγος γρῶσις

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΦΕΡΩΝ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ

Δ. ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ

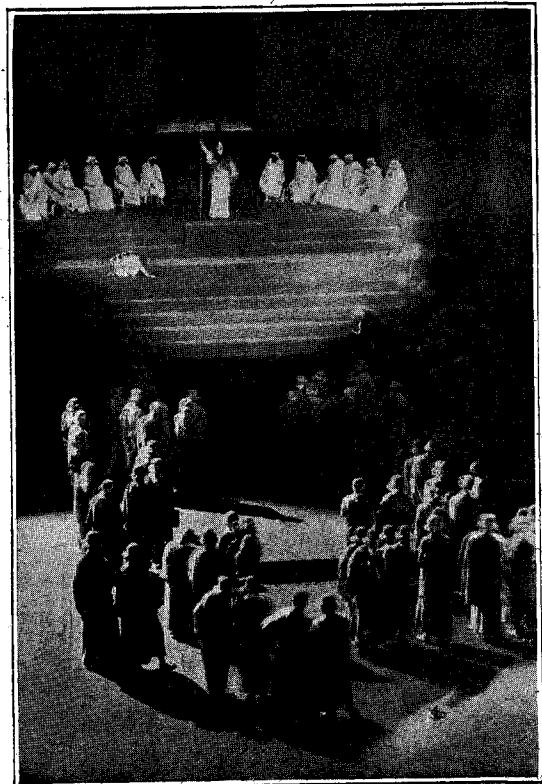
τῆς σκηνῆς, δσον καὶ ἀν εἶναι συνειδισμένη κοινοτοπία, ἐν τούτοις ἀπὸ τὴν ίστορίαν τοῦ θέατρου ἀποδεικνύεται μία ἀλήθεια, πὸν φαίνεται τόσον συνειδισμένη, ἀκριβῶς διότι βεβαιώνεται τόσον πολὺ ἀπὸ τὴν πεῖραν.

Ἄλλα πάλιν ἀν τὸ θέατρον, ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν φυσικὸν πρόσορισμὸν του, ἐπιβάλλῃ ίδιαιτέρους δρούς καὶ περιφρισμοὺς εἰς τὸν ποιητήν, πὸν θὰ τὸ ἐκλέξῃ ὡς μέσον διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἐσωτερικὴν δημιούργιαν δρμήν του, ἀν τὸ θέατρον εἶναι πράγματι ἔνας κλάδος τέχνης μὲ ἔχωριστους δρούς υπάρξεως, εἶναι δρμως καὶ μία τέχνη μὲ ὑπόστασιν ίδιαν, αὐθιμύταρκτον καὶ ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν δραματικὴν ποίησιν, τῆς δρούας γίνεται ἐκφραστικὸν μέσον; Εἶναι δηλαδὴ τὸ θέατρον σκοπός ἡ μόνον μέσον; Ἡ ἀποστολὴ τοῦ εἶναι νὰ μᾶς παρέχῃ τὴν αἰσθητικὴν ἀπόλαυσιν μὲ στοιχεῖα αὐθιμύπαρκτα, ἡ μόνον ἐριηνεύον τὸ δραματικὸν ἔργον, δίδον εἰς αὐτὸν μορφὴν πλαστικῶρεαν καὶ μᾶλλον αἰσθητήν; Μὲ ἔνα λόγον, δὲ ποιητῆς ὀφείλῃ ὑποταγὴν εἰς τὰς ἔχωριστὰς ἀπαιτήσεις τοῦ θεάτρου, καὶ τὸ θέατρον ἔξ ἀλλου δὲν ὀφείλει διοικίαν ὑποταγὴν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὄφος τοῦ ποιητοῦ, τὸν διοῖν ἔρχεται νὰ ἔρμηνεύσῃ;

Εἰς τὰς μέχρι τοῦδε μεγάλας ἐποχὰς δραματικῆς ἀκμῆς, ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικήν, τὴν γαλλικὴν τοῦ 17^{ου} αἰῶνος, τὴν σαιεπτηρικὴν ἡ τὴν ίσταντην εἴτε παροισιάζονται ἐναρμονισμένοι οἱ δύο παράγοντες εἴτε τὸ θέατρον μένει ὑποταγμένον εἰς τὸν ποιητήν. Ὁ λόγος τοῦ ποιητοῦ ἥτο τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς καλλιτεχνικῆς συγκινήσεως, ἡ δύναται ὑπόκρισις δὲν ὑπῆρξε πάντοτε ἀλλο παρὰ μέσον ἐνισχύσεως τῆς δραματικῆς ἐκφράσεως, ἡ σκηνικὴ διακόσμησις, ὅπου δὲν ἥτο συμβολική, δὲν ἔφθινε πέραν ἀπὸ τὴν ὑποδήλωσιν τοῦ περιβάλλοντος, ὅπου ἔξελίσσεται ἡ δρᾶσις. Ἡ προσπάθεια νὰ δοθῇ μία αἰσθητικὴ συγκίνησις μὲ στοιχεῖα ἔξω ἀπὸ τὴν ποιητικὴν οὐσίαν τοῦ ἔργου, εἶναι ἐπιχείρησις τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ προϊόν τῆς ἔξελιξεως τῆς σκηνοθετικῆς τέχνης. Ἡ πρόδοσ τῆς μηχανικῆς, ἡ δοπία ἔφερε ἀνατροπὴν εἰς δόλους σχεδὸν τοὺς δρους τῆς ζωῆς, δὲν ἥτο δυνατὸν νὰ μὴν ἀνατρέψῃ καὶ τὸ θεατρικὸν καθεστώς. Καὶ οὕτω ἡ σκηνὴ ἤχισε νὰ ζητῇ νὰ χειραφετηθῇ ἀπὸ τὴν δοιλείαν εἰς τὸν ποιητὴν καὶ νάναπτυχηθῇ εἰς τέχνην αὐθιμύπαρκτον, διὸ τὴν δοπίαν τὸ ποιητικὸν ἔργον δὲν εἶναι παρὰ μέσον ἐκδηλώσεως τῆς σκηνοθετικῆς τέχνης. Ἄλλα εἶναι τοῦτο ἡ ἀναγκαία ἔξελιξις τοῦ θεάτρου ἥτο εἶναι μόνον ἐκφυλισμός του; Πρὸ τοῦ προβλήματος οὐτοῦ εὑρίσκεται ἡ ἐποχή μας.

Ἡ θεατρικὴ αὐτὴ ἐπανάστασις εἰς τὴν Γερμανίαν εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Μάξ Ράινχαρτ, καὶ τὸ θέατρον του, τὸ περίφημον

«Γερμανικὸν θέατρον» τοῦ Βερολίνου, εἶναι ἡ σκηνὴ, ὅπου τὸ κίνημα ἔλαβε τὴν φιλοσοπαστικοτέρων δψιν του. Τὸ ἔμβλημα τῆς σκηνοθετικῆς τέχνης τοῦ Ράινχαρτ εἶναι ὅτι τὸ θέατρον ἀνήκει εἰς τὸ θέατρον καὶ ὡς προσπάθειάν του ἔχει νάποδώσῃ τὸ θέατρον εἰς τὸ θέατρον, ἡ φανταστικὴ ποικιλία τοῦ δροίου μαζὶ μὲ τὸ ἀπεριόριστον τῶν ἐναλλαγῶν καὶ τὴν ἀληλοδιαδοχὴν καὶ σύμμιξιν ἥχου, λόγου, χρώματος, γραμμῶν, ρυθμοῦ, δημιουργοῦν τὸ ἔδαφος διόποθεν ἀναδίδονται αἱ βαθύτεραι ἐπενέργειαι του. Κατ' αὐτὸν, θέατρον καὶ φιλολογία εἶναι δύο διαφορετικὰ πράγματα. Τὸ θέατρον δὲν εἶναι οὔτε ηθοπλαστικόν, οὔτε φιλολογικὸν ίδρυμα, πολὺ διλγάτερον ἀπλοῦς ὑπηρέτης τῆς ποιησεως. Εἶναι μάγικὸς φανός, ποὺ ζητεῖ νὰ μᾶς δώσῃ τὸ πλῆθος τῶν δραμάτων εἰς δληγή τὴν απαστράπτουσαν λάμψιν των. Τὴν ζωήν, ποὺ γεμίζει τὴν σκηνήν, τὴν θέλει νὰ εἶναι πλοισία δπως δ κόσμος, νὰ μᾶς δείγηγη βοηθεία καὶ μαῖρα χρώματα, καθὼς φαιδρὰ καὶ φωτεινά. Θέλει παρὰ τὰ ἐπιβλητικὰ χωρικὰ νάντηχοῦν ἀπὸ τὴν δρχήστραν τοῦ περιχωραδεῖς μελφδίαι καὶ δὲν δειλιά ἀκόμη νὰ παρουσιάζῃ καὶ ἔλαφρον χρούν καὶ γαργαλιστικὰ κινήσεις. Τοῦ ἀρέσει νὰ ἐναλάσ-

· Η ορέστεια εἰς τὸ «Γερμανικὸν θέατρον». Η κρίσις τῆς Αθηνᾶς εἰς τὰς Εύμενίδας

σωνται τραγούδια καὶ πηδήμια, βιολά καὶ σφυρίγματα, δάκρυα καὶ γέλια καὶ οἱ ἥδοποιοι του, πότε νὰ βυθίζωνται εἰς τὰ ψυχικά ἀδύτα, πότε νὰ σκορπίζουν τὸν ἔρωτα καὶ τὴν χαοδύν των καὶ σύμφωνα μὲ τὴν φύσιν των νάλλαξουν δψεις, σήμερον νὰ είναι τραγικοί, αὔριον παλιάτσοι.

Από τὴν τοιαύτην ἀντίληψιν τοῦ θεάτρου βλέπει κανεὶς ὅτι καὶ ποίησις καὶ ὑπόβαθροι βιβάζονται εἰς δευτερεύοντα βοηθητικὰ μέσα διὰ τὴν θεατρικὴν ἐντύπωσιν, ἡ δοπία καὶ μόνη τὸν ἐνδιαφέρει. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ δύο σημεῖα στηρίζονται αἱ μεγαλύτεραι καὶ σοβαρώτεραι ἀντιλογίαι κατὰ τῆς θεατρικῆς αἰσθητικῆς τοῦ Ράινγκαρτ, κατὰ τῆς πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν ἔξελιξεως τοῦ θεάτρου. Διότι δταν δὲ λόγος τοῦ ποιητοῦ, ἐνδυναμούμενος διὰ τῆς ὑποκριτικῆς τέχνης, δὲν εἶναι τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς αἰσθητικῆς συγκινήσεως, δὲν κύρινος εἶναι ἔγγυς: ἡ συγκίνησις χάνει τὸν ἐσωτερικὸν χαρακτῆρα τῆς καὶ ἀπειθύνεται περισσότερον εἰς τὰς αἰσθήσεις παρὰ εἰς τὴν ψυχήν. Τὸ θέατρον ἵσως νὰ εἶναι μαγικὸς φανός, ἀλλὰ φανός ποὺ βοηθεῖ νὰ δειχθῇ φωτεινότερα ἢ οὐσίᾳ τοῦ ποιητικοῦ ἔργου, ποὺ παρουσιάζει ἐντονώτερον τὸ δραματοῦ ποιητοῦ ἐμπρός μας, δχι δμως καὶ μαγικὸς φανός, ποὺ μεταχειρίζεται ὡς πρόσχημα τὸ ποιητικὸν ἔργον διὰ νὰ μᾶς θαμπώσῃ με τὸ πλήθος δραμάτων ξένων πρὸς τὴν ποιητικὴν οὐσίαν ἢ δευτερευούσης σημασίας διὰ τὴν ψυχικὴν συγκίνησιν, μὲ τὴν δοπίαν ἐπενεργεῖ μόνον ἡ τέχνη. Ἡ παρόμοιά ἀντίληψις τοῦ θεάτρου μεταθέτει τὸ κέντρον τῆς βαρύνητος ἀπὸ τὴν φαντασίαν τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ σκηνοθέτου, ἀπὸ τὴν δραματικὴν τέχνην εἰς τὴν σκηνικὴν τέχνην.

Οσον ἀφορᾶ τὴν τελευταίαν, ἡ δημιουργικὴ ἀξία τοῦ Ράινχαρτ μένει βεβαίως ἀναμφισβήτητος. Ή φαντασία του δὲν γνωρίζει φραγμούς, ή τόλμη του δὲν σταματᾷ ποθό καινενὸς ἔμποδίου καὶ προτιμᾶ τὴν βίαν παρὰ τὴν ὑποχώρησιν. Ή σκηνοθεσία του εἶναι ἔνα μύγμα πραγματικοῦ καὶ ορμαντικοῦ, ἀπλότητος καὶ ἐπιτηδεύσεως καὶ ὑπερβολῆς καὶ ποικιλίας μέχρι χάρους. Ισως δχι διὰ νάνταποκριθῆ εἰς τὰς ἀπαίτησεις τῶν ἥθυποιῶν καὶ τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχω τερικεύσῃ τὴν ἐστεριατὴν ὅρμήν του, εἰς διάστημα ὀλίγων μόνων χρόνων ἔχει ἀνοίξει τὰς πύλας τοῦ θεάτρου του εἰς τὰ δραματολόγια ὅλων σχεδὸν τῶν ἐποχῶν καὶ τῶν ἔθνων: ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους τραγικούς ἔως τοὺς Γερμανούς κλασικούς, ἀπὸ τὸν Σαιξηπο ἔως τὸν Μάτερλιγγ, ἀπὸ τὸν Ἀριστοφάνην ἔως τὸν Σόουν, ἀπὸ τὸν Ἰψεν καὶ τὸν Ἐμπελ ἔως τὸν Ὀὐλεμπουργ καὶ τὸν Βέντεκιντ. Τα κυριώτερα ἔργα τῆς συγχρόνου νεορομαντικῆς γερμανικῆς σχολῆς πρω-

του καὶ νὰ κάμη στενωτέραν τὴν ἐπαφήν μὲ τὸ
κοινόν. Ὁνειρεύεται τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἀρχαίου
θεάτρου μὲ τὰς πολλὰς χιλιάδας τῶν θεατῶν
καὶ ἔτσι ἀπὸ τὸν μικρὸν κῶδον τῆς σκηνῆς ἐπέ-
ρασε εἰς τὸ πλάτος τοῦ ἵπποδρομίου. Ἡ πρώτη
δοκιμὴ ἔγινε πέρουσι εἰς τὸ Μόναχον καὶ κατόπιν
εἰς τὸ Βερολίνον μὲ τὸν «Οἰδίποδα» τοῦ Σοφο-
κλέους, ἥ δευτέρᾳ τὸν μῆνα αὐτὸν πάλιν εἰς τὸ
Μόναχον μὲ τὴν «Ὀρέστειαν» τοῦ Αἰσχύλου.

Καὶ αἱ δύο παραστάσεις ἡσαν ἄποπειραι συμβιβασμοῦ, προσαρμογῆς τῶν ἀρχαίων τραγικῶν εἰς τὸ σημερινὸν θεατρικὸν αἴσθημα καὶ πρῶτοι οἱ μεταφρασταὶ — δὲ Ὁφιμαννσταλ τοῦ Οἰδίποδος, δὲ Φολλμέλλερ τῆς Ὀρεστείας — ἐφήρμοσαν τὸν συμβιβασμὸν αὐτὸν καὶ οἱ δύο μὲ ἀρκετὴν ἤνησαν τῶν ποιητικῶν ἔργων. Ὁ νεωτερισμὸς τοῦ Ράινχαρτ συνίσταται δχι μόνον εἰς τὸ νὰ παραστήῃ ἀρχαῖα δράματα εἰς κλειστὸν χῶρον ἐνώπιον χιλιάδων κόσμου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν ἐπὶ σκηνῆς μεγάλα πλήθη. Καὶ εἰς τοῦτο ἡ ἐπιτυχία ἦτο πραγματική. Ἀπεδείχθη θαυμαστὸς κινητής τῆς ἀνθρωπίνης μάζας καὶ ἡμπόρεσε νὰ μεταβάλῃ τὴν καθιερωμένην χορείαν τῶν βωβῶν προσώπων εἰς ζωντανὸν ὅργανισμόν. Καὶ ἡ ἐντύπωσις ἦτο τῷ δύντι καταπληκτική καὶ ἡ προσαρμογὴ τοῦ ἀρχαίου χοροῦ πρὸς τὸ σημερινὸν αἴσθημα ἔδιδε τὴν γνησίαν συγκίνησιν τῆς τέχνης. Ἀλλὰ ἀν εἰς τὸν «Οἰδίποδα» ἡ τεχνικὴ τελειότης καὶ ἡ ὑπέροχος δραματικὴ συγκέντρωσις τοῦ Σοφοκλέους κατώρθωσαν νὰ καλύψουν εἰς πολὺν βαθμὸν τὸ ὑστέρημα τῆς ὑποκρίσεως καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐνότητος τῆς σκηνοθεσίας, εἰς τὴν «Ὀρέστειαν», τῆς δροπίας τὸ μεγαλεῖον δὲν συνίσταται τόσον εἰς τὴν σκηνικὴν δρᾶσιν καὶ τὴν δραματικὴν τεχνικὴν, ὅσον εἰς τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν, τὸ βάρος τῆς ἰδέας καὶ τὸ λυρικὸν ὑψος, ἡ τέχνη τοῦ Ράινχαρτ κατώρθωσε νὰ δεῖξῃ περισσότερον τὰ ἐλαττώματά της, δηλαδὴ τὴν προσοχὴν ποὺ δίδει μᾶλλον εἰς τὸ φαινόμενον, τὴν τάσιν νὰ θαμπωνή μὲ φαντακτερὰς εἰκόνας. Πολλαὶ στιγμαὶ ὑπῆρχαν βέβαιαι δραῖαι. Ἡ κατάληψις δλου τοῦ πρὸ τῶν θεατῶν χώρου τοῦ ὑποδρομίου καὶ τῶν ἔξιδων μὲ τὸ πλήθος τῶν Ἐριννῶν δὲν ἦτο μόνον φαντασμαγορία, ἀλλὰ σκηνοθετικὴ δημιουργία. Αἱ θαυματαὶ, ἀδριστοὶ μορφαῖ αἱ συρόμενοι εἰς τὸ ἔδαφος, αἱ κινήσεις τῶν γυμνῶν ποδῶν καὶ βραχιόνων μέσα εἰς τὸ μόλις θαμβοφρασμένον σκότος, αἱ κυανωπαὶ ἀναλαμπαὶ τῶν ζωνῶν καὶ τῶν πλοκάμων ἔδιδαν τὴν ἐντύπωσιν μιρίων φειδίων, χιλίων τεράτων ἀκινήτου καὶ πολυκινήτου, ἀμόρφουν[¶] καὶ πολυμόρφου ὅγκου, αἱ ἀναρρόφοι φωναί, τὰ βογγιτὰ τῶν χορειῶν, εἰκὲ ποὺ τὸ σημερινόν
καὶ αἱ δρᾶαι αὐταὶ στιγμαὶ ἀπέμειναν μόνον στιγμαί. Τὸ εἰκονικὸν καὶ θεαματικὸν ὑπερίσχυσε τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἥσθιστο κανεὶς τὴν τραγωδίαν νὰ ἐγγίξῃ πάντοτε τὰ σύνορα τοῦ μελοδράματος. Καὶ ὅσον βέβαια τὸ τέλος της, τὰς Εὐμενίδας, ἦτο φυσικὸν νὰ μείνῃ ἀπλοῦν θέαμα καὶ νὰ μὴ συγκινήσῃ τὸν σύγχρονον θεατὴν χάρις εἰς τὸ θέμα των τὸ χωρὶς σύγχρονον ἐνδιαφέρον. Λόγω δμως τῆς ὑπερβολῆς τοῦ θεαματικοῦ καὶ τῆς κακῆς ὑποκρίσεως[¶] καὶ ἡ τραγωδία τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπέρασε χωρὶς ν^o ἀφῆση τὴν ἴσχυραν ἐντύπωσιν ποὺ δίδει ἡ ἀνάγνωσί της. Καὶ ἡ ὑψηλὴ φρίκη τῆς Κασσάνδρας καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ φόνου ἐρέθισαν μόνον τὰ νεῦρα, ἀντὶ νὰ συγκλονίσουν. Ἀλλ' ὅτι δὲν ἡμπόρεσε νὰ δώσῃ ἡ τέχνη τοῦ σκηνοθετού, τὸ κατώρθωσεν ἡ ὑπόκρισις ἐνὸς ἥθυποιοῦ, τοῦ Ἀλεξανδροῦ Μωϋσῆ, γεννημένου ἀπὸ πατέρα ἐλληνα εἰς τὴν Τεργέστην. Ο Μωϋσῆς μὲ τὸ θερμόν του αἴσθημα, τὸ δροσερὸν καὶ δραῖον παραστατικόν του καὶ τὴν θαυμαστὴν φωνὴν του ἡμπόρεση νὰ ἐκφράσῃ δλον τὸ ἐσώτερον εἶναι, δλον τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον τῶν Χοηφόρων καὶ νὰ ζωντανέψῃ τὴν ὑψηλὴν συγκίνησιν τῆς μεγάλης τραγωδίας. Καὶ ἵσως ἀκόμη νὰ δώσῃ καθαρὰ τὴν νύξιν διὰ τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος ἀν τὸ θέατρον εἶναι τῷ δύντι μόνον διὰ τὸ θέατρον ἡ ἰδρυμα ἀπὸ τὸ δροπίον, μέσον τῆς τέχνης τοῦ ὑποκριτοῦ μᾶς διμιλεῖ ἡ ποιητικὴ δημιουργία. Ἡ σκηνοθετικὴ τέχνη τοῦ Ράινχαρτ ἡμπορεῖ νὰ δεῖξῃ πολλὰ φωτεινὰ σημεῖα καὶ νὰ χαρακτηρισθῇ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὡς πρόδοος διὰ τὸ γερμανικὸν θεάτρον, τὸ δροπίον μὲ δλας τὰς μέχρι τοῦδε σοβαρὰς προσπαθείας γενεῶν ποιητῶν καὶ σκηνοθετῶν δὲν κατώρθωσε ἀκόμη νὰ λάβῃ ἐνα χαρακτῆρα, ν^o ἀποκτήσῃ τὸν λεγόμενον φυνθμόν, δπου ἔχει φιάσει τὸ θέατρον εἰς τὰς μεγάλας ἐποχάς του εἰς ἄλλα ἔθνη. Ἀλλ' ἀν δρόμος πρὸς αὐτὸν εἶναι πράγματι ἐκεῖνος ποὺ χαράσσει τὸ πρόγραμμα τοῦ σημερινοῦ «Γερμανικοῦ θεάτρου» τοῦ Βερολίνου, εἶναι ἐνα ζήτημα ποὺ ἀνησυχεῖ πολλοὺς ἀπ' ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὸ θέατρον εἰς τὴν Γερμανίαν.

Μόναχον, Σεπτέμβριος 1911.

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ¹

Μέχρι πόδες είκοσι περίπου έτῶν σπάνιοι ήσαν ἐν τῇ Δύσει οἱ γινώσκοντες καὶ τὸ δόμα τοῦ Ρωμανοῦ, διότι ἑλάχιστα ἐκ τῶν ἔργων του είχον δημοσιευθῆ, καὶ μάλιστα εἰς βιβλία ὅχι πολὺ προσιτά. Ἀλλ' οἱ ὀλίγοι λόγιοι ὅσοι ἔτυχε νὰ ἀναγνώσωσι τὸν ποιητήν, δημοφώνως ἐθάμαμαζον τὰ ἔξοχα αὐτοῦ ποιητικὰ προτερήματα. Τὸν ἀνεκήρυττον ὡς τὸν πρῶτον δρμόποντα πάντων ποιητὴν πάντων αἰώνων, τὸν ὄντομαστον Πίνδαρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιησεως, καὶ προσθέτον ὅτι ἐν φίλοις εἶναι εἰς ἐκ τῶν μεγίστων ποιητῶν, εἴγι μονογένων καὶ εἰς ἐκ τῶν μᾶλλον παραγνώρισθεντων. "Οποις βεβαιωθῶσιν οἱ ἐνθουσιώδεις ἐκεῖνοι πανηγυρισμοὶ καὶ δικαιολογηθῆ ὁ τόσος θαυμασμός, πρέπει γά γίνη πλήρης ἐκδοσις τῶν ἀπειραφίμων ὑμνῶν τους καὶ νὰ διακριθῶσι τὸ ἐν αὐτοῖς ἀριστουργήματα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ κοίσις ἡμῶν στηρίζεται μόνον ἐπὶ ἔργων σχετικῶν ὅχι πολλῶν, ἐξαγχθέντων ἐκ τινῶν χειρογράφων, διὰ τούτο δὲ πρέπει ίσως νὰ εἰμεθα ἐπαργλακτικοὶ καὶ διστακτικοὶ καὶ παθ' ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν ὑπερβολικὴν ἐκτίμησιν, τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

Ο μετά προσοχῆς ἀναγνώσκων τοὺς ὕμνους τοῦ Ρωμανοῦ καὶ προσπαθῶν ἐν εἰλικρινείᾳ νὰ ἐνστερνιθῇ τὰ διανοήματα τοῦ ποιητοῦ, αἰσθάνεται ὀμέσως ὅτι ἀναγνώσκει καλλιτέχνην ἐμπειρόμενον ὑπὸ ἐνδομένων πετομήσεων. Ὁ Ρωμανὸς κατέχει τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνην εἰλικρινειαν, ἥτις ἐν πάσῃ τέχνῃ εἶναι οὐσιώδης καὶ ἀταραίτης. Ἀφηγεῖται μᾶλλον ἡ φάλλοι, μετ' ἀφελοῦς ἀπλότητος, τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, τὰς πράξεις τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἀγίων τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, καθὼς καὶ πάσας τὰς παραδόσεις ἐφ' ὃν στηρίζονται αἱ ἔορται τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ποιητὶς αὐτὴ ἔχει πόλιν πλούτον ὑψηλὸν ἐννοιῶν, καὶ μεγαλοπρεπῶν εἰκόνων, ἀλλά, μὲ σπανίας μόνον ἐξαιρέσεις, παραφράζει χωρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ συγγραφεὺς δὲν προσπαθεῖ νὰ ἐξημενῇ κατὰ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἀντίληψιν τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰ γεγονότα, νομίζων ὅτι ἡ ὑποκειμενικὴ ἐρμηνεία ἄγει καὶ εὐθεῖαν εἰς τὴν αἴσθεσιν. Ἀλλ' ἡ ἀτομικότης τοῦ ποιητοῦ φανεροῦται κατ' ὅλον τὸ πρόσωπον. Εἰς τὴν παράστασιν δηλαδὴ τῶν πραγμάτων, ἡ δημιατικὴ δόναμις τοῦ ἀληθῆς Ἐλληνοῦς ἐκείνου καλλιτέχνου ἀνακτῆ διὰ τούτης τὸ δικαιόματα, διὰ τούτου δὲ ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν προέρχεται εἰς ἐλλειψεως φαντασίας ὁ περιορισμὸς αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ αὐτὰ τὰ κείμενα τῶν ιερῶν βιβλίων, ἀλλὰ διότι εἰς ἐνδόμχουν πεποιθήσεως θέλει νὰ μὴ ἀπομαρύνεται ἀπὸ τῆς ιερᾶς παραδόσεως. Γίνωσκει νὰ παρεμβάλλῃ εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐκάστουν ὕμνου ἐν ἡ πλειότερα δραματικὰ ἐπεισόδια, οὕτω δὲ ζωντανὸς διάλογος ἔχεται νὰ διακρύψῃ τὴν διήγησιν. Εἶναι δὲ ἀνεξάντλητος ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν τῶν συνθέσεων. Οὕτω λόγους χρόνιοι εἰς μίαν φόρην ἀναφερούμενην εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ιούδα, περιγράφει τοὺς ἀγγελους βλέποντας μετ' ἀπορίας τὸν Ἰησοῦν νίπτοντα τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων. Εἰς τὴν φόρην τῆς δευτέρας παθουσίας, παρεισάγει τὴν εἰκόνα τῆς προσκαίρου

¹ Ἀπόστασις: «Βιζαντίον καὶ Βιζαντινὸς πολιτισμός» δόκτορος Δ. Κ. Εσσελίγη, μετάφρ. Σ. Κ. Σακελλαροπούλου, ἐκδόσις Συλλόγου Φιλελίμων Βιβλίων δρ. 0.80.

βασιλείας· τοῦ Ἀντιχρίστου, ὅπως τὴν ἐφαντάζοντο καὶ ἐν τῇ φανατολικῇ καὶ ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ.

Ο τροπὸς οὗτος τοῦ πραγματεύεσθαι τὴν ὑπόθεσιν ἀποβάνει ἀλλὰς διόλου χαρακτηριστικός εἰς τὸν ὕμνον ὃς τις περιγράφει τὴν Παρθένον παρὰ τὸν Σταυρόν, καὶ τοῦ ὄπου τὸ μεγαλύτερον μέρος ἔχει μορφὴν διαλογήν. Εἰς τὸν ὕμνον τοῦ διακρίνεται καθαρότατα ἡ διαφορὰ τῆς ἀντίληψεως ἡ δοπολα χωρίζει τὸν ποιητὴν τοῦ Stabat mater καὶ τὸν Ρωμανόν. Ὁ Ρωμανὸς πραγματεύεται τὴν ὑπόθεσιν ὡς δραματικὸς θεολόγος.

Δ. Κ. ΕΣΣΕΛΙΓΓ

ΟΣΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ²

Τὰ ἔθνη καὶ τὰ κράτη εἶναι στάδια γιὰ κάθε λογῆς ὀνθρώπωνες δρμές καὶ ἐνέργειες, καὶ τοξινομοῦν τὸν κάθε ἀνθρώπω, τὸν τοποθετοῦν στὴ θέση του. Τὸ θένος καὶ τὸ κράτος λέει τοῦ καθενός: «Πήγαινε ἐδὼ ἡ τράβα ἐκεὶ γιὰ νὰ ὑπάρξεις. Εἶσαι φιλοπόλεμος; Πήγαινε στὸ στρατό. Εἶσαι πολιτικός; "Ορίζε ἀνθρώπους. Εἶσαι κομιστός; Περιδιάβαζε στὰ βουλεύρατα, παῖς χαρτιά, φίλα κοκάτες ἢ μελέτα βιβλία. Εἶσαι θρησκος; Χάσκε στὶς ἐκκλησίες. Εἶσαι φιλομάθης; Νὰ σκολειά καὶ πανεπιστήμια. Εἶσαι ζευγολάτης; Νὰ γη νὰ ὄργωσεις. Εἶσαι ἐργάτης ἢ ἐμπόρος; Δούλευε, ὁ κόδιος εἶναι δικάς σου. Εἶσαι τεμπέλης; Ἰδού τεμπελχανάδες δρους θέλεις, καρφεῖς, ζαχαροπλαστεῖα, κουρεῖα, λουτρά, κρασοπουλά, κατηλιά, πάγκοι στὶς δενδροστοιχίες. Εἶσαι ποιητὴς ἢ θεατής; Βλέπε. Εἶσαι θεατός καὶ ὑποκριτής; Παῖς; Εἶσαι λογῆς; Λέγε. Ιδού βουλές, σύλλογοι, ἀκαδημίες, ἀδεοφάτα, καφενεῖα, δρόποι, πλατείες. Εἶσαι λέγο ἀπ' ὅλα; Κάνε πότε τούτο, πότε κείνο, πότε τίποτα, πότε κάτι, πότε μόνος, πότε μ' ὄλλοις, ζῆσε, βλέπε, τρώγε, φίλα, δούλευε, μάθαινε, λέγε, πολέμα, κάθου, ξενύχτιζε, κοιμοῦ, κοροσκόλιαζε.»

Ολα αὐτὰ λέει στὸν καθένα τὸ θένος καὶ τὸ κράτος καὶ γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ὑπάρχει. «Οσο τὰ ἔθνη μεταφόρονται σ' ἀπλές κοινωνίες ἀνθρώπων, τόσο φτωχότερα καταντοῦν, τόσο δηλαδὴ λιγύτερες ἀπαίτησες ἀνθρώπων καὶ ὅμων μπόρουν νὰ εὑχαριστήσουν. Καὶ κατένα τὰ ἔθνη φτωχαίνουν καὶ κατάντοῦν κοινωνίες ὃντοι οἱ ἀνθρώποι. Ὁλοι ισοπεδούνται μικραίνοντας καὶ γενάμενοι φιλήσυχοι χωρὶς ὅρμες πολλὲς καὶ ἐντονες, χωρὶς πλούτη ἀπὸ νιάτα, δίχως τρέλλα, καὶ λαχτάρες καὶ καρδιοχτύπια, δίχως τυχοδιωχτικὴ δρέξη, χωρὶς λάμψη, χωρὶς πολεμικὴ μανία. Οἱ κούρασμένοι κανονίους κοινωνίες ἐβρέκεις με μόνο συκοπὴ τὴν γενικὴ ἀλληλοβούθημα, οἱ κουρασμένοι ποὺ δὲν ἔχουν πιό δρμές παρὰ μόνο γοῦστα, οἱ κουρασμένοι ποὺ μόνο τη ζωούλα τους κυτάζουν, ποὺ ἀλτρονίζουν μόνο γιὰ νὰ ὑπηρετήσουν καλλίτερα τὸ μικροσυμφέρο τους, οἱ κουρασμένοι ποὺ βασιούνται ἀπὸ τὰ χέρια σὲ μιάν ἀλληλεγγύη γιατὶ φοβούνται νὰ περπατήσουν μοναχοὶ τοὺς μήν τύχει καὶ κοπιάσουν πάρα πολύ, οἱ κουρασμένοι ποὺ τὸ στρατιωτικὸ γι' αὐτοὺς εἶναι βάσανο γιατὶ δὲν ὑπηρετεῖ τὴν ζωούλα τους, οἱ κουρασμένοι ποὺ ἔχθρούς δὲν ἔχουν.

ΙΛΑΣ

² Ἀπόστασις: «Οσοι ζωντανοί» Ἀθῆναι δρ. 2.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΥΠΑΛΔΟΥ*

Ο Καΐσαρ Καντού οἰκείωρων — νομίζω εἰς τὴν ιστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας — τὰς προσπαθείας¹ ποὺ εἰς τὴν Ἑλλάδα γίνονται δια τοῦ ιδιωτισμούς τινας τῆς Χίου, πατρίδος του, ὑπέθεσεν ὅτι χωρὶς νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν σχολαστικότητα τῶν λογιωτάτων, οὓς συχνά περιέπαιζε, ἵτο δυνατὸν νὰ ἐπιφέρῃ διορθώσεις εἰς τὴν γραμματικὴν μορφὴν τῆς ζωντανῆς γλώσσης.

Γινομένης τῆς ἀμαρτημένης ἀρχῆς ταύτης τῆς διορθώσεως, ἔκαστος τὴν ιστορίαν τῶν οἰκείων τούς συγγραφείς, μεταχειρίζεται ιδικήν του γλώσσαν. Καὶ ἡ κατάχορης τοιαύτης ἀρχῆς, ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον, νὰ ἀποφαίνεται ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τῆς ιστορίας τῆς λογοτεχνίας μας, τὴν ἀναγεννήσεως τῆς Ελλάδος τοῦ Γεροβινίου (Μιλάνον, τόμος Γ' σελ. 305). Ιδού ἐπὶ λέει τὶς ιστορίες ὁ Καντού: «Ο Κοραῆς τεθεῖς ἐν τῷ μεσφ τῆς ἀρχίδαιας τῶν πεπαθεμένων καὶ τοῦ αἰσθημάτος του λαοῦ προέρχεται νὰ καθαρίσουν ἔχηλην φύσην τοῦ ιταλού ιστορικοῦ πού διαφέρει τὴν ποιητικήν της ιταλίας αὐτές μόνον γλώσσης.

δοάκις ἔλειπον ἀντιστοιχούσαι ἀρχαῖαι λέξεις. Η βάσις τοῦ αὐθαίρετος, καὶ ὃς καθὼς συμβαίνει, ἐγένετο κατάχορης, ὡστε ἐφάνησαν συγγράμματα, τὰ διόποια οὔτε δ' ὅχλος ἐννοεῖ, οὔτε ἐπικυροῦνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρωποφίλους, διοικητάς της ιταλίας της ιταλικῆς γλώσσης τῶν συγγραφέων μας τοῦ ΙΙ^{ου} αἰώνος, ἡ τούλαχιστον τῆς αὐλικῆς γλώσσης τῶν σχολαστικῶν τῆς Ιταλίας.

ὅτι ἡ γλῶσσα τοῦ ἐνδόξου Κοραῆ δύναται νὰ κληρῷ σχέδον βάρβαρος.

“Οταν ὁ ἔνδοξος Θωμασαῖος, εἰς ἓνα νομικὸν βιβλίον¹ ἐδημοσίευε κεφάλαιον περὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ, τινὲς τῶν σοφῶν μας ἐθεωρήθησαν προσβεβλημένοι ἀπὸ τὰ γραφέντα ἐκεῖνα, ἀλλ’ ὅμως ἐπεφυλάχθησαν νὰ μὴ τοῦ ἀπαντήσουν. Οὗτος ἔγραφεν, διτι, ὁ μῦδος περὶ ὑπάρξεως δύο γλωσσῶν δὲν εἶναι πλέον τὸ γελᾶν σοβαρῶς. “Οτι οἱ συγγραφεῖς δύνανται νὰ διαφέρουν τὸ ὕφος νὰ δυπάνουν τὴν γλῶσσαν ἀλλὰ νὰ τὴν σβύσουν ἢ νὰ τὴν ἀναστήσουν ποτέ. “Οτι ἐκεῖνο, τὸ δποῖον ἀπὸ τόσων ἐτῶν γίνεται ἐν Ἑλλάδι, εἶναι γεγονὸς ἀνήκουστον εἰς τὴν ἴστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. “Οτι ἀν ἡ λοιπὴ Εὐρώπη ἡκολούθει τὸν δρόμον τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ κόσμος δὲν θὰ εἴχε τὰ μεγάλα ἔργα τῆς ἵταλικῆς, ἀγγλικῆς, γαλλικῆς, ἰσπανικῆς, γερμανικῆς φιλολογίας. Θὰ εἴχεν ἀπὸ μίαν βάρβαρον λατινικήν, ἀναφυμήτους διαλέκτους ἀγραμμάτους, ἀσυμφώνους. Καὶ μὲ ἐκείνην τὴν ἐλευθεριότητα, ποὺ εἰς τὸν ἔξοχον ὄνδρα ἐνέπνεεν ἡ ζωηροτάτη ἀγάπη, ἥν ἔφερε πρὸς τὴν Ἑλλάδα, στραφεῖς πρὸς τοὺς λογιωτάτους μας ἔλεγεν: «Σεῖς ἐπανεῖτε τὸν λαὸν καὶ τὸν προσβάλλετε, περιφρονοῦντες ἐκείνην τὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν δποῖαν ἐνεπιστεύθη ἐπὶ αἰῶνας τὰς θλιβερὰς ἐλπίδας του καὶ ἔκαμεν αὐτὴν ἐγγυήτριαν τῆς ἴδιας ἀδανασίας, καὶ τὴν δποῖαν ἀνέθρεψε μὲ τὰ δάκρυα καὶ τὸ αἷμα του. Καὶ ποῖοι εἰσθε σεῖς, ποὺ θέλετε νὰ τοῦ ἀρπάξετε ἢ νὰ κομματίσετε τὴν ψυχὴν τῆς ψυχῆς του; Νὰ εἰσθε ἡ ἐνσαρκωμένη Στοά καὶ ἡ μετακινητὴ Πλειάς, ἐνώπιον δλοκλήρου λαοῦ, ποῖοι εἰσθε σεῖς; “Οτι δὲν ἔπραξαν οἱ Τούρκοι, ἐσεῖς θὰ τὸ ἐπιχειρήσετε; “Ο λαὸς εἰς τοὺς ταγγούς σας νεωτερισμοὺς δὲν θὰ κλίνῃ ποτὲ τὸ γόνυν. Αὗταὶ αἱ προφητικαὶ λέξεις, ποὺ τινὲς ἐνόμισαν διτι ἡσαν προσβολαὶ, δυστυχῶς ἐπεβαιώθησαν. Μὲ περισσοτέρων λύπην παρὰ ἐπιπληξιν ἀνέγνωσα εἰς τὸν «Παρανασόδον» τοῦ μηνὸς Ἀπριλίου, εἰς τινὰ λόγον τοῦ κ. Καζάνη, περὶ τῶν λαϊκῶν βιβλιοθηκῶν, ἀπόσπασμα ἐκθέσεως πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. “Οποίαν ἀπελπιστικὴν εἰμόνα κάμενοι οὕτος περὶ τῆς διανοητικῆς καταστάσεως, καὶ συνεπῶς ἡθικῆς τοῦ λαοῦ μας! Λέγει διτι παρ’ οὐδενὶ ἀλλῷ λαῷ συναντᾶται τοιαύτη ἀποστροφὴ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς τὸ βιβλίον. Διατρέχει τις δλοκλήρους ἐπαοχίας χωρὶς νὰ ἴδῃ δέκα ἀνθρώπους ἔχοντας εἰς τὴν οἰκίαν των ἓνα βιβλίον διὰ ἀνάγνωσιν. Αδύνατον νὰ εἴρῃ τις

¹ Εἰς τὸ σύγγραμμα: «Il supplizio d’un Italiano in Corfù» (Firenze 1855 σελ. 187-210) τοῦ Θωμασαίου ὑπάρχοντον αἱ περὶ τῆς γλώσσης μας κρίσεις, ποὺ διπλάδος ἀναφέρει.

ἀλλαχοῦ τόσην ἔλλειψιν γνώσεων μὲ διηρ τὴν φυσικὴν ἀγχίστων τοῦ λαοῦ μας καὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων, ποὺ λειτουργοῦν ἀπὸ πεντήκοντα ἐτῶν. Ὁλίγιστοι ἀπὸ ἔκεινους, οἵτινες μανθάνουσιν ἀνάγνωσιν, ἀναγινώσκουσι ἢ δύνανται νὰ ἐννοήσουν μίαν ἐφημερίδα ἢ ἀλλὰ περιοδικά. Καὶ ὁ κ. Καζάνης, δοτις δίδει δείγματα οὐχὶ κοινῆς μορφώσεως ἀναφέρων τόσους ἔνοντος συγγραφεῖς, ἐκδηλοῦ τόσον ζωηρὰν λύπην διὰ τὴν κατάστασιν, σχέδον βάρβαρον, εἰς ἥν ενδιόσκεται ὁ λαός μας, μετὰ ἡμισυν αἰῶνα ἐλευθεροῦ βίου, μὲ τόσας γραμματικὰς καὶ βιβλία, τὰ δποῖα καθημερινῶς τυπόνονται καὶ μὲ σχολεῖα. Ὁ κ. Καζάνης, δοτις καταβληθεὶς ὑπὸ τοῦ λυπηροῦ θεάματος, διαβλέπει μελανὰ νέφη νὰ ἐκτείνωνται εἰς τὸν ὄρεον τὰς λέγει, τῆς ἀντίας τῆς τόσου καταφανοῦς τοιωτῆς συμφορᾶς. Ὁ Ἑλληνικὸς λαός ὑπῆρξεν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι ὁ νουνεχέστερος λαός τοῦ κόσμου, διότι τοιοῦτος ἐπλάσθη ἀπὸ τὸν Θεόν. Τώρα, διατί ἀρά γε ὁ λαός οὗτος ὁ τόσον δρεγόμενος τὴν μάθησιν ὡς καὶ τὰς μάχας, ὁ δποῖος ἐπὶ τόσους αἰῶνας ὑπὸ τὴν τουρκικὴν τυραννίαν, τὴν πλέον ἀγρίαν τῶν δσων ὑπῆρξαν, ἐξεδήλωσε τὴν μεγάλην τοῦ Ἑλληνικὴν ψυχὴν εἰς τὰ ἀδιάτατα τραγούδια, διατί, λέγω, τώρα ἔφθασεν εἰς τόσον ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν; Διότι, μὲ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, αἱ μεγαλείτεραι προσπάθειαι, εἶχον σκοπὸν νὰ σβύσουν τὴν γλῶσσαν των. Τοῦ δίδουν διδασκάλους καὶ βιβλία, τὰ δποῖα δὲν ἔννοει, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ χωρὶς νὰ σπουδάσῃ τὴν νεκρὰν γλῶσσαν, δποὺ κανεὶς λαός δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ τὸ κάμη καὶ δὲν ἥθελε. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ Ἑλληνικὸς λαός δὲν ἀναγινώσκει, οὐχὶ διότι κακὸς ἀστήρ ἀνέτειλε νὰ ταλαιπωρήσῃ τὸν Ἑλληνισμόν, ὡς φαίνεται διτι πιστεύει ὁ κ. Καζάνης, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπλούστατην αἰτίαν, διτι ἡ γλῶσσα τῶν βιβλίων καὶ τῶν ἐφημερίδων δὲν εἶναι ἡ ἴδικὴ του, καὶ δὲν τὴν ἔννοει. Καὶ μόνον εἰς τοὺς ἀνοήτους δίδεται τὸ προνόμιον τοῦ ἀναγινώσκειν διτι δὲν κατανοοῦν.

Εἶναι λυπηρὰ ἀλήθεια, ποὺ μὲ ἐντροπήν μας πρέπει νὰ τὴν δμολογήσωμεν, διτι ὁ Ἑλληνικὸς λαός ἡτο περισσότερον μορφωμένος ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν, καὶ ἥσταντο τὸν ζωηρότερο τὴν ἔμφυτον δσοπὴν μεγαλοπρεπῆ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι οἱ λόγιοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐθεώρουν καθηκον νὰ τοῦ χορηγήσουν βιβλία εἰς τὴν γλῶσσαν του.

Νομίζω περιττὸν νὰ μνημονεύσω τοὺς λόγους τοῦ Μινιάτη, τοὺς ὁραιοτέρους ποὺ δύναται νὰ κανχηδῇ ἡ νεωτέρᾳ Ἑλλάς, τὰ φιλοσοφικὰ τοῦ Λαμαδοῦ, τὰ φιλολογικὰ τοῦ Σκούφου, τὸν Χρηστόπουλον, τὸν Βηλαρᾶν κλ. κλ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν δαυματουργὴν ἔθνικὴν ἀναγέννησιν, ἔργον

Ν. ΠΑΛΜΥΡΑΣ (ΚΟΥΡΤΕΛΗΣ)

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ Γ. Ν. ΡΟΪΔΟΥ

ἀποκλειστικὸν τοῦ λαοῦ τούτου, ὁ δῆμος μένον
ὅχι ἀπὸ γραμματικοὺς καὶ ἀπὸ λογίους, ὅλλα
ἀπὸ γίγαντας ἐκ τῶν σπλάγχνων του, ὃποιού
τορθῶθη ἡ ἔκτεινεις τῆς μεγαλυτέρας ἐποποίας
τῶν νεωτέρων χρόνων, μετά, λέγω, τὴν θαυμα-
τουργὸν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν, λόγοι τινες —
ὅχι ὀλίγον ἐπέδρασαν οἱ Φωναιριῶται — συνενώ-
θησαν, ἐμόρφωσαν μίσιν γλῶσσαν καθαρισμέ-
νην καὶ ἀπηρχαιιωμένην, τὴν εἰσήγαγον εἰς τὰ
σχολεῖα πρὸς χρῆσιν καὶ ὕφελειάν των καὶ τῶν
μαθητῶν των, εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ εἰς
τὰ γιννάσια, καὶ τοιουτούρπως ἴδιοποιήθησαν
προνόμιον, τὸ δύοτον οὐδεὶς τύραννος ἀρχαῖος ἢ
νεώτερος, ἐτόλμησε νὰ ἴδιοποιηθῇ — τὸ προνό-
μιον τῆς γλώσσης. Καὶ ἐκήρυξαν εἰς τὸν λαόν,
ὅτι ἡ γλῶσσα τὴν δύοιαν κατέχει ἀπὸ τόσων
αἰώνων, εἶναι βαρύβαρος.

Ιδρύθησαν, είναι ἀλληλές, πανταχοῦ δημοτικὰ σχολεῖα· ἀλλ᾽ ἂς παραδεχθῶμεν ὅτι ἡτο δυνατὸν νὰ μεταβληθοῦν αἱ γλώσσαι, τῇ ἐνεργείᾳ τῶν Ἀκαδημιῶν· ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, ητις δέχεται τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ὡς εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ζῆσῃ διὰ τῆς ἐργασίας, είναι δυνατὸν νὰ τὴν καταστῇση ἱκανὴν νὰ ἔννοιῃ καὶ νὰ μεταχειρίζεται γράφουσα λέξεις καὶ γραμματικοὺς κανόνας τῆς λεγομένης καθαρευούσσης; Καὶ, ἐὰν δὲν ἐφοβούμην νὰ κληθῶ αὐθαδῆς, θῆθελα νὰ ἐρωτήσω, ἀν δι τοῦ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν διμιοῦν, ἡ δύνανται εὐχερῶς νὰ διμιήσουν τὴν γλῶσσαν, τὴν δποίαν μεταχειρίζονται εἰς τὰ συγγράμματά των. Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν μᾶς κατέλαβεν ἡ μανία νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν ἀρχαίτητα, ὥστε δὲν ἐδιστάσαμεν νὰ μεταβάλλωμεν, ἐπειδὴ εἶναι νέα, τὰ δινόματα τῶν μερῶν, τὰ δποῖα ἔγειναν ἐπίσημα διὰ τὰ πλέον ἔνδοξα γεγονότα τῆς ἐπαναστάσεώς μας, χωρὶς νὰ σκεφθῶμεν, ὅτι τὸ μέρος τὸ ζωντανότερον καὶ εὐγλωττότερον τῶν μεγάλων ἴστορικῶν ἐποχῶν, είναι γραμμένον, μονιμώτερα ἀπὸ τὰ βιβλία, εἰς τὰς κοιλάδας, εἰς τὰς θαλάσσας, εἰς τὰ βουνά.

Βλέπω δτι καταντῶ ἐνοχλητικὸς διηγούμενος ἐν ἑκτάσει πρόγματι, τὰ δποῖα σεῖς γινώσκετε ἄλλιον ἐμοῦ. Ἀλλά, κατὰ πρῶτον νομίζω δτι Ἰστορίαι τῆς γλώσσης μας καὶ αἱ περιπέτειαί της, εἶναι ἀχώριστοι ἀπὸ τὴν Ἰστορίαν τῆς λογοτε-γνίας μας· καὶ ἔπειτα τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης, περισσότερον ἀπὸ φιλολογικόν, εἶναι κοινωνι-κόν, εἶναι ζήτημα ἐκπολιτισμοῦ. Ἡ ἔκθεσις τοῦ πουνδροῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως μᾶς πεί-θει διὰ δλητην αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Ὡς βλέπετε ἐν ἔχομεν καιρὸν νὰ χάνωμεν. Εἶναι καθῆκον, διώλας τῶν νέων, δλοψύχως εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀγωνίζωνται. Ἡς μελετῶσιν οἱ νέοι ἐπιμε-ῶς τὴν ζωντανήν γλώσσαν καὶ ἀς τὴν μεταχει-ισθοῦν εἰς τὰ πεζά, ως, δόξα τῷ Θεῷ, μὲ τὴν

ἀδειαν τῶν ἴδιων σοφῶν, χρησιμοποιεῖται εἰς
τὴν ποίησιν, χωρὶς νὰ παραμορφωθῇ οὕτε τὸ
λεξιλόγιον, οὕτε ἡ γραμματικὴ μορφὴ. Ὁχι δὲ
γοι, καὶ ἐπιφρανεῖς, μετεχειρίσθησαν τὴν καθα-
ρεύουσαν εἰς τὴν πεζογραφίαν διὰ τὸν φόβον
τοῦ νὰ κατηγορηθοῦν ὅτι ἀγνοοῦσι τὴν ἀρχαίαν.
Κατηγορία ἀνοητοτάτη, ὅχι δι' ἄλλο, διότι ἐννοεῖ
τις εὐκόλως, ὅτι εἶναι δυσκολότερον νὰ γράψῃ
τὴν ζῶσαν γλῶσσαν, παρὰ τὴν ἐπιδιορθωμέ-
νην εἰς τὰ σχολεῖα.

Εἰς τὴν καθαρεύονσαν παρατάσσονται ἐπὶ τοῦ χάρτου αἱ λέξεις αἱ δυοῖαι ψαρεύονται εἰς τὸ λεξικὸν καὶ πάει λέγοντας ὅλλα, διὰ τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν, ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοὺς ἀληθεῖς συγγραφεῖς ἄλλο τι, ἢ μυστικὴ ἰδιότης, ποὺ δύνομά-
ζεται ὑφος.

¹Ἐπιστρέφω τώρα εἰς τὸν κ. Ραγκαβῆν καὶ εἰς τὴν ἴστορίαν του, δπως λάβω ἐκ νέου τὴν εὐκαιρίαν νὰ κάμινω νῦξιν περὶ τῆς ἀξίας τῶν ωριωτέρων τῶν νεωτέρων ποιητῶν μας. Καὶ εἰς τοῦτο ἡ γράμμη μου εἶναι δυστυχῶς ἀντίθετος τῆς τοῦ κ. Ραγκαβῆ.

Αὗτὸς δὲ λίγον προσέχει εἰς τὰ δημοτικά μας τραγούδια, καὶ ἔγὼ πιστεύω, διὰ τοῦτο διότι διαφέρει τοις Ελλήσις τῆς Ἑλλάδος εἶναι διὰ λαός καὶ διὰ τὰ τραγούδια του, πάντοτε ὠδιαίστατα, συχνὰ ὑπέροχα διὰ τὸ ὑψος των, εἶναι διὰ τὴν Νεωτέραν Ἑλλάδα διότι ἡσαν διὰ τὴν ἀρχαίαν τὰ δημοτικὰ ἔπη.

Είς τὴν ποίησιν, πιστεύω δτὶ εἰς τὴν νεωτέραν λογοτεχνίαν μας ὁ «Ἐρωτόκριτος» κατέχει τὴν πρώτην θέσιν· καὶ δὲν διστάζω νὰ προσθέσω δτὶ δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὰ μεγαλείτερα ποιήματα τῆς νέας εὐδωπαῖκῆς λογοτεχνίας καὶ νὰ είναι ἀνώτερος πολλῶν ἐκ τούτων, ἔνεκα τῆς ἐθνικῆς ροπῆς ποὺ τὸν ἐιμψυχώνει καὶ τὸν καθιστᾷ ποίημα ἐντελῶς ἐλληνικόν. Πλουσιώτατος εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τῶν τόσων γεγονότων, ποὺ ἀποτελοῦν τὸν μηχανισμόν ἐπίσης πλούσιος εἰς τὴν ποικιλίαν τῶν χαρακτήρων τῶν τόσων προσάπων ἐν κινήσει, ποιητικώτατος εἰς τὰς παρομοιώσεις καὶ εἰς τὰς εἰκόνας· τόσον δραματικὸς δύστε νὰ μὴ φθονῇ τὸν Τάσον καὶ τὸν Κάμοενς. Ο «Ἐρωτόκριτος» ὡς ὁ Ομηρος καὶ δὴ ἡ ἀρχαία ἐλληνική τέχνη, πρώτον σκοπὸν ἔχει τὴν περιγραφὴν τῆς μάχης μεταξὺ τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου καὶ τοῦ ξένου, τῆς δροίας πάντοτε νικηφόρον ἔξερχεται τὸ λληνικόν.

τοτυπίας καὶ εἶναι ἀντανάκλασις τῆς παλαιᾶς τέχνης, δηλαδὴ μιμητής τοῦ Ἀνακρέοντος καὶ ὅλων μιμητῶν τοῦ κλασικισμοῦ, τοῦ Dorat, τοῦ Βολταίου, διότι ὁ Χριστόπουλος (καθὼς καὶ δόλοι οἱ λόγιοι μας ποὺ τότε ἔζων εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὰ παραδουνάβια Πριγκηπάτα) ἀπὸ τὰς νεωτέρας φιλολογίας ἐμελέτησεν ἴδιας τὴν γαλικήν. Αὐτὸς εἶναι ὅμως τέλειος στιχουργός, καὶ δὲν εἶναι δλίγον, εἰς τὰ ἀνακρέοντειά του. Δὲν εἶναι ὅμως πλέον τοιοῦτος δταν θέλη νὰ πετάξῃ εἰς εὐδύτερον ποιητικὸν στάδιον, καὶ ἀπόδειξις εἶναι ἡ τραγωδία του καὶ ἡ μετάρφρασις τῆς πρώτης φανωδίας τῆς Ἰλιάδος. Ὁ Βηλαρᾶς, τούναντίον, πάντοτε πρωτότυπος ποιητής νεωτέρων χρόνων, κοὶ εἰς τοὺς μύθους. Μᾶς ἀφήκε σπουδάιαν μετάρφρασιν τῆς Βατραχομοιχίας, καὶ εἶμα πεπισμένος ὅτι ἥδυνατο νὰ ἀννψώσῃ εἰς τὴν νεωτέραν μας ποιήσιν ἀθάνατον φιλολογικὸν μνημεῖον ὃν μετέφραζε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν. Ἰωσανταλλίτερος τὴν πρώτην παρὰ τὴν δευτέραν. Πρὸς τὸν Χριστόπουλον ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ διαφυλάττῃ μνήμην εὐγνώμονα καὶ σεβαστήν, ὅχι μόνον διὰ τοὺς στίχους, ἀξίους θαυμασμοῦ καὶ μελέτης διὰ τοὺς νέους μας ποιητάς, ὅλα καὶ διὰ τὰ ὀραιότατα πεζὰ καὶ διὰ τὰ ἐμβριθῆ ἔργα μετά τῶν δύοιων, αὐτός, ἐλληνιστής καλός, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ γλῶσσα μας ἡ ζωντανή εἶναι καθαρῶς ἐλληνική καὶ ἀξία νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φιλολογικὴ γλῶσσα τοῦ Κράτους.

Οι στοχοί είλε τὴν δημοτικὴν τοῦ Ζαλακώστα καὶ ἔκεινοι τοῦ Βαλαωρίτου είναι ἀξιο- κριμένης θέσεως εἰλε τὸν πανελλήνιον Παρονασ- σόν. Νομίζω περιττὸν γὰρ ἀναφέρω τὸν ἄλλους ποιητάς μας τὸν ἀξιούς ἐπαίνων, διότι σεῖς εἰξεῖνετε καλλίτερον ἀπὸ ἐμέ. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μνημονεύσω τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παρασιωπήσω τὴν δυστάρεστον ἐντύπωσιν, ποὺ μοῦ προξενεῖ ἡ ἀκατάληπτος ἀδιαφορία, μὲ τὴν δόποιαν μεταχειρίζονται ἔνα ἔξ αὐτῶν οἱ τεχνο- κρίται. Ἀναγινώσκω εἰς τὰς ἐφημερίδας, περιο- δικά κτλ. κτλ. ὅτι ἀνιψιοῦνται μέχρι τῶν ἀστέων ποιητικὰ ἔργα διλίγης ἀξίας ἢ οὐδεμιᾶς. Καὶ δῆμος δὲν εἶδον νὰ ἀναφέρεται ὁ Γεράσιμος Μαρκοδᾶς, τοῦ δοποίου τὰ λυρικὰ είναι ἀπὸ τὰ ὠδαιότερα τῆς Ἐλλάδος.⁷ Ή σάτυρα του διὰ τὴν γλῶσσαν ἀμιλλᾶται μὲ τὴν τοῦ Γκιούστη καὶ τοῦ Παρίνη. Καὶ τὸ ποίημά του, ὁ Ὁρκος, είναι βεβαίως ἔνα διαμάντι τῆς συγχρόνου λογο- τεχνίας μας.

Ἐκ τῶν πρωτίστων λόγων, ποὺ δ. κ. Ραγκαβῆς παραχωρεῖ τὴν ταπεινοτέραν θέσιν εἰς τὴν ποίησιν, τὴν ὅποιαν ὀνομάζει Ἰορκήγη, εἶναι ἡ συνίζησις. Καὶ ἡ αὐτοτρὸπὴ αὕτη κρίσις ἔρχεται ἀπὸ ἄνθρωπον ποὺ ἐδημοσίευσε δὲν εἰξεύρω πόσους, ἀλλὰ βεβαίως ἀρκετοὺς τόμους στίχων!

μὲ τὴν γλυκύτητα· εἶναι προσέτι περισσότερον τῆς ἀρχαίας γεμάτη ἀπὸ φωνήντα. Καὶ τοῦτο, καὶ διὰ τὴν μορφὴν τὴν ἐντελῶς ἀναλυτικήν, ποὺ κατ’ ὅλιγον ἔλαβε, καὶ διότι ἐπιχαρακοῦν γενικῶς εἰς αὐτὴν τὰ ἀρμονικὰ ἔκεινα στοιχεῖα τῶν παλαιῶν διαλέκτων, τὰς δοπίας θὰ δύνομάσω μεν φωνητοφίλους (vocalizzanti). Λέν δύναται τις λοιπὸν νὰ κατηγορήσῃ ὡς βαρβάρους τοὺς ποιητὰς τοῦ Ἰονίου, διότι μεταχειρίζονται τὴν συνίζησιν, ὡς ἀπαίτεται ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς γλώσσης, μας καὶ ἀρχαίας καὶ νέας, καὶ ὡς κάμινουν δλαι αἱ νεολατινικαὶ καὶ αἱ πλέον δμοιάζουσαι πρὸς τὴν ἴδιαν μας καὶ ἴδιας ἡ Ἰταλικὴ καὶ Ἰσπανική. Ἀλλ’ ἵσως οἱ ἄλλοι ποιηταὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος δὲν μεταχειρίζονται ἀντὸ τὸ τέρας, τὸ ἀφορεσμένον ἀπὸ τὸν σοφὸν Ραγκαβῆν καὶ ἀπὸ τὸν κριτικὸν τοῦ «Τηλεγράφου».

Θὰ παρεκάλουν αὐτοὺς τοὺς ἵκανοντας κριτικούς μᾶς νὰ μοῦ κάμινον γνωστὸν ἐν μόνον στι-

χούργημα ἀπὸ τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, τοῦ ἀρχαιοτέρου μνημείου, μέχρις ὡρας γνωστοῦ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως — τοῦ Πτωχοδρόμου, μέχρι τῆς σήμερον, εἰς τὸ δυτικὸν νὰ ἥδυνηθῇ ἢ νὰ θελήσῃ νὰ ἀποφύγῃ τὴν συνίζησιν. Ὅπαρχει εἰς δλα τὰ δημοτικὰ τραγούδια μας καὶ εἰς ὅλους τοὺς ποιητὰς πάσης ἑλληνικῆς χώρας: Ἰδίως ἀπὸ τὸν Χρηστόπουλον — δστις κατὰ τύχην εἶναι σχεδὸν Φαναριώτης κατὰ τὸν Ρ. Ραγκαβῆν — τὸν Βηλαρᾶν Ἡπειρώτην, τὸν Ζαλακώσταν, τὸν Παράσχον κλ. κλ. καθὼς ἀπὸ τὸν Σ. Σολωμόν, Μαρκορᾶν, Βαλαωρίτην κλ.

Νομίζω περιττὸν νὰ παρατηρήσω ὅτι, ἀν ἡ περὶ οὐ δ λόγος διδασκαλία ἡτο ἀληθής, δλοι οἱ μεγαλύτεροι ποιηταὶ θὰ ξεκούφαινον τὰ εὐαίσθητα ὅτα. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔκεινος, δστις διαχρίνεται περισσότερον διὰ θείαν ἀρμονίαν, ὁ Πετράρχης, θὰ ἡτο βάρβαρος, διότι οὗτος, δχι μόνον δὲν ἀποφεύγει τὴν συνάντησιν τῶν φωνήντων, ἀλλ’ ἀριθμῶς κάμινει τὸ ἐναντίον.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς] ΙΟΥΛΙΟΣ ΤΥΠΑΛΔΟΣ

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΩΡΗΜΑ —

VIII

Νύχτα ώραία. Οἱ λίγοι ἀνθρώποι ποὺ ἥταν ἀκόμα στὸν δρόμο, εἶχαν χαρωπά πρόσωπα. Μέσα στὸ νεκροταφεῖο ἔνας ἀνθρώπος περιπατοῦσε ἀκόμα, σκονυτοῦσε ἔνα κάρο καὶ τραγουδοῦσε. Ἡταν δλα τόσο ἡσυχα, ποὺ δὲν ἀκούετο ἄλλο ἀπὸ αὐτὸ τὸ τραγούδι.

Ο καπνὸς τοῦ τσιγάρου τοῦ Νάγκελ ἀνέβαινε γαλάζιος στὸν ἀέρα. Ἀνέπνεε κι’ ὅλας τὴ μυωδιὰ τοῦ δάσους καὶ τοῦ χόρτου κι’ ἔνα αἴσθημα ἀγαλλιάσεως τὸν κατέλαβε, μιὰ χαρά, περίεργη, δυνατή. Περπατοῦσε κοντά στὴν Δάγην. Οὔτε ἔκεινη δὲν εἶχε μεθήσει ἀκόμα. Ὁταν περνοῦσαν ἀπὸ τὸ κοιμητήριο, εἶχε πῆ ἔκεινος μερικὰ ἐπανετικὰ λόγια γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Ιατροῦ, μὰ ἔκεινη δὲν ἀπήντησε τίποτα. Σιγὰ σιγὰ ἡ ὁμοφιλία καὶ ἡ ἡσυχία τῆς νύχτας τὸν εἶχε μαγεψει τόσο πολύ, ποὺ ἡ ἀναπνοή του ἔγινε πιὸ γληγορη καὶ τὰ μάτια του βράχηκαν ἀπὸ τὰ δάκρυα. Τί θαυμάσιες ποὺ ἥτον αὐτές οἱ φωτεινὲς νύχτες! εἶπε δύνατα.

— Κυτάξετε τοὺς λόφους! Τί ώραία ποὺ εἶναι φωτισμένοι! είμαι τόσο χαρούμενος, σᾶς παρακαλῶ νὰ εἰσθε ἐπιεικῆς μαζί μου. Μὰ σήμερα

τὸ βράδυ, θὰ μποροῦσα ἀπ’ τὴν πολλὴ μου εὐτυχία νὰ κάνω ἀνοησίες. Δὲν χαίρετε κι’ ἐσεῖς; πρέπει νὰ χαίρετε, ἀκοῦτε; Θὰ ἥθελα τώρα μὲ δλην μου τὴν καρδιὰ νὰ σᾶς ἔκανα δ.πι κι’ ἀν μοῦ ζητούσατε. Πιστέψετε με — ναί, μὰ τὸν Θεό, πιστέψετε με. Βλέπετε ἐδῶ τὰ πεῦκα καὶ τὶς πέτρες καὶ τὰ βουναλάκια ἀπὸ χῶμα κι’ αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θάμνους μ’ αὐτὸ τὸ νυχτερινὸ φῶς φαίνονται σὰν ἀνθρώποι ποὺ καθόνται. Καὶ ἡ βραδιὰ εἶναι διαυγής καὶ δροσερή, δὲν πλακώνει τὴν καρδιὰ μὲ παραξένα προαισθήματα, καὶ πουνθενὰ δὲν εἶναι πρυμμένοι κρυφοί κίνδυνοι. Ἔ; μὰ θὰ δῆτε, δὲν θὰ δυσαρεστηθῆτε καθόλου μαζί μου, είμαι τόσο χαρούμενος. Εἶναι σὰν νὰ περνοῦν ἀγγελοι μέσα στὴν ψυχή μου καὶ νὰ τραγουδοῦν. Σᾶς φοβίζω;

Εἶχε σταθῆ ἔκεινη καὶ γι’ αὐτὸ τὴν φωτησε ἀν τὴν ἐφρόβιζε. Τὸν κύταε, χαμογελῶντας, μὲ τὸ γαλανό της βλέμμα, σοβάρεψε πάλι καὶ εἶπε:

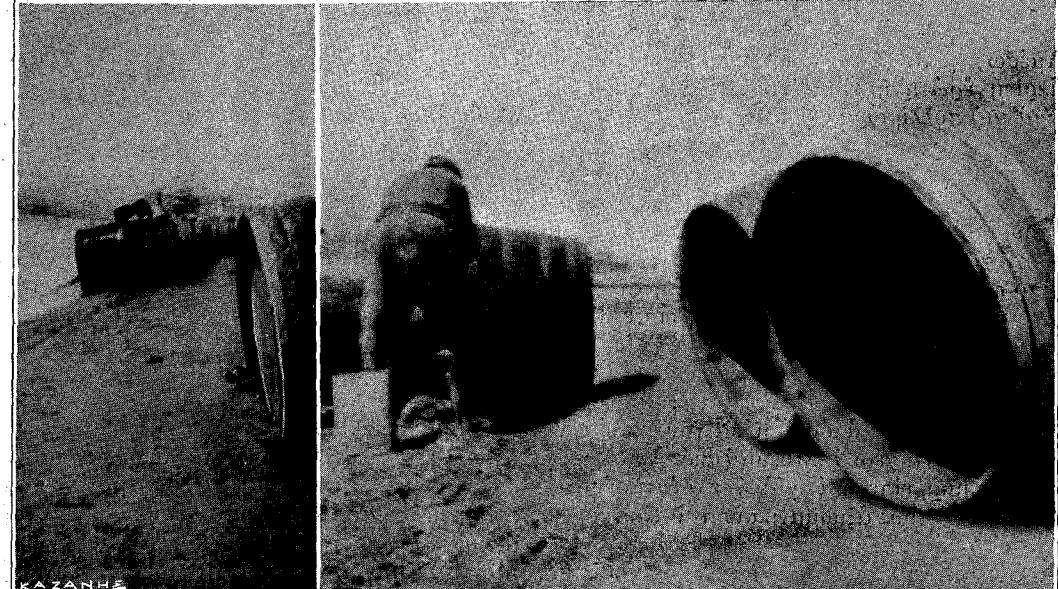
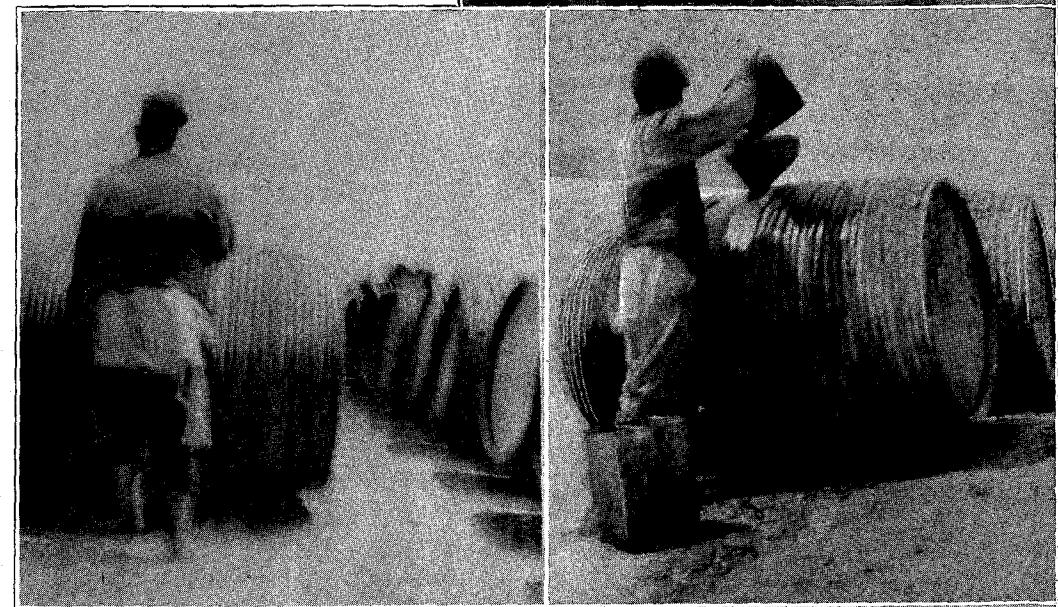
— Δὲν ξέρετε πόσες φορὲς συλλογίστηκα σὰν τί ἀνθρώπος νὰ εἶστε!

Τὸ εἶπε αὐτὸ ἐνόσω ἐστέκετο ἀκόμα καὶ τὸν ἐκύταε, καὶ μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ ἥχοῦσε σὰν λίγο συγκινημένη. Καὶ δλον τὸν δρόμο μιλοῦσε μὲ τὴν ἴδια τρεμουλιαστὴ φωνή, σὰν νὰ ἥτον μισοφρισμένη καὶ μισοχαρούμενη.

Τότε ἀρχίσε μεταξύ των ἡ ἀκόλουθη δμιλία.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Τὰ βαρέλια ἀραδιασμένα εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Φαλήρου καθαρίζονται νὰ δεχθοῦν τὸν καινούριο μοῦστο. — Φωτογραφία Θ. Θ.

* Η ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου.

Ἐκείνος ἐπέμενε καὶ ἴσχυρίζετο πῶς ὑστερα
ἀπὸ αὐτῆς της τὴν γνώμην, ἡ μεγαλοψυχία του
πρέπει νάγινε μεγάλη τούλάχιστον σὰν δόλωληρο
βουνό, ἔνα πολὺ ψηλὸ βουνό μάλιστα. Καὶ πρέ-
πει, λέει, νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ πολύ, χί, χί, χί,
ναί, δλα τὰ κατώρθωσε, δσα ἐπιτυμοῦσε. Μὰ
κ' ἐκείνη εἶναι πολὺ καλή, ἀλήθεια πάρα πολὺ
καλή... .

— Ναί, ναί, τὸν διέκοψε ἐκείνη, δις παύ-
σωμε πιά.

Μὰ τώρα στάθηκε ἐκείνος.

— Μὰ πάλι οᾶς λέγω πῶς σᾶς εἴπα ψέματα,
εἴπε καὶ τὴν κύταξε.

Κυτάχτηκαν μιὰ στιγμή· ἡ καρδιά της ἀρχισε
νὰ χτυπᾷ πιὸ δυνατά καὶ χλώμισε λίγο. Γιατί
νὰ ἥθελε τόσο πολὺ νὰ τὸν νομίσῃ ἐκείνη δσο
πιὸ κακὸν μποροῦσε; Ἐνῷ ἀλλες φορὲς ἦτον
πάντα τόσο πρόδυμος νὰ ἐνδίδῃ — σ' αὐτὸ τὸ
ζῆτημα δὲν τὸ κουνοῦσε ἀπ' τὴν ἐπιμονή του.
Τί ίδεα! τί τρέλλα! Θυμωμένη φώναξε:

— Δὲν ἔρω γιατί μοῦ φανερώνετε ἐμένα δλα
σας τὰ κρυφά. Εέρετε δμως, μοῦν ὑποσχεδήκατε
πῶς θὰ εἰστε φρόνιμος καὶ εἴπατε: θὰ δῆτε τὶ
φρόνιμος πον θὰ είμαι. Ωραία φρονιμάδα!

Ἔτον ἀλήθεια θυμωμένη, μὰ ἐκείνος ἦτον
τόσο ἥρεμος, τόσο ἀκλόνητος, ποὺ πάλι τὴν
ἔβαλε σὲ δισταγμόν. Ἐκείνη τὸ αἰσθάνετο ὡς
προσβολὴ ποὺ τὴν ἔκανε ἀδιάκοπα νὰ πιστεύῃ
καὶ νὰ μὴ πιστεύῃ. Στὴν ταραχὴ της εἶχε πάρει
πίσω καὶ τὴν δμπρέλα της τὴν ἔποιξε καὶ τὴν
χτυποῦσε μὲ τὸ χέρι της.

Ἐκείνος ἦτον πολὺ δυστυχής. Τί στραβά ποὺ
τὰ κατάφερεν! Τί ἀνοησίες πούκαμνε πάντα!
Ἄχ, ἀν ἥθελε νὰ τὸν συγχωρέσῃ αὐτῆς τὴν
μία φορὰ ἀκόμα, ἡ ἀν ἥθελε τούλάχιστον νὰ
μὴ εἶναι πιὰ θυμωμένη. Ἄν μποροῦσε νὰ τῆς
ἔδειχνε τί ἦτον ἄξιος νὰ κάνῃ γιὰ νὰ τὴν ἔξι-
λεώσῃ πάλι! Ἅς τούδινε καμιὰ προσταγή, ἔνα
νεῦμα δς τούκανε, μόνο μὲ τὰ μάτια ἔνα ση-
μεῖο! Θά ἦτον ἔτοιμος γιὰ δλα...

Ἐπὶ τέλους γέλασε πάλι ἡ Δάγην. Ἔτον
ἀδύνατον, λέει, νὰ τὸν καταλάβῃ, καὶ θὰ εἶναι
ἀδύνατον. Ἐπὶ τέλους δν τὸν κάνῃ εὐχαρί-
στησι... Μὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ πιὰ λέξι γι' αὐτῆν
του τὴν τρέλλα, οὔτε μιὰ λέξι... .

Μικρὴ σιγή.

— Εέρετε, εἴπε ἐκείνος σὲ λίγο, ἐδῶ ἦτον
ποὺ σᾶς ἀπάντησα πρώτη φορά. Ποτὲ δὲν θὰ
τὸ ἔχασώ τι μαγευτικὴ ποὺ εἰστε, δταν μὲ φο-
βηθῆκατε καὶ φύγατε. Σὰν νεράδα, σὰν μιὰ

δπτασία... Μὰ τώρα θὰ σᾶς διηγηθῶ ἔνα
παραμύθι, ἔνα ἀληθινὸ κομάτι ἀπὸ τὴν ζωὴ
μου: νὰ διηγηθῶ;

— "Α, ναί, ἔνα παραμύθι! Φώναξε ἐκείνη.
Ἔτον πάλι χαρούμενη σὰν μικρὸ παιδὶ καὶ τοῦ
ἔλεγε νὰ διηγηθῇ. Καλά, δις τὴν κουβαλᾶ τὴν
δμπρέλα της ἀφοῦ καὶ καλὰ θέλει μὰ τὶ εὐχα-
ρίστησι μπορεῖ νὰ τοῦ κάνῃ; δις εἶναι! Μά, τὸ
παραμύθι! Γιατί δὲν ἀρχίζει τὸ παραμύθι;

Καλά. Εἶναι ἔνα μικρὸ κομάτι τῆς ζωῆς του,
θὰ τελειώσῃ γλήγορα. Ἐκάθετο μιὰ φορὰ στὴν
κάμαρά του, σὲ μιὰ μικρὴ πόλις δχι στὴν Νορ-
βηγία: ἀλλως τε εἶναι καὶ ἀδιάφορο ποῦ. Λοι-
πόν, γιὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογῆ — μιὰ γλυκειὰ βρα-
δυὰ τοῦ φιδινοπώρου ἐκάθετο στὴν κάμαρά του.
Πρὸ δχτὼ ἐτῶν, τὸ 1888. Εἶχε γυρισμένη τὴν
ράχη στὴν πόρτα καὶ διάβαζε ἔνα βιβλίο.

— Ναί· ἔνω ἦτον θεοσκότεινα. Ἐγὼ καθό-
μουν καὶ διάβαζα. Ἐκεῖ, ἀκούω κάποιον ἔνω,
ἀκούω καθαρὰ τὰ πατήματα στὴ σκάλα, ἀκούω
μάλιστα καὶ ποὺ χτυποῦν στὴν πόρτα. Ἐμπρός!
Κανεῖς! Ἄνοιγω τὴν πόρτα, ἔνω κανεῖς, ψυχή.
Χτυπῶ τὸ κουδούνι, ἔρχεται ἡ ὑπηρέτρια. Ρωτῶ
ἄν ἀνέβηκε κανεῖς τὴν σκάλα. "Οχι, κανεῖς. Καλὰ
— καληνύχτα! καὶ ἡ ὑπηρέτρια φεύγει.

Κάθομαι πάλι καὶ διαβάζω. Ἐκεῖ, αἰσθάνο-
μαι μιὰ πνοή, κατί σὰν χάιδεμα, σὰν τὴν ἀνα-
πνοή ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ ἀκούω ποὺ ψιθυρίζει:
ἔλα! Γυρνῶ, κανεῖς. Ἀρχίζω πάλι νὰ διαβάζω,
θυμώνω καὶ λέγω: στὸν διάβολο! "Ημουν μό-
νος, κατάμονος καὶ δμως είπα: στὸν διάβολο!
Τότε βλέπω κοντά μοὺ ἔναν μικρὸ χλωμὸ ἀν-
θρωπάκῳ μὲ κόκκινα γένεια καὶ ἀγρια μαλλιὰ
ποὺ στέκονταν δρμια στὸν ἀέρα. Αὗτὸς δ ἀν-
θρωπος στέκεται ἀπ' τὸ ἀριστερό μοὺ μέρος.
Μοῦ γνέφει μὲ τὸ ἔνα μάτι, τοῦ γνέφω κ' ἔγω
μὲ τὸ ἄλλο. Δὲν εἴχαμε ἰδωθῆ ποτὲ πρόν. Τότε
κιλείω τὸ βιβλίο μοὺ μὲ τὸ δεξιὸ χέρι, ἐκείνος
πάτει πρὸς τὴν πόρτα καὶ χάνεται. Ἐγὼ τὸν
ἀκολουθοῦσα μὲ τὸ βλέμμα καὶ είδα πῶς ἐχά-
θηκε. Σηκώνομαι κ' ἔγω καὶ πηγαίνω πρὸς τὴν
πόρτα: πάλι ἀκούω τὴν φωνὴ ποὺ ψιθυρίζει:
ἔλα! Λοιπόν, φορῶ ἔνα πανωφόρι, βάζω τὶς
γαλόσεις μοὺ καὶ βγαίνω ἔνω. Ἐπρεπε νάναβα
ἔνα τσιγάρο, σκέφθηκα, ἔναναμπαίνω στὴν κά-
μαρά μοὺ κι' ἀνάβω ἔνα τσιγάρο, παίρνω
κι' ἀλλα μερικὰ τσιγάρα μαζὶ μοὺ, δ Θεὸς ἔρει
γιατί νὰ τὰ πῆρα μὰ τὰ πῆρα καὶ βγῆκα
πάλι ἔνω.

[Μεταφρασ. Τ.]

[Ακολουθεῖ]
KNOYT ΧΑΜΣΟΥΝ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΧΩΡΙΟ

— "Ο κ. Ασοφος πρὸς τὸν μαθητὴν του —

Αγαπητὲ μου φίλε,

25 Σεπτεμβρίου 1911

Άθηνα. Ἔνας φιλόσοφος φεύγει διωγμένος ἀπ' τοὺς
παππάδες καὶ τοὺς δσους κάτω ἀπὸ ἔνα φεύτικο δάσος,
κρύψαντε τὶς ἀδιανές τους κοιλιές καὶ κάτω ἀπὸ ἔνα
φεύτικο καμπαλικοῦ τὸ ἀδειανά τους κεφάλια. Καὶ μιὰ
φωνὴ δὲν ἀκούσθηκε, λές, ἔνα χέρι δὲ σάλεψε, μιὰ
γρούθι δὲν ὑφώθηκε μέσα στὴ μεγάλη τροπή.

Καὶ ωτᾶς ποῦ εἶναι ἡ νεολαία καὶ ποῦ εἶναι κρυ-
μένη ἡ ἐλεύθερη σημαία της. Ρωτᾶς γιατί δὲ στυλώ-
θηκε καὶ δὲν ἀνέμισε στὸν ὄρα τὴν ὄρα ποὺ εἶδε νὰ
κινδυνεύῃ ἡ σκέψη, τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ τοῦ ἀνθρώ-
που, μέσα στὸν ἰδιο της τὸν νοῦ. Γιατί δὲν ἔδειξε τὰ
χρωμάτα της τὴν ὄρα πού στὸ πόδια μοὺ. "Ολα ἔχονται
ἔναν ξε-
χωριστὸ ρυθμό, ποὺ δὲ μυμάμαται νὰ τὸν ἀπήγνησα στὴν
πολιτεία. Ἡ Φύσις μέσος στὴ γαλήνη της καὶ τὴν ἀδια-
φορία της, μοὺ φαίνεται πιὸ στοχαστική, πιὸ βαθειά
καὶ πιὸ ταιριασμένη μὲ τὴν ψυχή μού.

"Ομος θυμάμαται πάντα τὶς γλυκὲς δρες, ποὺ περά-
σαμε μαζὶ, δρασα μοὺ φίλε, καὶ τὶς ἡσυχες δμιλίες
ποὺ ἀλλάζουμε στὰ δευτερά της Ἀττικῆς, ἐσυ κινάζονται
τὰ μελαγχολικὰ τὸ ἀσπρό μοὺ κεφάλι κι' ἔγω δροσί-
ζονται τὴ σκέψη μοὺ ἀπ' τὴν ὄμορφια σου καὶ τὰ
νιᾶτά σου. "Ἄς μὴ μᾶς χωρίσουνε καὶ τώρα τὸ βουνά
καὶ οἱ θάλασσες! Τίτοτε δὲν εἶναι ἄξιο νὰ χωρίσῃ δυό
ψυχης, πνευματικά ἔρωτευμένες καὶ ποὺ ἀποζητᾶνε ἡ
μία τὴν ἄλλη. Κάθισε ἐσύ σὰν καὶ πάντα κάτω ἀπ' τὴ
δροσερὴ κληματαριά, ποὺ μὲ τὰ νιᾶτα σου, καὶ μίλα
μοὺ, μίλα μοὺ, δηλα φίλε, καὶ κούπλες καὶ Τούρκικες
χανούμ, ωτᾶς γιατί δὲ βρέθηκε ἔνα ἐλεύθερο χέρι νὰ
κατεβάσῃ τὸ ἄλλο. Ἀλήθεια! Κοιτάζοντας τες, νὰ
γλυκολένε τὸ παραμύθι τοῦ Μαρμαρινού Βασιλῆα
— αὐτὸ διτανε τὸ μεγάλο τους κοίμα — είχε δίκαιο νὰ
τραγουδᾶς ἀπομεδασ σου τοὺς στίχους τοῦ Σολωμοῦ,
ποὺ στάθηκαν δηλαφρές τοῦ πολιτικού παρόκτιο τοῦ ποιητῆ
στὴ μελαγχολία τοῦ Μπάρυων:

Καὶ ἡ ψυχή μου ἀναγαλλιάζει,
Πῶς τὸ στήθος καθεμαῖς
Γλυκοβιζάστο ετοιμάζει
Γάλα ἀνδρείας καὶ λευθεριᾶς.

Καὶ ἀλλοίμονα τώρα, ητανε γραφτό, ὑστερὸ ἀπὸ
ὄγδοντα χρόνια, νὰ ἔναντησομε στὴ μελαγχολία τοῦ
Μπάρυων καὶ βλέποντας τὶς Θεοσαλικές παρθένες,
διωγμένες ἀπὸ τὸ ναό τους, νὰ συλλογιζόμαστε πως
τ' ἀπλερα στὴνια τους ἔτοιμάζονται νὰ βυζαίσουνε
σκλάβους, σκλάβους ἄκομα!

Καὶ τόσα ἀλλα μοὺ λές κοντὰ σ' αὐτὰ γιὰ νὰ δικαιώ-
σης τὴν μίλη του, τὸν καρδιοσωμό σου καὶ τὴν ἀπο-
γοήτευση ποὺ σὲ βασανίζει. Νόρθης σιμά μοὺ γυ-
ρεύεις, τὴν ἡσυχη ἡσω τὸν χωριοῦ ἀποζητᾶς, βουκο-
λικές χορδές σαλεύουν στὴν ψυχή σου. "Ομως δχι!
Μείνε! Νίκησε πρῶτα τὸν ἀδιά μέσα σου κ' ὑστερα
πόλεμης, ἀγωνίσου, φάνωξε. Ἔνας, μόνος, μισὸς ἀδιά-
φορο! Ἀγωνίσου! Μέσα στὸν ἀγώνα σ' ἔχω σιμάτερα
μοὺ καὶ μοὺ φαίνεσαι πιὸ δμορφος ἄκομα καὶ πιὸ
γεμάτος δροσια καὶ σ' ἀγαπᾶ περισσότερο.

Για τὴν ἀντιγραφή
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Γειά σου!

ΑΣΟΦΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Charles Diehl: Manuel de l'art byzantin

Ἡ βυζαντινὴ τέχνη κατὰ τὰ τελευταῖα ἐτη ἔγινε ἀν-
τικείμενον εὑρείας καὶ πολυμεροῦς μελετῆς. Ὁ
Κονδακός ἀφιέρωσε δύο δγκαδεῖς τόμους ἔξετάζων
εἰδιῶν τὰς βυζαντινὰς μικρογραφίας. Ὁ Bayet ἔγραψε
πρῶτος τὴν ιστορίαν τῆς βυζαντινῆς τέχνης, τὴν
διποίαν ἰδιαίτερας ἐπωφελήθη καὶ δ ἰδικός μας Μαυ-
ρογιάννης. Ὁ Prokrovski ἡσχολήθη εἰς τὰ μνημεῖα
τῆς εἰκονογραφίας ἐν Ρωσίᾳ. Ὁ Millet εἰς τὴν λαμ-
πρὰ καὶ πολύτιμον ιστορίαν τῆς τέχνης, τὴν διοπίαν

εκδίδει δὲ Α. Michel ἀφιερώνει σπουδαῖον τμῆμα τοῦ Α' καὶ Γ' τόμου εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔκθεσιν τῆς ιστορίας τῆς βυζαντινῆς τέχνης.⁹ Οἱ Αἴγαιοι ήρεύνησε τὴν ἀλληλινοτικήν καταγωγὴν τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Επίσης λαμπρῶν συμβολῶν εἰσέφερε καὶ ὁ Brehier μὲ τὸ σύντομον μὲν ἀλλὰ στηριζόμενον επὶ τῶν νεωτάτων πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης ἐγχειρίδιον αὐτοῦ περὶ βυζαντινῆς τέχνης καθὼς καὶ ὁ Leclercq ἐργασθεῖς τελευταίων εἰς τὸ μέγα λεξικόν τῆς Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας.¹⁰ Άπειροι δὲ εἶναι καὶ αἱ μελέται τὰς δοπίας ἀφιέρωσαν ἀλλοι σοφοὶ ἄνδρες εἰς διάφορα βυζαντιολογικά περιοδικά καὶ πρὸ πάντων αἱ τοῦ Strygofwski¹¹ ἀλλὰ τὸ ἐπιστέγασμα τῶν ἐργασιῶν τούτων ἀποτελεῖ ἡ τελευταίως ἐκδοθεῖσα ὅγκωδης ιστορία τῆς βυζαντινῆς τέχνης ὑπὸ τοῦ Γαλάτου βυζαντιολόγου κ. Καρδούλου Diehl. Περὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ δὲ Diehl ἀσχολεῖται ἀπὸ πολλῶν ἑταῖρων, ἔγραψε πλείστας μυογραφίας καὶ ἐπεισέφερθη τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἐρευνῶν τὴν ἔξελιξιν τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Καρπός τῶν μακροχρονίων τούτων ἐργασιῶν είναι δὲ ὁ ὑπεροκτακοσιοσέλιδος αὐτοῦ τόμος, κοσμούμενος ὑπὸ ἐκατοντάδων εἰκόνων, αἱ δοπίαι καθιστοῦν ζωντανὴν τὴν συγγραφήν του.

Η ἔκθεσίς του σαφής, φωτεινή, γοητεύουσα· θαυμαστή δὲ και· καὶ ἡ διαίρεσις και· ἡ καθόλου ἐσωτερικὴ οἰκονομία τοῦ ἔγχου του ἔκθετον ἴστοικας τὰς περικαταγγῆς τῆς Βυζ. Τέχνης διαφόρους θεωρίας και· τὰς ἐπιδράσεις ἀλλών τεχνῶν πρόδη διαμόρφωσιν αἰτήσ. διατηρεῖ την ἰδίαν ἀτομικότητα εἰς τὰς κρίσεις αὐτού. Και ὁ Diehl πιστεύει ὅτι ἡ βυζαντινή τέχνη τόσου ἡ ἀρχιτεκτονική δύσον και· ἡ γραφικὴ δὲν είναι πρωτότοπος, αλλὰ φέρει τὰ στοιχεῖα τῆς αἰγυπτιακῆς (έλλην-στικῆς) συριακῆς, περσικῆς και· ἀσσυριακῆς τέχνης. Τόσον δὲ λειτουργεῖ περὶ τὴν ἔρευναν τῶν πρωτών στοιχείων ώστε λησμονεῖ ὅτι ἡ βυζ. τέχνη ἐκ τῶν στοιχείων τούτων διαιρεσίστατη ἀντίκηθη εἰς περισσήν την δημιουργικῆς τέχνης, ἀποκυριαστατικῆς τείσια εἰς ἐν μεγαλούγημα τοῦ Ἀνθεμίου και· τοῦ Ἱσιδώρου και· εἰς τοιχογραφίας, οἷαι αἱ τοῦ Μιστρᾶ γεμάται ἀπὸ αἰσθημα, κίνησιν και· ζωήν. Η ἐπιζητούμενή ἀπογύμνωσις τῆς βυζ. τέχνης ἀπὸ τῆς πρωτοτυπίας αὐτῆς, δύσι τ. λ. χ. ὁ θόλος ἦτο γνωστὸς ἐν Ἀσσυρίᾳ — ὡς να μὴ ἐσώθησε ὁ θολωτὸς τάφος ἐν Ἑλλάδι — εἶναι τόσον ἀπότοπον δύσον ἐὰν σοβαρῶς ἐπεξηγοῦμεν ν' ἀπογυμνώσωμεν και· τὴν κλασικὴν τέχνην τῆς πρωτοτυπίας αὐτῆς, δύσι τὰ στοιχεῖα παρέλαβον οἱ Ἕλληνες ἐξ Αἰγύπτου. Ιδίᾳ ἀκαπνόντον εἶναι διαν τονίζεται ὅτι τὰ στοιχεῖα αἱ δὲν εἶναι βυζαντινόν, εἶναι συριακῶν κ.λ. Ἀλλὰ και· ἡ Συρία ἔξελληνισμένη, κέντρον ἔλληνικον πολιτισμού, εἶναι ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ κράτους εἶναι και· αὐτὴ βυζαντινή ἐπαρχία· τὸν βυζαντινὸν δὲ πολιτισμὸν ἀποτελοῦν ἐν συνόψει τὰ λογοτεχνήματα και· τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης διλον τῶν τημάτων τῆς Αυτοκρατορίας. Ο Diehl ὄμιλῶν περὶ Συρίας ἔνθα ἥκμαζε πολιτισμὸς ἔλληνικός, δόπθεν ἔξηλθον τόσοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἔλληνηκ γλώσση δοξασθέντες, ἐκφράζεται ως περὶ ἔνης ἐπαρχίας, ἔνθα ἀνεπτύχθη συριακὸς πολιτισμὸς εἰς τὴν λογοτεχνίαν και· τὰς εἰλαστικάς τέχνας, ὅχι μόνον διάφορος τοῦ ἔλληνοβυζαντινοῦ, ἀλλὰ και· ἀντίζηλος μὲ τάσεις πρὸς δημιουργίαν και· διατήρησιν ἰδίας ἔθνικῆς συνειδήσεως, συριακῆς. Ἀλλὰ τούτο δὲν δύναται να τὸ ἀποδείξῃ λατούσιον.

Παρὰ τὰς τάσεις ταύτας, αἱ δποῖαι δὲν σπανίζουν καὶ εἰς ἄλλους ἔχεντας τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου· καὶ αἱ δποῖαι εἰναι ἀκατάληπτοι εἰς ἡμᾶς τοὺς αἰσθανομένους ἀκόμη τὸν βυζαντίνον πολιτισμόν, συνεχιζόμενον ἀπό τὸν νεοελληνικόν, ἡ ἐργασία τοῦ Γαλαδτοῦ σιφοῦ ἀποτελεῖ τὴν λαμπροτέραν συμβολὴν εἰς

© EATPON

Θέατρον Ἀττικόν : «Οἱ Μπαμπάδες τῆς Ἀφροδίτης», φάρσα εἰς τρεῖς πράξεις ὑπὸ τῆς κυρίας Φούλας Δεριλῆ.

Η πρώτη ἐμφάνισις ως δραματικῆς συγγραφέως τῆς γνωστοτάτης ἀττικῆς δεσποίνης δὲν ὑπῆρξε βεβαίως ἀνταξίᾳ τῶν καλῶν κοσμικῶν της ἐμφανίσεων. Οὔτε τὸ περιβάλλον τοῦ ἐλαφροῦ κόσμου, τὸ δῶλος εἰς αὐτήν ὅγνωστον τὸ δητοῦν ἐπέκειρος ἢ τὸ ἀναπαραστήθη, οὔτε ἡ πρόθεσις τῆς δομικείας σατύρως ἢ τόσῳ ἀντιτιθεμένη πρός τὴν ἐπέραστον χάρων καὶ μειλιχιότητα τοῦ μειδιάματός της, ἥσαν τὰ διὰ τὴν ἐμφάνισιν ταύτην καταλληλότερα. Οἱ ἐλαφροὶ κόσμοι περιεβλήθην οὕτω τὰ φανταστικῶρα τῶν χρωμάτων, οἵ δὲ ὑπὲρ τὰ 34 γεγονότες, καθ' ὃν διεξήχθη ὁ θεατικὸς αὐτὸς ἄγων, δὲν ὑπάρχει ἐλπίς νὰ ἐνύχθησαν καῦν. Ὁμολογεῖ τούλάχιστον εἰς ἔξ αὐτῶν ἐνταῦθα ὅτι εἰνες ἔκτοτε παράποτε ἀμετανόητος.

«Ρίτα», δρᾶμα εἰς πράξεις Ζ ὑπὸ Κώστα Λαδοπούλου.

ΕΙΣ τὴν πρώτην πρᾶξιν τοῦ νέου τούτου κοινωνικοῦ δράματος περιστερεφομένου καὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἐβδόμην ὑπάρχουσιν τὰ τοία ἀπαραίτητα πρόσωπα, τὸ ζεῦγος τὸν συζύγουν καὶ ὁ ἔραστής, ἐπὶ τιλέον δὲ καὶ τὸ ἀπαραίτητον πρόσωπον τοῦ παλαιωτέρου θεάτρου, ὃ ἔξ ἀπορογήτων τοῦ συζύγου, ἔξαφανιζόμενος ἔπειτα δι' ὅλου τοῦ ἐπιλοίπου ἔργουν. Ὁ ἔραστής δὲν στέρεγει τὸν τριστούσατον γάμον· ἡ σύζυγος συμφωνεῖ μὲν αὐτὸν· ὃ σύζυγος ἐγκαταλείπεται μὲ μίαν προάντα παρηγορίαν, τὴν μικράν του κόρην. Ἀν ἔξαιρεσθη πανεις κάποιαν διαρκῇ τάσιν πρὸς ἀφηγηματικότητα η δοπία ἀτυχῶς δὲν παραμένει ἀπλὴ τάσις, ἡ πρᾶξις αὐτῇ ἀκούεται ὅχι δυσαρέστως, ὡς πάσα αὖλλας τε ἀφηγησις συζυγικοῦ σκανδάλου. Ἄλλη δύμως ἐλλείπεται τελείων ἀπ' αὐτῆς τὸ κάπι τι νέον, εἰς τὴν φράσιν ἥτις εἰς τὸν χαρακτήρα, εἰς τὴν ψυχολογίαν ἥτις τὴν ἐπιμόνως ἀπούσαν συγγραφικὴν ιδιοφυίαν τὸ δοπίον θὰ ἐδικαιολόγηι τὴν ἐκλογὴν θέματος τόσῳ τετριμένου. Ή ἐλειψίεις αὐτὴν χαρακτηρίζει καὶ τὰς δύο ἄλλας πρᾶξεις. Η δευτέρα διεξάγεται μετὰ δεκαετίαν ἐν Ἐλεπίτῃ. Ὁ ἔραστής είνει φθιτικός, ἡ πρώην σύζυγος ἐνθυμεῖται δὲτι ἔχει κόρην καὶ ἐτιθυμεῖ νό τὴν ίδη. Μολονότι ἐν τούτοις παρακινεῖται ἀπὸ τὸν ἔραστήν, ὃ δοπίος αἰσθάνεται δὲτι ἐπίκειται ὁ θάνατός του, ν' ἀναχωρήσῃ δισφορὰν τὸν ταχύτερον πρὸς τοῦτο εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ ἐπιτστρέψῃ καὶ ταχύτερον καὶ τὸν προφθάσῃ εἰς δυνατὸν ζώντα ἀκόμη, ἐνδοιάζει ἀντιλαμβανομένην καὶ αὐτὴ τέλος τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ, διαρκούσῃς ἀκόμη τῆς μεταξὺ των συζητήσεως, ὁ ἔραστής θνήσκει. Ή τρίτη πρᾶξις υπόκειται παρὰ τινὶ μεγαλοφροπτοὶς τῶν Αθηναίων.¹ Ή ταράντας πάνυπος ἔσται τούτη τοις οὐρανοῖς.

Αυτήν. Η πρόφητη συζύγος, οπως επιτυχεί παρατητή λαθαρίσιων συνέντεξιν μετά τῆς ψυχαρέος της ἡ δύοια ἐτοιμάζεται διὰ τὸν πρῶτον της χορόν, καταναλέουσι τα $\frac{2}{3}$ τῆς προδέξεως, καθ' ἀρχὴν ἀκροατὴς ἀκούει δευτέρους σερδοῦ δόλην τὴν ἴστοριάν του δράματος ἐπέρχεται ἔπειτα ἡ τῆς μητρός ὑπὸ τῆς κορής ἀναγνώρισις διὰ τὴν ὄποιαν καὶ ἔνοψά του δόλων ἔσονταν.

ἀναγνώρισις ἡ ὅποια διεξάγεται μετὰ οίονει ταχυδα-
κτιλούσθρητης ταχύτητος, μολονότι ἡ μήτηρ δὲν θέλει
ν' ἀποκαλυψθῇ παρουσιαζομένη μὲν ἔνδιψα φαπτεργα-
τρίας, καὶ ἀπὸ τὴν ὅποιαν δὲν κατωρθώθη νὰ προκι-
σθῇ οὗτε μὲν ἐξαιρετικὸν κάπιος trait ἡ σκηνὴ αὐτῆς
καὶ τέλος ἡ πρόφων σύνγονος καίπερ παρακαλουμένην
ὑπὸ τοῦ συζύγου νὰ πραμείνη παρ' αὐτῷ, φεύγει
μακρὸν «διότι θὰ τοὺς ἐχώριε πάντοτε τὸ φάσμα
τοῦ ἐραστοῦ».

Από τούς ήθωποιούς βεβαίως δὲν ήμπορεῖ νά έχῃ παράπονα δύναμη συγγραφέων, αποτομαστας απόκριψης η και τι πλέον του δη, εις παρεδόθη εις αντούς άλλο ούτε και από τοι κινών το διποίον έχει φιλοκρότησε ζωηρῶς.

«Τὸ Πανόραμα», ἐπιθεώρησις εἰς πράξεις 3 και
εἰκόνας 5 μετὰ 25 ἀσμάτων, ὑπὸ Τίμου Μωραΐτίνη.

Το νέον ἔργον τοῦ συγγραφέως τοῦ «Μαραθωνίου Δρόμου» ἔχει τὴν σφραγίδα τοῦ ἴδιαιτάτου ὅλως πνεύματος τὸ ὅποιον διακρίνει ὅλα τὰ προηγούμενα ἔργα του, πνεύματος ἐλαφροῦ, χαρούσσης καὶ μηδέποτε λυπτούσης σατυρικοῦ καὶ εὐθύμωλογίας, ἢ ὅποια πολλάκις ἐκπλήττει, ἀλλ᾽ ὅμως ἐνέχει παρὰ ποτὲ καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ βιαστικοῦ, τοῦ «ὅπως ὅπως» διεσκευασμένου, τοῦ μᾶλλον δημοσιογραφικοῦ ἢ θεατρικοῦ κατασκευάσματος, κάποιοι οὕτω πρωτογάφου τὸ ὅποιον δὲν ἀνεθεωρήθη.

Υπὸ τοῦ θιάσου τῆς δεσποινίδος Μαρίκας Κοτοπούλη ἔξετελέσθη καὶ ἐκτελεῖται μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιτυχίας, ἰδιαιτέρως δὲ χειροκροτοῦνται πολλαὶ σηνανὶ ἀπὸ τὰς δόπιας περισσότερον ἡ τῆς ἔμφανίσεως τῆς δεσποινίδος Μαρίκας Κοτοπούλη ὡς κούκλας καὶ τῶν δύο Βενιζέλων, τοῦ μὲν ἐπιφροσύνητος τὴν συμπολίτευσιν καὶ τοῦ ἑτέρου τὴν ἀντιπολίτευσιν.

Θέατρον Κυβέλης: «Τὸ Ἀερόπλανον», lever de rideau. «Οἱ Ἐρασιτέχναι», σκίτσο. «De effusis», ωόσσα. ὑπὸ B. Κολοκοτρώνη.

Το πρόγραμμα κατείχετο δύλοκληφρον τὴν ἐσπέραν
ἔκεινήν ἀπὸ τὰς τρεῖς ὁντινὰ μονοπράκτους κωμωφ-
δίαις· ἡ πρώτη καὶ ἡ τρίτη, στηριζόμεναι εἰς παρεῖ-
γῆσις, ἀρκετά γοργάς καὶ κωμικάς, δὲ παρουσίασαν
ἐν τούτοις κανέν τημένη ἀπὸ ἔκεινα τὰ δύο ήτο ἐπ-
υμητὸν νὰ εὐδίσκωνται εἰς τὰ ἔγρα τῶν νεωτέρων,
ἔπειτα ἀπὸ τὸν θησαυρὸν εἰς πρότυπα ψυχολογικῆς ἢ
ἡθογραφικῆς παρατηρήσεως ἡ καὶ ἀπλῶς σπινθηρο-
βόλου διαλόγου τὸν διπλέχουσι τὰ ἔξενα ἔργα.
«Οἱ Ἐφαύτερχναι», ἵσως διότι καραπητοῦσανταί ὡς
ἀπλοῦν σκίτσο, εἶνε χαριέν παιγνίον περισσότερον ἴκα-
νοποιητικόν κατ’ αὐτὸν γίνονται δοκιμαὶ ὑπὸ ἔρασιτε-
χνῶν, τὰ φῶτα, λόγῳ θεατοικῆς ἀνάγκης, πρὸς στιγ-
μῆν σβύνονται καὶ δταν καὶ πάλιν ἀνάπτονται, οἱ ἐφα-
υτέρχναι ἥθοποιοι δὲν εὐδίσκονται τὸν εἴλος εἰς τὰς ἡθεσί-
των ἔχουν ἀποτελέσει ζεύγη ἔρωτικά, πλὴν τού οἰκο-
δεσπότου δὲ ποτοῖς προσπαθῶν ν' ἀνέυρῃ εἰς τὸ σκό-
τος τὴν ὑπηρέτριάν του, εὐδίσκει τὴν οὐζίγυον ἀπὸ τὴν
δύοιαν καὶ φαύτεται. Ἀπὸ ποὺ δύος ἔξετάφρη διὰ νά
στιτρισμῆν δὲ τύπος ἔκεινος τοῦ στομφώδους δραματι-
κοῦ συγγραφέως,— ὁ τόσῳ ἀνύπαρκτος εὐτυχῶς πλέον
σμασσον:

«Οταν βραδυάζῃ», δρᾶμα εἰς μίαν πρᾶξιν ύπο
Γ. Δ. Κοδομηλᾶ.

ΟΤΑΝ βραδιάς ή νημέρα δὲ καὶ ὅταν βραδιάς η
ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὴν ἀγωνιώδη μελαγχο-
λίαν τῆς διττῶς δυσύσθητος αὐτῆς ὁρας εὑρίσκεται ή Ἀρ-
γυρώ, γυνὴ ἔγγαμος ὅταν μετὰ εἴκοσιν ἔτη ἐπαναβλέπῃ

πατερέχομενον ἀπὸ τὴν αὐτῆν ἀγώνισθη μελεγχολιαν
δὸν Δημήτριον, τὸν δόπιον είχεν ἀγαπάτηση πρὸ τοῦ γά-
ιου της καὶ τὸν δόπιον δὲν ἔμφυενθή διὰ νὰ προτι-
μήσῃ τὸν ἀνετον βίον μετὰ τοῦ εὐπόρου Γεηγόρη. Ἡ
ἡδρα αὐτὴ παρ' ὀλίγον νὰ ἐπιφέρῃ τὴν πτῶσην της, ἐνῷ
τα τέκνα της εἶνε ήδη εἰς ὥραν γάμου. Ἀλλὰ καὶ αὐτή
ὑπέκυριβῶς τὴν σώζει. Ὁ ἐπαγρυπνῶν σύνυγος ἐμφανιζό-
μενος ἐπικαίρως καὶ ἐγκαίρως, δεικνύει ψυχοχαμιάν
ἀπόλυτον, προσποιεῖται μάλιστα διτὶ οὐδὲν ἀντιλαμβά-
νει. Ἀλλ' ὅμως ἡ Ἀργυρώ διατελοῦσσα ὑπὸ τὸ κρά-
τος τῆς τριπλῆς ταραχῆς, — τῶν πρώτων ἀργυρῶν τρι-
χῶν, τοῦ πρώτου σκότους τῆς νυκτὸς καὶ τῶν πρώτων
μετατόσας ἐπὶ ἔρωτικῶν ἐκδηλωσεων τοῦ Δημήτρη, —
τρέμει αἴφνις περισσότερον πρὸ τῆς ψυχοχαμιάς αὐτῆς
ἢ πρὸ οἰσασθήτος ἐκρηκτικῆς δογῆς: καταλαμβάνεται
ἀπὸ πόθον οἵσονει μυστηριώδη δόπιον τὴν ἀφυπνίζει
καὶ τὴν σώζει.

Τὸ πρῶτον τοῦτο ἔργον τοῦ μίοῦ του Δημητρίου Κορομηλᾶ δικαιοῖ θάξελέγε τις τὴν περὶ κληρονομικού τητοῦ θεωρίαν. Τὸ «Οταν βραδυάζῃ» παρὰ τὸ σχοινοτενές ίσως ἐνιαχοῦ τὸν διαλόγον δόστις ἄλλως τε εἰνε εὑνοεῖν νὰ συντομευθῇ καὶ παρά τινα σημεῖα αὐτοῦ δῆθινε εὐτρόπετα ώς κάποια «τουλούμια γεμάτα δάκρυα τὰ δύον τὸ κακοσυνιστοῦν ώς «ἀσουλουπτών» ἐνī ποάγματι ἐν τῷ συνόλῳ εἰνε μὲ πολλήν ἐπιμέλειαν καὶ πολλήν λεπτότητα γραμμένον, προδιδίει ἐπαρκῶς τὸν ἔχοντα ἔμφυτον τὸ δραματικὸν τάλαντον.

“Η ἐκτέλεσίς του ὑπῆρξεν ἀριστη, ίδιως ὑπὸ τῆς κυρίας Κυβέλης Ἀδριανοῦ καὶ τοῦ κ. Π. Λέοντος.

«*Ἡ Γυναικα*», κωμῳδία ἔμμετρος εἰς πρᾶξιν, ὑπὸ
Ιωάννου Πολέμη.

Η θεατρική αυτή διασκευή γνωστῆς πονηρίας τῆς γυναικός ἐξ ἀνάτολικού ἀπολόγου παρουσίας τούτων μὲν νέαν ὅλως ζώην, — ἵσως παραπολὺ πραγματικήν, — ὑπὸ τούς στίχους τοῦ ποιητοῦ καὶ μὲ διπλοδάμιλλον χάριν καὶ πλαστικότητα χάρις εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς κ. Κυβέλης Ἀδριανοῦ, ἐμφάνισιν ἀπὸ τὰς καλλίστας ἔξι διων ποτὲ ὡνειροπολήθησαν εἰς τὰς σελίδας τῶν «Χιλίων καὶ Μιᾶς Νυκτῶν». «Ἡ «Γυναικα» διεσκευασθή διὰ τὸ θέατρον ἐπιτυχῶς, — ἀν καὶ ἀπορεῖσκαιεις ἵσως, πῶς σύζυγος ἐμμανῆς ἀπὸ ἔρωτα, φεύγει ἐκ τῆς συζυγικῆς σκηνῆς πέντε λεπτά μετά την εἰσόδου του εἰς αὐτήν μὲ τὴν τούλαχιστον πενιχρὰν δικαιολογίαν ὅτι ἄναψε τοὺς κεφάλι του ἀπὸ τὴν ξηλοτοπίαν καὶ θέλει νὰ πάρῃ ἀέρα. Φεύγει, θὰ εἴπῃ βεβαίως διαγγραφεύς, διὰ νὰ δοθῇ καιρὸς εἰς τὸν κομμένον ἐν τῇ σκηνῇ περιηγητὴν φιλόσοφον νὰ φυγαδεύει. «Ἄσφευγγει λοιπόν, ὁ ἀτυχῆς, ἀλλ᾽ οὐ αἰτία τῆς φυγῆς τοῦ πολέμου ἐν εαυτῷ ἀς περέοχεται ἔξωθεν, ἀπὸ τῆς δούλην αἰφνίης ἀναγγέλλουσαν εἰς αὐτὸν δ, τι δήποτε Τὸ σημειώ διότι τὸ ἔργον τὸ όποιον εἶνε προωρισμένον νὰ παραμείνῃ ἐπὶ μακρῷ ἐν τῷ προγράμματι παρέχει καιρὸν εἰς διορθώσεις. «Ο ποιητῆς τοῦ «Ἀνήλιαγον» ἐν τούτοις, ἐπλέων, ὅτι ταχέως θὰ καταλίπεται τὸ πνευματικόν αὐτὸν ἐπίτευδον ἐπανερχόμενος εἰς ὑψηλότερον καὶ ποιητικῶτερον.

Ο κ. Χρυσομάλλης, ώς περιηγητής φιλόσοφος, είτε τὴν ἀπαγγελίαν τῶν στίχων μᾶλλον σκοτεινός. Ο κ. Γερβοιηλίδης ώς Φαρούν, πολὺ ἐπιβλητικός, ἐμπνέει τὴν νοσταλγίαν τοῦ γοργοῦ καὶ λιγνοῦ «λαφιοῦ τοῦ ποιητοῦ...»

“Η Νέα Σκηνή: «Τὸ Κοιμισμένο Παλάτι», φαντασμαγορία ἀλληγορικὴ εἰς πράξεις 4 ὑπὸ Ἀλένο Γαλανοῦ.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ ἀδρογόραμμένη πρὸ τῆς δύοιάς θὰ ἐφαντηνότα λεπτότατα ἐπεξειργασμέναι αἱ παλαιών φυγοῦσαι τῶν καραβιῶν καὶ ἐν τούτοις ἀρκετὰ ἀστ

τὸ ἐμπόριον ἥκμασαν πολὺν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ πολλαὶ πόλεις ἐφήμερον διὰ τὴν εἰδικὴν ἐπίδοσίν αὐτῶν εἰς ἵνα τῶν αἰλάδων αὐτῶν. Εἶναι πλάνη ὅμως τὸ νῦν νομίζωμεν διὰ οἱ δημιουργοὶ τῆς ἀκμῆς αὐτῆς ἡσαν οἱ ἐλεύθεροι πολῖται. "Ολος ἔκεινος ὁ βιομηχανικὸς καὶ ἐμπορικὸς πλούτος ἡτον ἔχον τῶν δούλων. Οἱ ἐλεύθεροι πολῖται μεταὶ τὴν πληθωρὴν τῶν δούλων, οἱ δοῦλοι κατέκλυσαν τὰς πόλεις καὶ ἔκαμναν κάθε ἔργασίν χειρωνακτικήν, περιεργόντας εἰς τὸ τέλος τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν βιοτεχνίαν καὶ ἔθεσαν ὑπεράνω πάγιων ἀπλῶς καὶ καθαρῶς τὴν ὀκνηρίαν. "Ως ἐκ τούτου ἀπὸ τὸν 4ον π. Χ. αἰώνος ἡ παρακμὴ τῶν, ἀφοῦ εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀπόροντας τῶν δὲν ἐσκεψθησαν νὰ κρατήσουν ἀσβεστον τὴν φύλαγα, ποὺ τοὺς ἐμψύχωνεν. Ἐπίστευσαν, διὰ ἡμιπορύσαν νὰ διατηρήσουν τὴν ὄρεξιν διὰ τὸ δραῖα πρόγαματα χωρὶς ποτὲ νὰ πραγματοποιήσουν ἡ ἀναλάβοντας μεγάλας πράξεις. Εἰς τὴν ἀπρεξίαν του αὐτῆς ὁ Ἑλλάς ἀνέπτυξε τὰς ὠργανικὰς του ιδιότητας καὶ δὲν ἤθελε πλέον νὰ ἔργασθῇ συνεπῶς πᾶσα μὴ διανοητικὴ ἔργασία περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν δούλων. Τοῦτο ὅμως, ὡς ἀποδεινόνει ὁ κ. Ζαμπορόβσκι δι' ἴστορικῶν παραδειγμάτων καὶ γεγονότων, εἰχεὶς ὅπτελέσμα τὸ νὰ παιζουν πλέον οἱ ἐλεύθεροι πολῖται δευτερεύοντα ρόλον, "Ολοι αὐτοὶ οἱ δοῦλοι, οἱ προερχόμενοι ἀπὸ διάφορα ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος μέροι, μὲ τὸν καὶ διὰ τὴν ἔργασίαν των ἀπέκτων χρήματα" καὶ μὲ τὸν πλούτον των ἀπτηλευθρούντο, εἰσήρχοντα εἰς τὰς καθαυτὸν ἐλληνικὰς οἰκογενείας διὰ τῆς ἐπιγαμίας, καὶ τὰ τέκνα των ἡσαν οἱ μέλλοντες πολῖται. Ἔξ ἄλλου αἱ ἑταῖραι ὑποκαθίστων εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν τὰς νομίμους γυναῖκας καὶ δὲν ἔμεναν ξεῖναι πρὸς τὰ δημόσια πράγματα.

Καὶ συμπεραίνει ὁ κ. Ζαμπορόβσκι: «νπὸ τοιαύτας οἰκονομικὰς συνθήκας καὶ ὑπὸ τοιαῦτα ἥθη, ἡ ἥδικη τῆς οἰκογενείας κατάπτωσις καὶ ἡ εἰς ἀριθμὸν ἐλάττωσίς της ἐπηνεξάνοντος ὁ ἐκούσιος περιοιστόμος καὶ ὁ μαλαθυσιανισμὸς ἐλυμαίνοντο τὴν χώραν. Οἱ Ἑλληνες πλουτίζοντες μὲ τὴν ἔργασίαν τῶν δούλων, ἀγοράζοντες ἀνδρας καὶ γυναῖκας, παρημέλονται τὸν ἀνατρέψαντα τέκνα. Εἰς τὰ γεγονότα αὐτὰ τὰ τόσον ἀρχαία καὶ εἰς τὰ περιστατικά, που τὰ συνώδευν καὶ τὰ ἐπηκολούθουν, ἡμιπορεὶ κανεὶς νὰ εῦρῃ εὐκόλως περισσότερα ἀπὸ ἐν σημεῖα στενῆς συγκρίσεως πρὸς τὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια παρουσιάζουν αἱ σύγχρονοι μας κοινωνίαι. Εἶναι πολέμιον νὰ τὰ γνωρίζωμεν καὶ καλὸν νὰ τὰ ἐνθυμούμεθα πάντοτε».

O Ακμάδη Μπέν Χάριτζα, ἀραιψ ἴστορικός, ἔγραψε κατά τὸ 1584 «ἔγχειρίδιον συξιγκῆς εὐδαιμονίας», τὸ ὅποιον μετερράσθη διὰ πρώτην φορᾶν τῷρα τελευταῖς ἀπὸ τὸν κ. Paul Paquigneau, μέλος τῆς Γαλλικῆς ἀποστολῆς εἰς Ταγγέρην. Ἰδού καὶ μερικαὶ ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τοῦ σοφοῦ Ἀραβίος.

Νὰ μὴ νυμφεύεσθε καθόλου τὰς ἑξῆς γυναῖκας: Ιον Τὴν κλαγάραν, δηλ., ἐκείνην ποὺ κάμνει κατάχοησιν τῶν δακρύων καὶ τῶν γογγυσμῶν, προφασιζομένη, διὰ εἶναι ἀδρωστος, ἐπειδὴ κανένεν καλὸν δὲν ἡμιπορεὶ νὰ προκύψῃ ἀπὸ αὐτῆς.

Τὸν Τὴν παρὰ πολὺ ὑποχρεωτικήν. Η τέτοια γυναῖκα ἐκθειᾶται τὸν ἔαυτόν της εἰς τὸν ἀνδρα της, λέγοντας τοῦ:

— Ἐκαμα τοῦτο κ' ἔκεινο γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω.

Ζον Τὴν ἀπληστον. Αὐτὴ δίχγει τὰ μάτια της σὲ κάθε πράγμα καὶ στενοχωρεῖ τὸν ἀνδρα της νὰ τῆς τὸ ἀγοράσῃ.

— Πρέπει ἡ γυναῖκα νὰ εἶναι πάντοτε κατώτερη ἀπὸ τὸν ἀνδρα της σὲ τέσσερα πράγματα: τὴν ἡλικίαν, τὸ

ἀνάστημα, τὴν περιουσίαν, τὸ γένος· ἄλλως τὸν περιφρονεῖ.

Διάφορα

TΩΡΑ, ποὺ τὸ Μαροκινὸν ἔγινα καὶ ἡ Ἰταλοτουρκικὴ σύρραξις κρατοῦν τὴν Εὐρώπην εἰς τὸν διαρκῆ φόβον τῆς ἐκρήξεως γενικοῦ πολέμου, ἐπίκαιουν εἰναι τὸ ἀρρεῖον «Εἰρήνη καὶ ἀφοτιλισμός», τὸ δὲν ὁ Λιμενικὸς συνταγματάρχης Richard Gaedke ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν εἰκονογραφημένην μηνιαίαν ἐπιθεώρησιν «Mc Clure's Magasine» τῆς Νέας Υόρκης. Ο συγγραφεὺς ενδούσκει, διὰ δύος ὁ πολιτισμός καύσμος εἴναι διηγήμενος ἔξι αἵτιας τῶν διεισδύων ἀντιεξηλιῶν, ἀλλαὶ δύοις εἰδοφορούμενην παγκόσμιον εἰρήνην, μίαν ἀδελφοποιημένην κοινωνίαν ἀλλὰ τὴν εἰρήνην αὐτὴν ἔκαπτον εἰδοφορούμενην φαντάζεται δυνατήν μόνον διὰ τῆς πνευμοδημαρχίας του ἐπὶ τοῦ ἀλλά. Συνεπῶς τῷρα περιστοιχιῶνες ἀνόμημα περισσότερον ἀπὸ τὰ κακὰ πνεύματα τοῦ σωβινισμοῦ καὶ τοῦ ἡμεριαλισμοῦ. "Ο πόλεμος γεννᾷ τὸν πόλεμον, λέγει δ. κ. Gaedke. Καὶ ἀπόδειξες ἡ Ἰταλονία, ποὺ μετά τὴν νίκην της κατὰ τῆς Ρωσίας φιλοδοξεῖ νὰ γίνῃ κυριαρχος τοῦ Ειρηνικοῦ Όκεανον καὶ ὃς ἔκ τούτου θὰ ἔλθῃ εἰς ρῆσιν μὲ τὰς Ἡνωμένας Πατείσας.

Οἱ ἔξοπλισμοὶ ἔξορφαλίζουν τὴν Εἰρήνην; ἐν μέρει, ἀπαντά δ. κ. Gaedke: ἐνῷ ἔξι ἀλλού οἱ ἔξοπλισμοὶ αὐτοὶ ἔγιναν ἀπασία μάστιξ διὰ τὸν λαούς. Τὴν πρώτην αἵτιαν τοῦ πυρετοῦ τῶν ἐξοπλισμῶν εἰς δύο τὰ ἔθνη, μικρὸν καὶ μεγάλα, ἔδωκαν ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία μετὰ τὸ πόλεμον τοῦ 1870 - 71. Ή ἔχθρότης τῶν δύο τούτων ἔθνων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔξησθεντος κάπως, ἀλλὰ συμφιλιώσις δὲν ὑπάρχει καθόλου μεταξύ των καὶ καθέναν ἀπὸ αὐτὰ διερωτᾶται, ἀλλὰ ἡμιπορῇ νὰ ἔχῃ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ ἄλλο. "Ο, τι ὅμως ἀπειλεῖ ποτεῖς τὴν εἰρήνην; "Αἴτιος τοῦ διερωτήσας οἱ καθηγητὸι τῆς Πανεπιστημίου τοῦ κ. I. Καλλιοτζῆς καὶ Φωκᾶς, οἱ δοῦλοι έκαμαν καὶ σπουδάσια ἀνακοινώσεις. Οἱ αὐτοὶ καθηγηταὶ μετέβησαν καὶ εἰς Πανούσιους, διόπιον μέρος εἰς τὸ συνέδριον τῆς Γαλλικῆς Βούλης.

Τὴν 7 Σεπτεμβρίου ἀπεβίωσε καὶ ἐκηδεύθη μὲ δύος

τὰς τιμᾶς τοῦ βαθμού του διατηρήσας N. Γιαννηκώστας, διὸποιος κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 ἐπολέμησε γενναιότατα, κυρίως κατὰ τὸ Ρεβένι. Ο ἀποταμών στρατηγὸς εἰχεν ἐκλεγῆ δύο φοράς καὶ βοιλευτής Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ Κίεβον ὁ Ἐφραίτος τὴν καταγωγὴν ἀναρχικὸς Μπραγκάκωφ ἐφόνευσεν ἐντὸς τοῦ θεάτρου τῆς πόλεως ταύτης τὴν Εὐρώπην, εἶναι διὰ ἔχθρότης Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας αὐτὴν ἔδρασίως τὴν πολιτικὴν τῶν ἐξοπλισμῶν, τὸν μέγιστον τοῦτον κίνδυνον διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. "Ολόκληρος ἡ Ἑνώσητη δομούσει πρὸς μέγα διπλοστίσιον, δους δύοις αἱ ὑλικαὶ, διανοητικαὶ καὶ ἥδικαια, διπλοστίσιον τὴν εἰρήνην ἐπιτηδούμενην μιᾶς μόνον ἰδέας, τῆς καταστροφῆς, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμοὺς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμοὺς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία, Ἡνωμένας Πολιτεῖαι, Γαλλία, Αὐστρία, Ἰταλία, Ισπανία ἔξεδευσον κάθε τοῦτο διὰ στρατοὺς καὶ στόλους ὑπὲρ τὰ ιο διεσκατ. φρ. Βεβαίως οὔτε ἡ Ἀγγλία, οὔτε ἡ Γερμανία ἐπιθυμοῦν τὸν πόλεμον. Ἀλλ' ἡ δομοτική στρατοφορή, τοῦ «αἰματορύσου περὶ ὑπάρχεως ἀγῶνος». Τὸν συναγωνισμὸν τῶν δύο τούτων ἔθνων εἰς τοὺς ἐξοπλισμούς παρακολουθοῦν ἀναγκαστικὰς καὶ τὰ ἀλλα μεγάλα ἔθνη καὶ οὐτω τὸ σήμερον ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Ρωσία,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 22^{ΟΥ} ΤΟΜΟΥ

A. Β. Γ.

Πρόχειρα κριτικά σημειώματα:
 Περὶ Παιδοκομίας ὥπο "Ἀννας Κατούρα Μελᾶ, σ. 28.
 «Ἄνθισμένος Δορύος», Στεφ. Δάφνη, σ. 171.
 «Συντρίμματα», Μαραγκονδάκη, σ. 171.
 «Ἡ Πατριὰς Σχολή», Μαραγκονδάκη, σ. 171.
 «Ποιήματα», Φερεντίνου, σ. 171.
 «Παραμύθι χωρίς δύναμα», Π. Σ. Δέλτα, σ. 171.
 «Ρόδια στὸν Ἀρρό», Ράμων Φιλέρα, σ. 218.
 Δελτίον "Εκπαιδευτικοῦ Οὐλκοῦ. Τεῦχος Γ", σ. 266.
 Δόγιοι Λυσίον. "Ἐκδοσίς Ζάκα, σ. 266.
 "Η Εθνικότης τῶν Μακεδόνων, σ. 139.
 "Η Ζωγραφική τῶν Σπηλαιῶν, σ. 196.

ΑΓΡΙΠΠΑ

Τὸ νέον Σύνταγμα, σ. 166.

ΑΖΙΛΕΑΣ

Η κοσμικὴ ζωή. Πρωτομαγια. Ἀνθεστήρα, σ. 94.

ΑΘΗΝΑΙΑΣ

Γυναικεία Ζωή:
 Φιλανθρωπία, Γράμματα, Λίγειον Ἐλληνίδων, σ. 313, 314.

Α. Μ. ΑΝΔΡΕΑΔΗ

Μαρῖνος Κορυγαλένιος, σελ. 46.

ΑΧΟΡΟΥ ΘΕΑΤΟΥ

Οἱ χοροὶ, σελ. 67.

Θ. Π. Β.

Πρόχειρα κριτικά σημειώματα, σ. 218.

Δ. Π. ΒΑΣΙΛΕΙΔΗ

Τὸ δέδιον, σ. 51, 89.

ΘΑΝΟΥ ΒΛΕΚΑ

Τὸ «Γερμανικὸν Θέατρον» τὸν Βερολίνον, σ. 292.

ΘΕΜΙΣΤ. Π. ΒΟΛΙΔΗ

Η A. B. Y. ἡ πρωγήπισσα Θηρεσία τῆς Βαναρίας, σ. 145.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ

Λονκιανός. Γκατίτε, σ. 194.

Παλής Σελίδες. ΆΓ. Αθήναι πατά τὸ θέρος πρὸ 60 ἐτῶν, σ. 215.

Παλής Σελίδες. Ο τρύγος, σ. 262.

"Η Ζωὴ τὸ Μαρκοφᾶ, σ. 284.

ΙΩΑΝ. Α. ΓΚΙΚΑ

Τὰ στεφανώματα τῆς πεθαμένης, σ. 35, 70.

ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Χάινε, σ. 131.

ΣΤΕΦ. ΓΡΑΝΙΤΣΑ

Ο Βενιζέλος στὸ σπῆτι του, σ. 183.

I. N. ΓΡΥΠΑΡΗ

Γνῶμαι περὶ Μαρκοφᾶ, σ. 282.

Δ.

Αἱ Κοινότητες, σ. 286.

X. Θ. ΔΑΡΑΛΕΞΗ

Θεατρον, σ. 94.
 Ἀττικὸν θέατρον, θέατρον Κυβέλης, σ. 124.
 Τὸ Ψυχοσάβδατο, σ. 171.
 Παλῆρες ἄνάπει, σ. 172.
 Τὸ Ἐλεξήρων τῆς νεότητος, σ. 173.
 Ἡ γατίτσα, σ. 173.
 Ιδῆλο, σ. 174.
 Μὲ κάθε θυσίᾳ, σ. 219.
 Ὁ Κινηματογράφος τοῦ 1911, σ. 220.
 Κονφῆ Αγάπη, σ. 220.
 Λέων Μαριάνης, σ. 220.
 Τὰ Νέα Παναθήναια τοῦ 1911, σ. 221.
 Ἡ Πάργα, σ. 221.
 Ξερούνθειμ, σ. 266.
 Τὸ Τζιώτικο οαβάτοι, σ. 267.
 Οταν ἀγαποῦμε, σ. 267.
 Τὸ Μάιδο Χέοι, σ. 268.
 Μπλόφες, σ. 268.
 Οἱ Μπαμπάδες τῆς Ἀφροδίτης, σ. 308.
 Ρίτα, σ. 308.
 Τὸ Πανόραμα, σ. 309.
 Τὸ Αερόπλανον, Οἱ Ἐρασιτέχναι, De effusis, "Οταν βραδύτῃ, Ἡ Γυναίκα, Τὸ κοιμισμένο παλάτι, σ. 309.

ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

Κάτιον ἀπ' τὸ φεγγάρι, "Οπως θοῆρος, Τὸ κυπαρισσάκι,
 Ἀργοναύτης, σ. 11.

ΕΙΡΗΝΗ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Μονοική: Περονές, σ. 269.
 Μυρολόι, σ. 285.

ΔΩΔΩΝΑΙΟΥ

Ἄρχαῖον προικοσύμφωνον, σ. 49.
 Μωρᾶς φόρος, σ. 115.

ΕΜΕΡΣΩΝ μετάφρ. Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἀνθρωπότητος, σ. 15, 84.

Δ. Κ. ΕΣΣΕΛΙΓΓ

Βυζάντιον καὶ Βυζαντίος πολιτισμός, σ. 296.

ΑΥΡΑΣ Σ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ Μονοική διὰ τῶν Αἰώνων, σ. 99.
 Μαθήματα εὐτυχίας, σ. 170.

ΙΔΑ

"Οσοι ζωντανοί, σ. 296.

Δ. Κ.

Κριτικά σημειώματα:

Charles Diehl: Manuel de l'art byzantin, σ. 307.

ΚΛΕΑΝΔΡΟΥ

Ἄθλητικά, σ. 314

Θ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

Ο Παπούλης, σ. 20.

Στ. ἀνάθεμά, σ. 120.

Ἡ συμβουλὴ τοῦ γέροντος-ιελέφτη, σ. 191.

ΚΝΟΥΤ-ΧΑΜΣΟΥΝ μετάφρ. Τ.

Τὰ Μνοτήρια, σ. 116, 148, 198, 249, 302.

ΔΑΜΙΑΝΟΥ ΚΥΡΙΑΖΗ

Ελληνικὰ πρόγματα, σ. 126.

ΓΡΗΓ. ΚΩΣΤΑΝΤΑ

Ἀηδονημέναι Σελίδες. Ἀπὸ τὴν ἴστορίαν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, σ. 12.

Ν. ΔΑΠΑΘΙΩΤΗ

Ο Διαλαλητής, σ. 137.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑ

Ἡ ἀπατημένη, σ. 275.

Ἐργασία, σ. 275.

Α. ΜΑΥΡΟΥΔΗ

Ἀπὸ τὸ Παρίσιο: Charles - Louie - Philippe, σ. 312.

ΣΙΜΟΥ ΜΕΝΑΡΔΟΥ

Γνώμη περὶ Μαρκοφᾶ, σ. 282.

Κ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Ἐκθεσις Θαλείας Φλωρᾶς Καραβία, σ. 93.

Σκέψισα Αἴγυπτιακά, σ. 114, 260.

Στέλλα Βιολάνη, σ. 310.

ΑΝΔΡΕΑ ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ Πανεπιστήμιον, σ. 229.

(ΦΡ. ΜΙΣΤΡΑΛ μετάφρ. (Α. Β. Γ.)

Ο Ζαρζαὶ στὸν Παράδεισο, σ. 244.

Α. ΤΥΠΑΛΔΟΥ ΜΠΑΣΙΑ

Ἡ ρυθμοποία καὶ μετρικὴ τοῦ Καρδούτη, σ. 111.

Π. ΝΙΡΒΑΝΑ

Δόγοι καὶ ἀντίλογοι:

Ἄντοκτονία, σ. 27.

Ἀπολογία τῆς αντοκτονίας, σ. 60.

Οἱ πόλλοι καὶ οἱ ὀλίγοι, σ. 92.

Τὰ λουλούδια, σ. 123.

Ἡ καταστροφή, σ. 169.

Διεγερτικά, σ. 217.

Νῦν ἐδοξάσθη, σ. 264.

Γράμματα, σ. 264.

Γνώμη περὶ Μαρκοφᾶ, σ. 284.

ΓΡΗΓ. ΕΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Καλοκαιριναὶ Αθῆναι, σ. 179.

Πέτρος Κανελλῆδης, σ. 264.

Γνώμη περὶ Μαρκοφᾶ, σ. 284.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΟΝΤΟΥ, μετάφρ. Κ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ

Μαρῇ Κλαιό, σ. 22, 55.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Οἱ παράδεισοι, ἀποσπάσματα, σ. 261.

Γνώμη περὶ Μαρκοφᾶ, σ. 282.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ πατά, σ. 28, 61, 93, 170.

Τὰ «Παναθήναια» πρὸς τὸν ἀναγνώστας των, σ. 227.

Z. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ἡ Διπλῆ Βουλῆ, σ. 143.

Μαρούνιος Μαντρόν, σ. 211.

Γ. Μαρκοφᾶς, σ. 276.

ΚΩΣΤ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΗ

Η Ησιος, σ. 5.

Σεντεμός, σ. 5.

Τὸ μοιρολόι τῆς Αρας, σ. 83.

Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Στὴ Φωτεινὴ Σάντη, σ. 181.

ΕΜ. ΡΟΪΔΗ

Ιστορία ἐνὸς πιθήκου, σ. 288.

ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ

Οἱ ἥρωες τοῦ Κάρλαϊ, σ. 186.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Προκήρυξις Διαγωνισμοῦ, σ. 176.

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Οἰδίποντος ἐπὶ Κολονῶ. Μετάφρ. Ἡ. Βουτερόδη, σ. 167.

Πλέκτρα. Μετάφρ. Μ. Ανγέρη, σ. 168.

ΑΝΤ. ΤΣΕΧΩΦ μετάφρ. ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΗ

Οἱ ὑποχριταὶ, σ. 81.

ΙΟΥΔΙΟΥ ΤΥΠΑΛΔΟΥ

Ἀνέκδοτος φιλολογικὴ ἐπιστολὴ μὲ εἰσαγωγὴν Σπυρίδωνος

Δὲ Βιάζη, σ. 236, 297.

ΡΩΜΟΥ ΦΙΛΥΡΑ

Μαγιάτικη Μπόρα, σ. 110.

ΧΑΙΝΕ Μετάφρ. Π. ΓΝΕΥΤΟΥ

Οπτασία, σ. 134.

ΣΠΗΛΙΟΥ ΧΑΡΑΜΗ

Τὰ Μάτια μας, σ. 247.

ΚΩΣΤ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Στὸ σκοτάδι, σ. 6.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ιταλικὴ Ἀρχαιολογικὴ Σχολή, σ. 30.

Βυζαντιολογικὴ Έπαρεία, σ. 95.

Αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Κερκύνους, σ. 125.

Ἀρχαιολογικὰ ὑπὸ Κ., σ. 222.

Ἀνασκαφαὶ Πηλίου ὑπὸ Κ., σ. 270.

Ἀρχαιολογικὰ ὑπὸ Κ., σ. 310.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

Δεονάρδον Δὰ Βίντσι : Ἡ Τζούντα, σ. 226.

Άλει. Δημητρίου : Ἐξοχικό, σ. 178.

Σπουδή, σ. 187.

Θαλασσογραφία, σ. 190.

Ἀραπόπουλα, σ. 238.

Κόδη Φελάχισσα, σ. 239.

Παρτιράτη, σ. 241.

Ε. Ιωαννίδη : Κατηγορύμενος, σ. 57.

Σκίτσα ἀπὸ τὰ «Παραθήναι», σ. 243, 245.

Σκίτσα ἀπὸ τὸν «Κινηματογράφον», σ. 250, 251, 255.

Τὸ ἔλληνικὸν εῦδομον θωρητὸν «Ιεώργιος Ἀβέρωφ». Σκίτσο, σ. 274.

Μαρίκα Κοτοπούλη. Σκίτσο, σ. 283.

Ἐπάνω εἰς τὴν γεφυραν τοῦ Ἀβέρωφ. Σκίτσο, σ. 289.

Δ. Θεοτοκοπούλου: Οἱ Ιησοῦς φέρων τὸν σταυρόν, σ. 292.

Θαλείας Φλωρᾶς Καραβία: Σκίτσο Κυθέλης Ἀδριανοῦ, σ. 34.

Παρτιράτη, σ. 130, 136.

Κωνσταντινούπολις, σ. 139.

Σπῦρος Σαμάρας, σκίτσο, σ. 140.

Μετὰ τὸ λουτρόν, σκίτσο, σ. 141.

Σπουδή, σ. 141.

Δημοτικιστὰ βουλευτὰς ἔντι Αλεξανδρία, σ. 142.

Γ. Α. Κωνσταντινίδη : 4 σκίτσα, σ. 113.

Α. Ρίκε : Καλάντας τὸ πουλί, σ. 16.

Α. Ρούτεν : Ἡ ἄνοιξις, σ. 4.

Σπουδή, σ. 24.

Π. Ρούμπουν : Τὸ δίπλωμα τοῦ συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, σ. 98.

Δ. Σάχουν : Τὸ μημεῖον Παΐλου Μελᾶ, σ. 58.

Ἐρ. Χερτεε : Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποθνήσκων, σ. 66.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

— Αὖτὴς ἡ βροχοῦλα θὰ κάμη πολὺ καλὸς εἰς τὰς σπειρόδης μένας γαῖας.

— Τοῦλάχιστον θὰ εἰσπράξωμεν τὰ διπλάσια, σ. 32.

Ἡ Κασσάνδρα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, σ. 176.

Ο Σπάλης (δεκαπιστής), σ. 224.

Παρατηρήσατε κύριοι καλά, διότι μετ' ὅλιγον δὲν θὰ βλέπετε τίποτε, σελ. 224.

N. Παλαύδος (Κούρτελης) ὑπὸ Γ. N. Ροΐοῦ, σ. 299.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

Μαρίνος Κορυγαλένιος, σ. 47.

Ἐροῖκος Βεργουέρ, σ. 52.

Ἡλέκτρα Παπαγεωργακοπούλου, σ. 71.

Ο Γάλλος δραγανοτής στρατηγός Ἐντοῦ, σ. 102.

N. Στράτος. Πρόσεδος τῆς Διιλῆς Βουλῆς, σ. 145.

Ἡ A. B. Y. Ἡ Πριγκήπισσα Θηρεσία τῆς Βαναζίας, σ. 146.

Ἡλέκτρα Παπαγεωργακοπούλου, σ. 175.

Θησεὺς Πίνδως, σ. 175.

Ἐλευθέριος Βενιζέλος, 4 εἰκόνες, σ. 184, 185.

Πέτρος Κανελλίδης, σ. 265.

Γεράσιμος Μαρκορᾶς, σ. 277.

ΠΟΙΚΙΛΑΙ

Αθηναϊκὰ τοπία. Ο ἐλαιών, σ. 25.

Ανθεστήμα. 4 εἰκόνες, σ. 68, 69, 73, 75.

Ράδιον. 3 εἰκόνες, σ. 90, 91.

4 εἰκόνες ἀπὸ τὰ τελενταῖα μεγάλα γυμνάσια, σ. 103, 105, 107, 109.

9 εἰκόνες ἀπὸ τὰ τελενταῖα μεγάλα γυμνάσια τῶν Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, σ. 154, 155, 156, 157, 159, 160, 161.

Ἡ ζωγραφικὴ τῶν στηλαίων. 3 εἰκόνες, σ. 196, 197.

Αθηναϊκὰ τοπία. Ἀποψίς τοῦ Ζαππείου καὶ τοῦ Σταδίου ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως, σ. 200-201.

Ο Λυκανθότος ἀπὸ τὸν μημεῖον τοῦ Φλοπάπλου, σ. 203.

Βιζαντινὴ εἰκὼν τοῦ Ἅγ. Ορούς εἰς τὴν Βιένην, σ. 207.

Τὸ νέον Ἑλληνικὸν ὑποθρόνιον «Λελφίν» τὴν συγμήν τῆς καθελκύσεως, σ. 272.

Τὸ γραφεῖον τοῦ Μαρκορᾶ, σ. 278.

Τὸ σαλόνι τοῦ Μαρκορᾶ, σ. 279.

Ο «Ἄβέρωφ» κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ κατάπλου εἰς τὸ Νέον Φάληρον, σ. 287.

Ο «Ἄβέρωφ» τοιχυρισμένος ἀπὸ τὶς βάρκες εἰς τὸν κόλπον τοῦ Νέον Φαλήρου, σ. 287.

Ἡ Ὁρέστια εἰς τὸ Γερμανικὸν Θέατρον. Ἡ κρίσις τῆς

Αθηνᾶς εἰς τὰς Εὐμενίδας, σ. 293.

Λεξίωσις ἐπιλέκτων μελῶν τῆς Ρωμαϊκῆς ποιωνίας ὑπὸ

A. T. Μπασιά, σ. 297.

Εἰκόνες τῆς ζωῆς, σ. 303.